

ИЛУСТРИРАНА РЕВИЈА ЗА ИСЕЛЕНИЦИТЕ ОД МАКЕДОНИЈА

Македонија®

60 ден.

Октомври 2010, година I, број 632

www.maticanaiseleñici.com

100 ГОДИНИ ОД РАГАЊЕТО НА МАЈКА ТЕРЕЗА

Macedonia

Illustrated Magazine for Macedonian Immigrants

КОМЕНТАР
ДУШАН
СИНАДИНОСКИ

СПОРТ СО ИМЕТО
И ПРАВОТО НА
ДИЈАСПОРАТА
СТР. 8-11

ОБЗИДАЈ
МЕЃУ ЧЕКАНОТ И
НАКОВАЛНАТА
СТР. 4-5-6

ПОРТРЕТ
МИЛКА ЕФТИМОСА
ОПЛЕСКА ГРУПАЦИЈА

ЗВЕЗДА ВО МАКЕДОНИЈА
И ВО СЛОВЕНИЈА
СТР. 22-23

ПОСЛЕД
КОЈ СЕ ЈА ПРЕСТАВУВА
ДИЈАСПОРАТА
СТР. 7

ПРОФИЛ
ДИМИТАР УГРИНОВСКИ

СО МАКЕДОНЦИТЕ КПГ
ИГРАШЕ ТОПЛО-ЛАДНО
СТР. 20-21

Илустрирана ревија на
Матицата на иселениците
од Македонија

Македонија

Издавач:
Матица на иселениците од Македонија

Издавачки одбор:
Проф. д-р Георги Тоновски, Светислав
Станковиќ, Софија Стефковска,
Тодор Петров, Ангелка Михајловска,
Димитар Дантов и м-р Златко Поповски

За издавачот:
М-р Иван Џо Петрески

Главен и одговорен уредник:
Евросима Локвичка

Администратор: Константин Петрески

Лектор: Верица Тоциновска

Редакција: Елена Оровчанец Спировска,
Ангелка Михајловска, Сотир Костов
Александра Соколовска, Емилија Петреска,
Мирослав Наумовски

Дописници: Ивица Челиковиќ, Лилјана
Стоилковска - Андонова,
Менде Младеновски, Киро Кипроски,
Сашо Ристовски, Миодраг Мицковиќ,
Томо Чаловски, Пере Дамчевски-Коцин,
Виктор Велков, и Драшко Антов

Превод:

Фоторепортаж: Роберт Спасовски

Ликовно-графичко уредување:
Кирил Оровчанец

Печати: „Графодент”, Скопје

Адреса: 27 Март бр. 5, 1000 Скопје
тел. ++389 2 3 222 101
www.maticanaiselenici.com
e-mail: matica@maticanaiselenici.com

ГОДИШНА ПРЕПЛАТА ANNUAL SUBSCRIPTION

IBAN

Za Evropa
48 EUR MK 07200001275137645

Za Avstralija
120 AUD MK 07200001499528133

Za Amerika

100 USD MK 07200001581931670

100 CAD MK 07200001581934289

STOPANSKA BANKA AD SKOPJE
40655549 - 4030996116744
SBAD Skopje, "11 oktomvri" br.7

korisnik:
"MATICA NA ISELENICI OD MAKEDONIJA,
ul. "27 mart" br.5, 1000 Skopje pfax: 7
preplata za ilustrirana revija
"Македонија"
MB 4065891 - 4030993125777
SWIFI CODE STOB MK 2X

ДЕМОКРАТИЈА И СЛОБОДА

Пишува:
Евросима Локвичка

Историските егземпари на општоцивилизацијски поведенија не учат дека ретки се оние коишто владееле а, не ја злоупотребиле властта. Односно, секој човек кој ја има власт има неверојатно големи предиспозиции истата да ја злоупотреби и во таа накана ќе оди онолку далеку сè додека не наиде на ограничување. Во тој смисол демократијата, таа нормирана слобода, се покажала барем во овој стадиум од човековиот сеопшт развој како единствениот ефективен лек. Колку-толку.

Ако е така во земјите во коишто демократијата е тампонирана со векови, како ли е во оие во коишто таа ни оддалеку ја нема истата „патина“, каде што е придобивка на кусите историски период, такаречи тазе освоена вредност која ги прави своите први „детски“ чекори?! Се разбира, таквата компарација чијшто резултат е повеќе од очигледен - еве доволно е да ја земеме за пример нашава Македонија - никако не треба да се прифати како алиби, оправдување за нашата демократија (своевиден хибрид меѓу демократијата и диктатурата). Оти да видеме начисто: во изминатите две децении македонска демократија не се осведочивме ниту во слободата ниту во демократијата, односно во бенефитите што ги носат овие цивилизациски вредности.

Значи, во тој контекст, ние можеме да кажеме дека никогаш како во ова денешно време не сме биле послободни или подемократични, а истовремено го преживуваме можеби, општествено гледано, убедливо најтешкиот период од историјата на македонскиот народ и држава. Ваквиот парадокс на актуелниот момент во најмала рака сугерира дека имаме направено сериозни „фалинки“ во елементарните поимања (и практикувања) на конститутивните вредности како што е демократијата или слободата.

Нашата општествена заблуда, кога станува збор за слободата, почива во колективното убедување дека таа завршува во моментот кога ќе се околчи просторот на живеење на една заедница, и кога на тој простор ќе се говори и пишува сопствениот јазик, и дека тие права се основните, врвните (а после нив ништо не постои) коишто ја дефинираат нашата слобода. Од друга страна, пак, нашата општествена заблуда, по однос на демократијата, почива во убедувањето дека демократијата почнува со нејзиното плурално институционализирање, а завршува со правото на глас.

Практично, кога сето ова ќе се сведе во некаква рамка излегува дека ние имаме, каква таква, дефинирана и усвоена формана претходно нотирани вредности, ама внатре во неа целосно отсуствува каква било содржина. Заедница или индивидуа која се одрекува од сопственото преиспитување, од идеалите, од потрагата и стремежот, верувајќи притоа дека договореното без разбраното, спроведеното (или надграденото) е единствена цел на облигацијата кон сопствените животи и животите на своите поколенија, објективно нема никакви изгледи да претендира на каква било иднина. Освен нишавилото.

Духот на демократијата не може да се увезе, туку тој мора да израсне од внатреш од самиот народ, исто како што освојувањето на слободата никогаш не завршува, особено не со нејзиното промовирање.

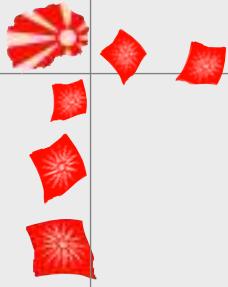
Матица мост на македонското заедништво

Дали сакате да ја примате илустрираната ревија на иселениците од Македонија како поклон кој ќе пристига на Вашата домашна адреса? Единствено азот треба да направите е да го испратите пополнет купонот и да уплатите на нашата сметка симболички колку што е потребно да ги покриеме трошоците на испорака на ревијата "Македонија" до Вампот додам. Потоа "Македонија" секој месец ќе биде дел од Вашата домашна библиотека. Нарачајте, читајте и препорачете ја "Македонија" на вашите роднини и пријатели и со тоа активно ќе учествувате во осварувањето на единствената мисија на Матицата: **Обединување на сите Македонци насекаде низ светот**

Име и Презиме / Name and Surname
Адреса / Address
Град / City
Држава / Country
Поштенски број / Zip Code
Тел. / Tel.
Факс / Fax
Е-майл / E-mail
Датум / Date

МЕЃУ ЧЕКАНОТ И НАКОВАЛНАТА

М-р Иван Џо Петрески

Се чини дека денес е најтешко да се биде во „кожата“ на актуелниот премиер Никола Груевски: западот не отпишува, истокот не ќе запишува, а во средината Македонија и нејзините граѓани коишто се повеќе пропаѓаат во егзистенцијалната голгота на нашето секојдневие! Да бидеме отворени – Груевски всушност се наоѓа пред „жетвата“ на својот минат четиригодишен труд како непријателски владетел на Македонија. Во тој поглед не треба да се има дилема, односно Груевски ќе го жнеше она што го посеал.

Затоа не треба да се биде премногу збунет од таа информативна какофонија што деновиве е за нијанса засилена кога е во прашање веројатно политички и општествено најгорливото македонско прашање – евроатлантските интеграции заглавени во жабокречината на грчкото намерение да ни се променело државното име. Прашање од кое, навистина, зависи опстанокот на нашата држава.

Големите очекувања дека од посетата на Иванов на Њујорк, како и од средбата со медијаторот во грчко-македонскиот спор амбасадорот Метју Нимиц, може да се очекува некаков исчекор во спорот и приближување на нашата земја кон посакуваната цел ЕУ и НАТО, многу брзо беа заменети со нова вербална војна на релација Скопје-Атина, во која премиерот Груевски предничеки ги „реафирмираше“ своите непопустливи ставови околу спорот во кој до ден денес, за волја на вистината, вистински преговори (барем за јавноста познати) немало. Дури од наша страна

нема дефинирано, од страна на кој било од политичките субјекти некаква поконкретна преговарачка позиција (појдовна или „црвена“ сеедно). Од друга страна дали во сегашниве услови Груевски воопшто може да „избоксув“ компромис!? Имено, да не заборавиме: во изминативе четири години јавното мислење во државата коренито го смени својот прозападен светоглед (за сметка на прокламираниот нов патриотизам и чувството на неправда); економијата дополнително девастираше и како резултат на тоа почнуваме да

е дека Груевски ја држи во свои раце, не успева никако да се снајде во меѓународните релации. Во моменти кога се решаваат историски важни политички прашања за нашата држава, приклучување на македонија кон ЕУ и кон НАТО, одговорните во политиката се однесуваат крајно неодговорно. Но, неснаѓањето и лошото водење на надворешната политика не е ништо ново кај нас. Уште, од осамостојувањето се провлекува фактот за незнаење и неразбирање на овој важен државнички момент. Нашата дипломатија, во изминативе две децении, не успеа да изгради стратегија како да се спрavi со турбуленциите кои во годините по распадот на Југославија и формирањето на самостојна држава Македонија го потресуваат Балканот, а најдиректно ја засегаат Македонија како во спорот за името што ни го наметна Грција, така и во меѓусоседските односи со останатите држави. Таканаречените македонски дипломати никогаш незнаеле, па дури и не се обиделе да се извлечат од постотјаната „мат позиција“ во која се наоѓаат, иако за тоа имале шанси. Анемичноста, нетактичноста и вазалската потчинетост која ја исполнува изминативе години македонската дипломатија, во сегашниот миг, доаѓа целосно до израз и во неизградена позиција го доведува во прашање целокупниот интегритет на државата.

Премиерот, доколку остане "тврдокорен" контра секаквиот обид да се преговара и постигне некакво решение, ќе ги ужива плодовите на таа патриотска непопустливост. Наспроти ова, пак, доколку се реши на компромис, експресно, во парам парче, ќе се распадне толку долго креираниот и одржувањ мит за неговата патриотштина, доследност и политички интегритет. Останувајќи без своето единствено политичко сидро, Груевски останува без тло под нозете и дното не му гине

достигнуваме; ни се намалува контакtot, влијанието и партнерството во западниот свет; политичките елити влегаат во сè пожестока конфронтација; а меѓунационалните односи се одржуваат на стаклени нозе... Сите овие факти никако не можат да се стават како позитивни околности на контото на Груевски во контекст на евентуалното решавање на спорот и оние „посткомпромисни“ последици што потоа ќе уследат.

Македонската политика, а особено дипломатијата, која сè поочигледно

© www.1000bullets.com

Груевски, од само нему познати, најверојатно партиски причини, тотално и систематски ја уништува професионалната дипломатија. За амбасадори се праќаат недоквакани, непознати и неафирмирани личности, без професионално искуство кои си играат дипломатија, но не сакаат да научат дека таму требаат правила, континуитет, студиозност, знаење, мерење и премерување, лобирање, дискретност и умереност. Дипломатијата ни се сведе на приучени почетници со високи звања, кои не го познаваат занает, или на камелеони кои се претставуваат како душебрижници, а всушност се гробари на сопствената татковина. И сè тоа во корист на сопствената штета, односно на Македонија и нејзини спор со Грција!

Крајно време е Груевски да се изјасни за ставот што го има тој лично и него- вата партија во врска со спорот за името. Оти едно е да се биде патриот и да се сака сопствената држава, на цел глас да се вика дека името не го даваме, а сосе-

ма друго, мудро да се води надворешна политика и да се натера спротивната страна на внимание. Не е доволно само да се смени преговарачкиот тим, а да не се понуди ништо ново, да не се понудат аргументи со кои партнериот ќе го натерат да размислува сериозно за она што му го изнесувате. Без умна надворешна политика, без обмислен настап, Македонија ќе доживува тешки денови.

Иако навидум премиерот не зрачи со нервоза од таквиот сплет на состојби во кои што се наоѓа, сепак изгледите, без оглед на неговиот избор, не му се ни малку розови. Се разбира на кус рок (но не подолг од една година, дури и помалку) премиерот, доколку остане „тврдокорен“ контра секаквиот обид да се преговора и постигне некакво решение, ќе ги ужива плодовите на таа патриотска непопустливост. Но од та-ков „патриотизам“, сепак, не се живее, особено ако Македонија биде ставена под ново, дискретно, политичко ембарго од западниот свет. Тогаш дното

не ни бега, ќе го освоиме и единствени запоседнeme. Колку тој факт после некое време, кога плодовите од истиот ќе се берат, ќе им се допадне на македонските граѓани е другото прашање. Во тој случај, кога спорот веќе никој од западот нема да го спомнува како што ниту ќе го споменуваат нашето интегрирање и име воопшто, Груевски ќе остане очи во очи со општественото пропаѓање, економско, социјално, политичко, културно, етничко... А, шансите му се помали од нула. Наспроти ова, пак, доколку се реши на компромис, експресно, во парам парче, ќе се распадне толку долго креираниот и одржувац мит за неговата патриотштина, доследност и политички интегритет. Останувајќи без своето единствено политичко сидро, Груевски останува без тло под нозете и дното не му гине.

Практично, тој самиот се позиционираше некаде точно меѓу чеканот и наковалната.

BETWEEN THE DEVIL AND THE DEEP BLUE SEA

It seems that today the hardest thing is to be in the Prime Minister's shoes: the West "wrote us off", the East does not "sign us in", what is in the middle is Macedonia and its citizens who more and more sag in our everyday existential Golgotha! Let us be frank – Gruevski actually is about to "harvest" the fruits of his four-year labor as an unchallenged ruler of Macedonia. In that respect, there shall be no dilemmas, i.e. Gruevski will sure reap what he has sowed.

Therefore, one shall not be so confused over the information of cacophony which in the past few days, has been slightly intensified when we talk about probably the most ardent Macedonian issue of Euro-Atlantic integration stuck in the duck-weed of the Greek intention to have our country's name changed. A question on which, indeed, the survival of our country relies.

The great expectations that Ivanov's visit to new York, as well as his meeting with Matthew Nimetz, the mediator in the Greek-Macedonian dispute, can be a step forward in the naming dispute and our country's approximation to the desired goal - EU and NATO, were rapidly substituted with a new verbal fight battle on the relation Skopje – Athens in which Prime Minister Gruevski stressed his adamant stands about the dispute over which, up to now, frankly speaking, there were no real negotiations (at least known to the public). Our side has not yet defined, by any of the political subjects, any precise negotiation position (no matter whether initial or "red line"). On the other hand, can Gruevski in the present conditions "box out" a compromise!? Namely, let us not forget: in the past four years the public opinion in the country has radically changed its pro-western stand (for the account of the proclaimed new patriotism and feeling of injustice); the economy additionally devastated and as a result we started to achieve; the contacts, partnerships and the influence in the western world are fading away, the political elites got into a more fiery confrontations; the inter-nationality relations are on slippery ground ... All these facts can not be put as positive circumstances on the Gruevski's account in the context of the possible solution of the

dispute and the "post-compromise" consequences falling step.

The Macedonian politics, especially diplomacy which obviously Gruevski has taken complete control of, does not succeed to orientate in the international relations. At times when historically important political issues are dealt with, such as Macedonian accession to EU and NATO, the people responsible in politics act extremely irresponsible. However, the disorientation and poor management of foreign politics is not new to us. This fact of not having enough knowledge and not understanding this significant statesmanship problem has been present since the Macedonian independence date. Our diplomacy, in the past two decades, did not manage to create strategy how to manage the turbulences rocking the Balkans in the years after the breakup of Yugoslavia and the formation of independent Macedonia, most directly affecting Macedonia both in the name dispute imposed by Greece as well as in the relations with the other neighbors. The so-called Macedonian diplomats have never known, and have never tried to pull themselves out of the present "checkmate position" in which they are, although they have had the chance to do so. The anemia, tactlessness and vassal inferiority the Macedonian diplomacy has made use of, full appears on the surface at the moment and puts into question the integrity of the country.

Gruevski, on basis of reasons known only to him and probably of party origin, totally and systematically destroys professional diplomacy. Immature, unknown, without reputation and unqualified people are appointed to be ambassadors, with no professional experience they play diplomacy, not even starving to learn that rules, continuity, studiousness, knowledge, measure twice before cut, lobby, discretion and moderation are the principles that rule there. Our diplomacy deduced to undereducated beginners owning phonic titles, people not being masters of their crafts, or chameleons presenting themselves as caregivers, in fact being undertakers of their own fatherland. And all that for the benefit of their own damage, i.e. Macedonia and its dispute with Greece!

It is high time Gruevski stated what his and his party's stand in the name issue is. Since, it is one thing to be a patriot and love your country, shout aloud that we shall not give up on our name, and yet another thing is to wisely manage the foreign politics and force the counterpart to attention. It is not enough only to replace the negotiation team, not offering anything new, not giving argumentation by which the partner will be made think seriously about what you are stating. Without smart politics, without a thoughtful intervention, the only thing Macedonia will live through are rainy days.

Even though the Prime Minister does not radiate with nervousness caused by the force of circumstances he is situated in, his prospects, no matter his choices, are not pink at all. On the short run (not longer than a year, even less) the Prime Minister, if he remains "adamant" against any attempts to negotiate and reach some kind of decision, shall reap the benefits of his patriot obstinacy. However, no one can "live on" that kind of "patriotism", especially if Macedonia is put under a new, discrete political embargo by the western world. In that case the bottom will be reserved only for us, we will conquer it and be the only ones ruling it. How much will that fact be liked by the Macedonian citizens who will harvest the crops of what is seeded today, is yet another question. In that case when the dispute shall no longer be mentioned by the west, probably not mentioning our integration and name as well, it is then when Gruevski will directly face the societal decay, as well as the economic, social, political, cultural, ethnic....However, he stands no chance. On the other hand, if he decides to make a compromise, his long created and maintained myth of patriotism, consistency and political integrity will expressly smash into pieces. Left without his only political anchor, Gruevski will be floorless and sinking will be inevitable

Practically, he positioned himself exactly between the devil and the deep blue sea.

M-r Ivan Joe Petreski

КОЈ СЕ ЈА ПРЕТСТАВУВА ДИЈАСПОРАТА?

Изминатово лето имаше неколку делегации од Македонци што живеат и работат надвор од Македонија и кои ја посетија Македонија со политички и со економски намери, а и сите се декларираа како претставници од дијаспората, односно на иселеници што живеат во САД. Веднаш сакам да дадам до знаење дека тие не се претставници на целата дијаспора од САД, туку се претставници на организациите во кои членуваат и останатите членови на тие организации. За жал, низ целиот свет каде што има македонски иселеници, има непознат број организации, кои се претставуваат како Македонски, а дејствуваат издвоено и бидејќи нема синергија на сите тие сили, ефектот е минимален или занемарувачки. Посебно ме изиритираа ставовите и настапите на претставниците на организацијата „Македонија 2025“ претставувана од Митре Кутановски и Миле (Мајк) Зафировски и другата „Обединета македонска дијаспора“ претставувана од г. Колоски.

1. „**Македонија 2025**“ Оваа организација постои од 2006 и во неа членуваат еминентни бизнисмени и од САД и од Канада со македонско потекло и основна цел е економска помош на Македонија. За жал, со изјавите дадени при нивната посета и сработеното досега, не дава за право да имаат голем рејтинг и Македонија да се потпред на нивните ветувања. Најеминентни имиња се господата Миле Зафировски и Џон Битоф. Тие да сакале да и помогнат на Македонија,

тоа можеле лесно да го сторат и без да прават некојаси организација. Првиот бил една од водечките личности во еминентни компании и можел со малку труд да убеди некои од компаниите да вложат ситни долари, а тие би значеле огромни пари за Македонија и поттик на други компании да вложуваат. Другиот беше на времето избран од г-дин Глигоров за негов претставник за САД и за Канада и со своите деловни врски, исто така, би

**Звонко Тевдовски
Детроит, САД**

можел да придонесе за вложувања во Македонија, а во најмала мера и самиот да вложи во некоја активност, како, на пример, организација на услугите на аеродромите во Македонија. Изјавите дека испратиле 40 контенери со некојаси помош само ги потценува чувствата на Македонците во Македонија и ги омаловажува вредностите на останатите Македонци во САД и во Канада. Изјавата дека поради економската криза не можело нешто посебно да се стори со странски вложувања, не држи, бидејќи организацијата постои неколку години пред да започне кризата, а тие немаат однесено ниту еден долар

Пред неколку месеци Зафировски и Кутановски беа во Детроит заедно со г. Мизо и неколкумина промотори од САД и нивното однесување беше такво што само создадоа апатија за натамошна соработка со нив. Ме изненади нивната неподготвеност и непознавање на моќта на Македонците од Детроит и потценувањето на најсилното јадро на Македонци во САД. Го прескокнаа Мајк Илик, најпознат Македонец во Мичиген, па и во цели САД со својот синџир на пицерии, а посебно како сопственик на два големи спортски клуба во САД. Исто така, покажаа дека немаат основни познавања од водење бизнис со македонски бизнисмени.

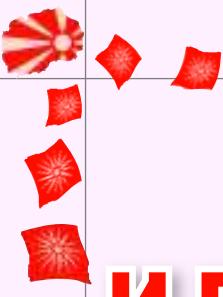
2. Организацијата „**Обединета македонска дијаспора**“ ја предводи млад Македонец, кој сака да гради

политичка кариера и настапува како легално избран претставник на сите Македонци од САД, што, за жал, не е точно. Неговиот (нивниот) став дека треба да престанат сите преговори за името не држи, бидејќи на тој начин би се закопале сите надежи Македонија да влезе во најмоќните економски и политички организации, како што се ЕУ и НАТО. Еден пацифист на времето има речено „подобро 100 години да се преговара отколку еден ден да се војува, бидејќи ниедна војна не останала трајна“. Самиот факт дека беше дојден на сметка на турска организација кажува дека не успеал да собере средства и поддршка од Македонците. За жал, на обичните Македонци преку глава им се разни „странички вложувачи“ на времето Ото Ташковиќ, па Тајван со милијардата, па како „Сведмилк“, Ангел Кастиљо и плејада други во останатите граници.

Инаку, можам со сигурност да тврдам дека во дијаспората постои огромен по-

тенцијал, само треба да знае вистински да се обедини и да се искористи, бидејќи и чувството за Македонија е поголемо кај нас што не живееме во Македонија отколку кај тие што живеат и постои меѓусебна љубомора, ние што сме надвор сме им љубоморни на тие што живеат во Македонија, а голем дел од нив се љубоморни на нас што сме успеале да најдеме начин да се отселиме. Инаку, никој нема право од Македонија да ни го одземе нашето право да учествуваме како во економскиот така и во општествениот живот. Секоја година од дознаки од странство и од туристички патувања во Македонија се слеваат годишно над една милијарда американски долари, а сите ние имаме по некој имот во Македонија и блиски родници за кои мораме да се грижиме, што ни дава за право за еднаков третман како да сме таму, а не многумина да не отпишуваат, а само да не бараат кога треба помош од нас.

СПОРОТ СО ИМЕТО И ПРАВОТО НА ДИЈАСПОРАТА

Коменџар

Соопштено на привремениот совет на дијаспората каде се предлга моментален и безусловен прекин на преговорите за името предизвика бурна и огорчена реакција кај домашните медиуми. Тие го нападнаа тој предлог како непристоен и многу штетен за државата. Покрај многуте други разлики што се појавија како резултат на оваа полемика, најзабележливо беше јавното откривање на демаркацијата помеѓу државата и дијаспората околу модалитетот за продолжетокот на преговорите за наметнатиот спор со името. Привремениот светот на дијаспората се појави со единствен став за прекин на преговорите иако тој став е без изгласан консенсус. Сепак, воопшто земено, иницијативата за прекин на преговорите во целина реално го представува таквото мислење на македонската дијаспора. Аргументот за неодложив прекин на разговорите дијаспората го темели врз основа на историските и културните наследства на македонскиот народ. За македонците од дијаспората, уставното име на Република Македонија е неотуѓивото одбележје на македонскиот народ и затоа никој го нема тоа право да преговара за него.

Како реакција на иницијативата од дијаспората за моментален и безусловен прекин на разговорите за името, домашните медиуми ја осудија таа акција со непристојни и провокативни аргументи. Наспроти децидната и нееластичната позиција на дијаспората, општото вмнение што преовладува во државата, како што тоа го објаснија домашните медиуми, е дека преговорите не смеат да се прекинат се додека не се изнајде некое взајемно прифатливо решение за името. Прекинот на преговорите, имајќи и ја предвид грката блокада на македонските европски интеграции, го доведува во прашање и самитот опстанок на Република Македонија.

Оваа првидум ново создадена разлика помеѓу државата и дијаспората околу спорот за името, го наметнува прашањето дали дијаспората има право активно да учествува во решавањето на спорот со името или, пак, тоа право и припаѓа исклучиво на државата?

Од тие напади и псевдо анализи може да се извлече еден генерален заклучок дека актуелните состојби во државата, вклучувајќи го тута и прашањето со името, се исклучива

Душан Синадиноски

должност и обврска на Македонците во матичната држава. Бидејќи Македонците од дијаспората не живеат во матичната држава, како што медиумите се обидуваа да ја омаловажаат позицијата на дијаспората, тие не се оптеретени со секојдневните економски, социјални и политички тешкотии така што за дијаспората решението за името не е од нужна потреба. Спрема тоа решавањето на спорот со името е исклучива должност на Македонците од матичната држава. Значи, ако се оди по редоследот на ова мислење, излегува дека само оние Македонци кои се егзистенцијално загрозени имаат право да одлучуваат за судбината на уставното име на државата. Ако овој аргумент се однесуваше само за дијаспората од западноевропските и прекуокенските земји тој донекаде е валиден, но тоа не значи дека е точен. Меѓутоа, ако се продолжи со оваа логика на размислување, тогаш што станува со богатите Македонци што живеат во Република Македонија кои не се егзистенцијално загрозени? Дали економски, социјално и национално обесправените Македонци од Албанија, Грција и Бугарија исто така немаат право да се мешаат во спорот за името? А какво право имаат граѓаните на Република Македонија кои не го признаваат македонскиот национален идентитет? Кој има право да одлучува кои Македонци имаат право да решаваат за името?

Покрај ова абсурдно и нелогично објаснување зошто иницијативата за прекин на преговорите треба да се отфрли, на дијаспората и се нафрлија и многу други невкусни и понижувачки

атрибути, како на пример, дека дијаспората е претежно неписмена, како таа не инвестира во матичната држава, како таа не лобира за интересите на државата и други невкусни навреди. За жал, ваквата препоставка на македонските медиуми за македонската дијаспора, освен тоа што се покажаа неспособни и недоволно уплатени во работата и состојбата на дијаспората, им нанесува голема штета на взајемните напори за унапредувањето на соработката помеѓу матичната држава и дијаспората. Наместо спорот со името да не зближи и да ни даде уште поголем потстrek за заеднички и координирани настап за да се сочувва уставното име на државата, медиумите го искоритија тоа да го наметнат како извор на раздорот помеѓу државата и дијаспората.

Неизбежна вистина е дека за разлика од Македонците кои живеат во матичната држава, Македонците во дијаспората, гледано од егистенцијален поглед, се во многу позавидувачка сособба. Во споредба со Македонците од татковината, економските и демократските благојети во западно европските и прекуокенските држави допринесуваат успешно да се совладаат секојдневните економски и социјални потреби на дијаспората. Бидејќи дијаспората не се соочува со тие оптеретувања како што тоа е случај со Македонците во матичната држава, дијаспората обично зазема поконзервативна позиција кога е во прашање македонскиот национален идентитет. Затоа дијаспората не се чувствува дека прифаќањето на било какво наметнато решение за името е неизбежна и неодложива алтернатива. Напротив, дијаспората го гледа спорот со името како уценувачки и угнетувачки политички притисок од страна на грчкиот шовинизам па затоа дијаспората и настапи со иницијативата за прекин на разговорите. Секако, тоа не значи дека дијаспората не ја разбира положбата на своите собраќа во татковината но, таа не е принудена да се помири со неизбежноста и неопходноста со која се соочуваат нашите собраќа во татковината.

Но, колку дијаспората и Македонците од татковината да се со диаметрално различни мотиви околу решението на спорот со името, дијаспората има подеднакво право да решава за судбината на името. Тоа е наследство на секој

еден Македонец без разлика од тоа во кој крај на светот живее. Тука ниту има, ниту пак, може да се наметнува некакво ограничување или, пак, рангирање на националното одбележје на на Македонците ширум светот. Ако некој е со идеја дека на Македонците од дијаспората може да им се оспорува тоа право, тогаш тоа тешко ќе може да се докаже кога тоа право им се одзема на Македонците од дијаспората. Дали на Македонците од дијаспората тоа право им се одзема кога ќе полетаат од скопскиот аеродром, кога ќе пристигнат во новата татковина или, пак, тоа се случува постепено и неодредено? Сигурно е дека за ова комплексно прашање нема точен и караток одговор и затоа може со сигурност да се заклучи дека националното одбележје на секој еден Македонец е негово сопствено право и никој тоа неможе да му го оспори. Према тоа, решението за наметнатиот спор со името е исто толку неотуѓиво право на Македонците од дијаспората колку што тоа право го уживаат и Македонците во татковината, затоа што тоа ги засега сите Македонци подеднакво.

Македонците од дијаспората вложија и вложуват непроценлив труд за афирмацијата на македонскиот идентитет низ целиот свет. Тука е вредно да се напомене и тоа дека до почеток на шеесетите години од минатиот век официјално ниту постоеше македонска дијасpora, ниту пак, тие држави ги сметаа Македонците како посебен народ. Постепено и со многу тешкотии и лични жртвувања, Македонците почнаа да се отцепуваат од бугарската, грчката и српската доминација за да формираат своја, посебна македонска дијаспора. Се осниваа црквено-училишни општини, се градеа и уште се градат прекрасни македонски православни храмови, се основаа безбројни спортски клубови и културни организации, се организираа безбројни културни манифестиации и фестивали како и многу активности од сите области на животот преку кои македонската дијаспора ја афирмира својата посебност. А што е уште позначајно, во последните години дијаспората веќе почна активно и помасовно да учествува во политичкиот и културниот живот во новите адаптирани држави. На тој начин, за нецели пет децении македонските иселеници изградија стабилна и јака македонска дијаспора која денеска е призната од сите држави каде таа постои. Сето ова е само доказ и потврда дека македонското име е неоделиво национално и историско одбележје на Македонците од дијаспората исто толку колку што тоа е дел од Македонците во татковината. Според тоа, дијаспората преку својот голем вложен труд се изборила за своето право пополноправно да учествува во решавањето на спорот со

името.

Сепак прашањето кој ја представува дијаспората и дали таа е единствена во ставот за името има легитимитна основа. Во почетокот на формирањето на македонската дијаспора, тогашните иницијатори и организатори се двоумеа дали да се градат црквено-училишни општини или, пак, јаки организации. Се претпостави дека црквено-училишните општини најдобро ќе можат да го приберат македонскиот народ и така се пристапи со работата на тоа поле. Сепак, иако се успеа во таа намера, дијаспората остана без силни и ефективни национални организации, што денеска многу видно се чувствува. Затоа денеска дијаспората остана без такви организации кои ја имаат довербата на дијаспората и легитимното право да ја представуваат.

Во нивна отсутност, сега во дијаспората се појавуваат многу организации,

медиумите. Тука проблемот е со двојна позадина. Од една страна, медиумите понекогаш намерно, а накоиди нив поради недоволната упатеност, во вакви важни меѓународни преговори, пласираат дезинформации во јавноста за да се дезориентира грчката преговарачка екипа. На овој начин стратегијата и тактиката на преговорите за името добиваат многу различни интерпретации и неконструктивно делуваат во формирањето на мнението на дијаспората. Од друга страна, преговорите за името претставуваат некој вид на политичка алатка за да се манипулира со македонскиот гласач. На овој начин овие медиумски манипулации се директно одговорни за ширење на погрешни предпоставки во дијаспората. Можеби сето ова е неизбежно и оди во корист на македонската преговарачка екипа, но сепак дијаспората и понатаму ќе зазема ставови кои погрешно ја пла-

некој со специфичен карактер додека, пак, некој се натураат како представители на целокупната македонска дијаспора, који самоволно се означуваат како легитимни представници од дијаспората. Но вистина е таа што ниту една од тие организации од дијаспората не е со мандат да зборува во името на свевкупната македонска дијаспора. Сепак, гласовите на многубројните организации од дијаспората може да се прифатат како реална слика за нејзин став во врска со спорот со името. Според тоа, може да се извлече еден општ заклучок дека дијаспората првенствено се залага за прекин на преговорите за името.

Како дополнителна причина зошто дијаспората е за прекин на разговорите може да се предпостави и многу слабата информираност за текот на преговорите. Скоро сите сознанија што таа ги добиваат спорот со името пристигнуваат преку

сираат вистинската насока на преговорите за името.

Затоа, би било многу покористно и попожлено ако се образложи и разјасни разликата помеѓу дијаспората и татковината за да се одстранат недоразбирањата околу тоа кој има право да одлучува за судбината на уставното име на Република Македонија. Оправдано е да се очекуваат меѓусебни недоразбирања и двоумења но, тоа не треба да предизвика раздор туку уште поголем подстрек за зближување на дијаспората и татковината. Меѓутоа, со непристојни навреди и непотребни омаложувања нема да се постигнат некој позначајни резултати. До тогаш ќе треба многу за се зборува, да се учи, да се пишува и да се работи се додека не се пронајде еден функционален пристап на соработка кој би бил од заедничка полза како за државата така и за дијаспората.

MACEDONIA AND THE GREEK VETO

For the last two decades Greece has effectively held Macedonia hostage by taking advantage of the accession mechanisms of the international institutions such as NATO and the European Union. Greece's excuse for preventing the Republic of Macedonia from joining these institutions is based on the grounds that the name "Macedonia" is historically and intrinsically Greek. By keeping Macedonia out of NATO and EU, Greece aims to coerce Macedonia into changing its constitutional name: Republic of Macedonia. Ironically, while Greece was begging Europe to save her from a total economic collapse not long ago, thereby preventing a possible all out meltdown, Greece is bullying Europe with its veto power to keep Macedonia away from the accession funds that could help boost the Macedonian economy. There is obviously something fundamentally very wrong here, not only with Greece, where things are seldom right without the intervention from Europe and USA, but with Europe's unwillingness to stand up to its darling, the euro-fed Peloponnesian bully. Keeping this small and impoverished nation hostage to Greece's nationalistic appetites is blatantly wrong and inexcusable.

The blame and the shame for the anguish that Greece has brought to the Macedonian people for the past two decades was conceived and executed by Greece with assistance and encouragement by NATO and the European Union. Of course, no one is saying that these organizations are actively supporting Greece's ac-

tions; but they have neither openly condemned the Greek policy against Macedonia nor attempted to leverage Greece's veto power. In that sense, NATO and EU are not totally innocent and disinterested parties in the Greek-Macedonian name conflict because Greece has hijacked their enlargement criteria of which she is a member and to which Macedonia

isial fabrics of the Macedonian society. Macedonia is being slowly and systematically reduced to a nation subsisting in a perpetual state of desperation. Macedonians are losing faith and starting to doubt the validity and soundness of the democratic institutions of which they desperately want to become members. Certainly, the weakening of Macedonia's will to resist is precisely what Greece intended to accomplish when it took advantage of the accession mechanisms of NATO and EU. However, keeping Macedonia hostage in order to satisfy the Greek nationalistic appetites also implies a collective guilt by the civilized Western democratic societies such as France, England, Germany and USA. Is the West really that powerless to align one of its members in its orbit, especially

when that country is totally dependent on Europe's handouts! Surely, no one wants to dispute the fact that the Macedonians are entitled to the same right of self-determination enjoyed by the Greeks, but no one wants to defend the Macedonians against the Greeks.

The international community must realize that it was duped by Greece into believing that Greece wants to maintain good neighborly relations with the Republic of Macedonia and it is not surprising that Greece is waging an all-out propaganda war against Macedonia. Through its aggressive and deceptive campaign, Greece fooled the world by pretending it wants to resolve the "name" issue. In reality, Greece uses this conflict as a pretext to ethnically cleanse the Macedonian nation and to monopolize the name "Macedonia" for its own use. By

is aspiring. Therefore, this unjust and unprovoked intimidation of Macedonia by Greece is a collective failure by the Western powers to stand up to the evil of Greek ethno chauvinism and defend the principles of self-determination and human rights. The European Union and NATO must find the political will to confront Greece on this issue and demand the Greek government cease all coercive diplomatic actions against the Republic of Macedonia.

It seems so unreal, that one nation like Greece should be permitted to use such disproportionate political power over Macedonia without being held accountable. The unchallenged Greek blocking of Macedonia's Euro-Atlantic integration has caused immense political and economic losses to Macedonia that has further deteriorated already weakened so-

forcing the Republic of Macedonia to change its constitutional name, Greece intends to put an end to any current or future Macedonian state and to finally secure its own northern territories which it acquire during the Balkan wars.

Despite Greece's insistence that it wants to protect its historical inheritance by securing the name "Macedonia" as its own exclusive property, the name issue has much more wider implications for Greece than she wants her European and American partners to believe. In the current political reality, Greece knows that the Republic of Macedonia does not pose a significant threat to Greece and there is no reason why the "cradle of democracy" cannot accept the existence of a Macedonian state under its constitutional name. Whatever historical injustices, human rights violations and ethnic cleansing claims the Macedonians could throw at Greece, currently it does not seem realistic to predict any serious political consequences for Greece. The truth is, however, that Macedonia is not a primary aim of the current Greek coercion of the Republic of Macedonia. As this unfortunate Balkan country was the main cause of two Balkan wars and remained a powder keg ready to explode again for most of the twentieth century, there are also other contenders for the Macedonian territories and its historical inheritance. Therefore, as long Macedonia or a Macedonian state exists Greece will always feel insecure about its Macedonian territory and its northern borders. Moreover, Greece is mortified of the idea of a possible future "Slavic" or other Balkan federation of which Macedonian maybe part. If any such federa-

tion becomes a new political reality, it would change the rules of game and Greece could find itself once again vigorously trying to justify its possession of the "northern territories".

While entertaining any possible threat to Greece from a possible future federation is a purely speculative assertion, Greece is very mindful of Bulgaria. True, both of these countries are members of NATO and the European Union and have bilateral agreements of nonaggression, so the question is how does Bulgaria threaten Greece? It is no coincidence that Bulgaria does not recognize the Macedonian nationality even though she recognized Macedonia under its constitutional name. The Bulgarian logic here is that as long as Macedonia exists there will be Macedonians; hence as long as there are Macedonians out there Bulgaria will continue to pursue their conversion into Bulgarians. Consequently, by claiming Macedonians as Bulgarians, Bulgaria will naturally claim their territories, as she has done before without really ever relinquishing that claim. By Greece's own admittance, more than half of the Macedonian territory is in Greece and there are pockets of Macedonian ethnic minorities in the Greek portion of Macedonia. Therefore, to Greece it is poignantly clear that a possible future collusion between Greece and Bulgaria over Macedonia cannot be ruled out. The history is still alive on this issue. That is an ominous reason why the Greeks are feeling very vulnerable and uptight about allowing the existence of a Macedonian state and a Macedonian nationality.

The European Union needs to reconsider the name issue and put it in the proper perspective. First,

the EU needs to admit and accept that Greece uses the name dispute as a pretext to secure its hegemony over Macedonia. Second, the EU must leverage the Greek power of veto while the name negotiations are taking place in order to provide an equal basis for a fair and reasonable settlement. Third, despite its veto power, Greece cannot prevent the EU from beginning accession talks with Macedonia, and helping to strengthen the Macedonian economy and democratic institutions. If the EU fails to initiate and facilitate these game-changing initiatives, the name issue settlement will drag on and it may drag other Balkan countries into its whirling pond. Macedonia is powerless against Greece but Europe has an overwhelming influence over Greece. The call is one the EU has to make.

Europe's failure to call on Greek leaders to stop their diplomacy of coercion against the Republic of Macedonia on the name issue is a disgrace and a naked hypocrisy. It is a disgrace because for almost two decades now Europe has either played the role of being a disinterested party to this bilateral conflict or openly pressuring the Macedonian government to cave to the demands of their Euro-fed Peloponnesian darling. The reason why the Greek power of veto is effective against Macedonia is because Europe and NATO made no significant effort to leverage it. This is a sheer hypocrisy on their part. When Bosnia and Kosovo were in question, Europe and NATO found ways to curtail Serbia's dominance in the region. One is left to wonder why these two influential power brokers are not willing to restrain Greece's hegemony over Macedonia. But it is a clear sign to the Macedonian people, and nations like Georgia, Ukraine and Moldova, that the European Union and NATO are selective as to how they apply and uphold the same democratic principle to different countries. If EU and NATO member states cannot transcend their own individual prejudices and differences over Greece's unjust and unprovoked coercion of Macedonia, then they are as guilty and corrupt as Greece.

Greece blocked the entrance but NATO and European Union shot the doors on Macedonia.

Dusan Sinadinoski
Detroit, Mi. USA

НАЦИОНАЛИЗАМ ПО ЗАПАД

Тодор Петров

Се' додека постои нацијата ќе постои национализмот, оти тоа е основа на државноста... На Исток, во комунизмот, нацијата беше синоним за етнос, луѓе од ист род и пород. На Запад, во капитализмот, нацијата беше синоним за демос, како збир на граѓани независно од нивното етничко потекло... Се разбира, Македонија нема да биде прва во светот на капитализмот, во која по рецептот на Комунистичката интернационала ќе изумрат државата, народот, фамилијата, верата...

Чин први

Не е никаква тајна дека предлагач на шеснаесет-зрачното златно-жолто сонце на црвена основа за државно знаме на државата Македонија беше независниот пратеник Тодор Петров. Тоа се премолчува. Зошто, знаат ѕутолозите. Ретушираат, ама фактите не можат да ги демолираат. Предлабоки се трагите на вистината за Македонија. И тоа е тоа.

Веднаш по донесувањето на Законот за државното знаме на Република Македонија во 1992 година, почнаа да не' облетуваат странски мешетари, за промена на државното знаме. И нашите не заостануваа. Прв после донесувањето на Законот за државното знаме на Република Македонија кој ми пријде со предлог за смена на државното знаме, беше пратеникот Тито Петковски: „Тодоре, што мислиш да го трампаме државното знаме за државното име во односите со Грција?!“ Му возвратив „Тито, јас се изнамачив шеснаесет-зрачното златно-жолто сонце на црвена основа да се изгласа за државно знаме на Македонија. Кој има сила, нека проба сега нека го смени!“ Иако го сменија, ама за него ништо не добија. Тоа се вели идиоти!

Се сеќавам дојде една американска делегација, имаа одвоени состаноци со сите пратенички групи во првиот повеќепартишки состав на Собранието на Македонија. Ги разбудува за промена на државното знаме на Македонија. Имаа средба и со мене како предлагач на Законот за државното знаме на Македонија. Едниот од делегацијата ми рече: „Господине Петров, зошто сте ја одбрале токму таа апликација на сонце за државно знаме на Македонија? Во САД има толку многу агенции за дизајн, би можеле да Ви направат поубаво сонце за државно знаме на Македонија!“

Му одговорив: „Кога Вие би ми дозволиле ЈАС да нацртам државно знаме на Соединетите Американски Држави, тоа ќе биде најубавото државно знаме на светот!“ „Не, ние не бараме од Вас промена на државното знаме на Македонија“ - возвратија Американците. И заврши муабет...

Кога под притисок „нашите“ го

**За западните стандарди, патриот е синоним за лојалност на граѓанинот према нацијата како синоним за државата!
Ама декларацијата Македонец за истите извори е националист, како синоним за шовинист. Значи, ЈАС Македонец, не може, не смеам да си ја сакам татковината, родината, не смеам да бидам патриот, оти тоа не ни следи**

сменија државното знаме на Македонија, западнава бирократија ни возврати: „Знамето си го сменивте самите Вие!“ Демократски, нели?! Притисоците се заборавија, заради плиткиот ум на многумина „наши политичари“...

Чин втори

Како независен пратеник, во далечната 1993 година, отпатував во Германија кај нашинци, Македонци. Бев гостин во ресторонот на нашинецов во градот Херксхайм. На единиот сид од

салата каде што ручавме имаше нацртано, по целата површина на сидот, огромна карта на Македонија во етноисториските граници. Нашинецов беше домаќин на работен ручек на градските советници. Меѓу гостите бев и јас. Нашинецов се пофали дека на гости му е пратеник од Парламентот на неговата матична држава Македонија. На крајот од работниот ручек започнавме неврзан муабет, колку да се одбележи моето присуство. Еден од советниците ме запраша: „Господине Петров, Југославија повеќе не постои, Македонија е нова држава, зошто државноста ја врзувате за античката историја на Македонија? Доаѓале, проаѓале војски на тие простори, кој знае денес кој што е.“ Не чекав долго да одговорам: „Почитувани госпоѓа, НИЕ Македонците не тврдиме дека нашите корени се од семката на Александар Трети Македонски. Етнологијата денес не е чиста генетика, туку пред се култура. Се разбира со ДНК и тоа е мерливо, но за историјата на Македонија ние зборуваме, пред се, како за култура. Тоа што Грција денес преферира кон културата и историјата на Македонија, не значи дека ние и ги крадеме. Ако Грците се сметале за Македонци, а помоќни се од нас, зошто нивната држава не ја нарекле Македонија туку Елада?! За Македонија не спомнаа се' до распаѓањето на Југославија? Патем, ние не зборуваме за чиста раса, како во ергели. Хитлер во Втората Светска Војна направи обид за создавање на чиста ариевска раса и ви-

Права линија

довме до кое дереџе ја доведе Германија. Точно е дека низ Балканот проаѓале и доаѓале војски. Јас не можам денес да тврдам баба ми со кого спиела, ама кога сме веќе до бабите, да прашам: кога руските казачоци влегаа во Германија во Втората Светска Војна, дали и една германка остана несилувана? Тие германки, што изродија: Германци или Руси?" Еден од советниците веднаш ми возврати: „Вие нас не' навредувате!" Продолжив: „Значи, кога зборуваме за баба ми, нејзе можеле да и се редат белосветски војски од пред две илјади години, и поради тоа не може јас да бидам Македонец. Ама, кога зборуваме за тие што ги силувале Вашите баби од пред педесет години, тогаш Вие сте навредени?"

„Не сакавме да ја навредиме Вашата баба, ниту Вас" - возврати соговорникот.

август 2001 година, кога насилено прогонетите Македонци од Тетовскиот кризен регион го блокираа граничниот премин Блаце, за да покажат пред светот дека не се загрозени Албанците туку Македонците, од Македонија известуваше и екипа на Си-Ен-Ен со дислоцирано студио во хотел „Александар Палас". Ме повикаа во студиото за директно учество во програма, да ги образложам причините на блокадата. Пред снимањето ме пресретна еден Американец од студиото, ми вели: „Што сте Вие?" Одговорив: „Македонец!" Возврати: „Оу, националист!'" Го запрашав веднаш и јас: „Вие сте Турчин!'" Американецот ми одговори: „Не, Американец!" Му реплицирај: „Оу, расист!'" Разговорот заврши. Значи јас Македонец, националист, ама Американецот демократ. Чудна некоја логика за национализам...

јот му одговорам: „Господине Алфонсо, Вашиот Ај-Ди (идентитет) е Алфонсо, Шпанец од Шпанија. Мојот Ај-Ди (идентитет) е Тодор, Македонец од Македонија. За што дојдовте да разговараме за промена на името на Шпанија или за промена на името на Македонија?" Ќа свати играта и разговорот продолжи во многу порелаксирана атмосфера, иако се посрамоти.

Резиме

Сакав да Ви кажам како јас во очите на тие што не набљудуваат сум по дефиниција националист, иако нацијата ТИЕ ја измислила. А, векови пред нив НИЕ имавме држава. Како држави да не постоеле пред француската буржоаска револуција, та од неа па наваму ги измислиме нациите. Германија е федерација, ама во сите федерални единици живеат германци. Ним лесно им е да менаџираат држава и да ја обединуваат Западна со Источна Германија. За западните стандарди, патриот е синоним за лојалност на граѓанинот према нацијата како синоним за државата! Ама декларацијата Македонец за истите извори е националист, како синоним за шовинист. Значи, ЈАС Македонец, не може, не смеам да си ја сакам татковината, родината, не смеам да бидам патриот, оти тоа не ни следи. Мојата љубов за мојата татковина во очите на западната бирократија е шованизам за осуда, ама они со својата љубов за татковината може да војуваат за сопствените „национални" интереси на сите меридијани на земјината топка и на останатите да им инкасираат колатерална штета!?

Почитувани, бидете патриоти и сакајте си ја татковината! Бранете ја и за неа борете се! Љубовта према татковината е света работа и уставна должност, израз на лојалноста према државноста! Независно од дволичноста на западните „демократии" мислам бирократии. Тој што не ги сака своите во фамилијата не ги сака ни останатите. Тој што не ја сака својата заедница и држава, не ги сака ни останатите. Тој што е без вера, не може да биде верен ниту на фамилијата, ниту на заедницата, уште помалку на државата. Затоа, нека не Ве поколебат обвинувањата од оние кои убивајќи и по светот Ве обвинуваат за љубовта кон својата фамилија, заедница, држава и татковина, а тоа го прават од „љубов" према својата фамилија, заедница, држава и татковина...

...Нели, луѓето во светот се еднакви и рамноправни, а човековите права се универзални...

„Истото и јас го мислам за Вашите баби и за Вас. Не ги навредив Вашите баби ниту Вас со тоа што ја спомнав Втората Светска Војна. Впрочем, за да се санкционира поделбата на Германија во Втората Светска Војна на Западна и Источна Германија, се создаде посебна етногенеза за западно-германци и источно-германци. Иако има и други приказни за источно-германците како потомци на Прусите, Прусите од Русите. Заради санкционирање на поделбата на Германија во Втората Светска Војна, западно-германците и источно-германците кодифицираа два различни литературни јазици, формираа западно-германски и источно-германски речник, кој до денес се употребува" - го завршив муабетот. Разговорот не продолжи...

Чин трети

За време на блокадите на граничниот премин Блаце према Косово, во војната

Чин четврти

Ми доаѓа во канцеларијата на Светскиот Македонски Конгрес во центарот на Скопје, 2010 година, делегација на ОБСЕ. Да разговараат. Дипломатскиот претставник дојде со преведувач. Сакаа да муабетиме за државното име Македонија. Не дека не сум гостољубив, напротив и прељубезен во комуникацијата со сите, ама знам да го бранам сопственото достоинство. Го запрашав гостинот како се вика. Ми одговори: „Се викам Алфонсо." Намерно ја прашав преведувачката: „Како кажа, Алфред?" Алфонсо веднаш ми возврати, најверојатно свати дека не сум го чул убаво неговото име, па продолжи: „Алфред е германско име, Алфонсо е шпанско име." Го навлеков во филм, па на англиски му реплицирај: „Вие Швефанец сте?" Дипломатот одговара: „Не, јас сум Алфонсо, Шпанец од Шпанија." Пак не свати дека е во филмот, за да на кра-

ИСТОРИЈА И ПРЕДРАСУДИ

**Проф. Д-р Стефан
Влахов Мицов**

Предрасудите се дел од историскиот процес. Понекогаш тие дури се покажуваат како поважни од вистинската историја. Предрасудите и фантазиите за Балканот во англиската уметничка литература од 18 и 19 век продолжуваат да важат во Западна Европа до денешни дни. На тој начин се прави четирикратна манипулација на историјата. Од една страна, Западноевропејците ги толкуваат историските процеси на Балканот преку сопствената искривена призма.

Од друга страна, предрасудите и фантазиите формираат конкретен однос спрема балканските народи. Од трета страна, појдовната точка на Западот во однос на погледот на светот влијае и врз светогледот и психата на самите Балканци. И, конечно, конкретните дејствија на Западноевропејците спрема Балканот предизвикуваат соодветни конкретни дејствија на тукашните народи и држави. Практично, освен Англија, и Франција се јавува како главен манипулатор на европската историја. Англичаните имаат вина за Балканот, како што докажа Весна Голдсворди во својата книга „Измислувањето на Руританија. Империјализмот на вообразбата“. Француските филозофи и историчари, пак, се главните виновници за „Создавањето на Источна Европа“, тврди во истоимената своја книга харвардскиот професор Лари Улф. Тоа се случува во 18 век, во епохата на просветителството. Додека во времето на ренесансата фундаменталната концептуална поделба на Европа е вертикална - Северна и Јужна Европа, во време на просветителството е наложен хоризонтален принцип - Западна и Источна Европа. Западна Европа била определена како зона на цивилизација, а Источна Европа како место на варварство. Ако

се потсетиме дека во 18 век се оформи и идејата за нациите и за националните држави, ќе сфатиме дека токму тој век се покажува како клуч за целата европска, па дури и за светската историја, и тоа за неколку столетија напред. Проблемот е што во тоа време ниту Балканот, ниту Источна Европа во целост во состојба да се спротивстават на западноевропските предрасуди и измислици. Уште полошо е што таа доброволно влегува во нив и во западноевропската игра на историјата, таа до денес не може да излезе од тој маепсан круг.

Почетокот на поделбата на Европа, се разбира, е многу понапред. Уште во средновековието. На прв поглед, причината за тоа е религиозна - борбата меѓу Рим и Константинопол, меѓу католицизмот и источното православие. Во практика, пак, зад малите разлики меѓу западниот и источниот религиозен обред се кријат фундаментални разлики поврзани со улогата на црквата и на светската власт во општеството, и во духовниот свет на тогашните луѓе. По официјалното прекинување на контактите меѓу папата и патријархот во Константинопол во 1054 година, Балканот и тамошните народи, според западниот свет, се претвораат во луѓе од „втора“ категорија. Сепак, односот не е еднаков спрема сите. Западна Европа најнегативно ги восприема Бугарите. Многу се причините за тоа. Хунскиот водач Атила, кој и нанесе големи штети на Римската Империја, опустошувајќи ја нејзината територија, се восприема за Бугарин.. Оттука, името „Бугарин“ во латинскиот јазик влегува како „вулгарис“, што означува прост и див човек, варварин. По создавањето на бугарската држава во 827-829 година ханот Омуртаг војува со императорот на Франките, Лудовиг Благочестивиот и го зцврстува негативниот однос на Западот. Според тогашните хроники, „Бугарите со орган и меч ги разориле Словените, кои живееле во Панонија, ги избркале нивните кнезови и им назначиле бугарски управувачи“. Станува збор за словенските племиња Абодрити и Браницевци, кои заштита од бугарската агресија побарале кај императорот Лудовиг. Индикативно е што тие Словени претпочитале да бидат под властта на Франките, а не на Бугарите. Македонските Словени, кои ја бранеле својата независност од Византија и од Бугарија, сепак, претпочитале да бидат потчинети на Константинопол, а не на Плиска. Негативната слика за Бугарите

почнува уште со нивното име. Некој до денес не можат еднозначно да определат кое од повеќето од 70-те значења на зборот „Бугар“ е вистинското. Таквата неопределеност на еден етнос предизвикува сомнеж и недеворба во него. А и Бугарите, уште кога се појавиле, правеле се што е можно за да ја утврдат негативната претстава за себеси. Интересно е што тоа продолжува до денес. Во бугарските учебници по историја има цртеж како хан Крум пие вино од черепот на византискиот император Никифор Први. По тој повод, Едвард Гибан во својот познат труд „Залезот и падот на Римската империја“ од 1781 година, трети том, пишува: „Таа дивјачка чаша е длабоко натопена со карактерот на скитската пустош..“ И денес бугарските историчари со гордост ја опишуваат битката на царот Калојан со латинскиот император Балдуин Фландарски од 1205 година, во која Бугарите ја погубуваат речиси целата латинска армија. Наместо да ја заробат, за што имале можност. Неколку години пред тоа, свирепиот Калојан го презел градот Варна, ги погубил сите негови жители и се нарекол „Ромеоубиец“. Дивјачкото понижување на латинските рицари,

**Почеток на крајот за македонската држава ќе биде доколку, под каква било форма, отстапи за името.
Потоа ќе има само агонии...**

кои со куки биле симнувани од коњите, клани и задавувани во калта крај Одрин, силно одекнува во Западна Европа. Во една своја статија за Бугарите, пет и пол века подоцна, Волтер пишува дека „бугарскиот цар се осојузил со Турците, отворил војна на папата и на неговите крстоносни походи, го заробил императорот Балдуин, му ги отсекол рацете, нозете, главата, си направил чаша од неговиот череп, според примерот на Крум. Тоа било доволно Бугарите да ја ужаснат цела Европа... Зборот Бугарин, така како што бил восприеман, означувал матна и неопределена пцост, прилепуван за секој со варварска и корумпирана природа. Затоа, во господството на свети Луј, свештеникот Робер, голем инквизитор и злодеец, правно бил обвинет како Бугарин од селиштата на Пикардија.

Кралот Филип Втори Убавиот го дал тој епитет на папата Бонифациј Осми". По капитулацијата на Бугарија, во Првата светска војна, бугарската делегација е принудена да го потпише мировниот договор во салата во Ној, во која била поставена огромна слика од колењето кај Одрин. По 1202 година името „Бугарин" го губи етничкиот карактер и се претвора во име што му се прилепува на нецивилизиран човек. Таа претстава се продлабочува од рас пространувањето на богоимилството во Централна и во Западна Европа. Тамошните еретици биле нарекувани „Бугари", т.е. Бугари. Така името „Бугарин" се збогатува со уште негативна содржина во социјален и во морален аспект. Во францускиот разговорен јазик, како и во рускиот, на пример, зборот „боугре" означува човек извртен во сексуален однос. Показно е дека Западноевропејците правеле разлика меѓу бугарските и македонските богоимили. Едните од другите се разликувале по своите идеи. Богоимиите од Драговитија (т.е. македонските) биле екстремни дуалисти, додека богоимиите од Бугарија биле умерени. Поинаку кажано, биле конформистички настроени во однос на црквата и на светската власт. Западот, сепак, не го интересирале разликите, иако ги констатирал. Каталонскиот писател Дуран Де Хуска во една своја творба од 1228-1229 година пишува дека едините западни дуалисти „се

потчинувале на грчките еретици, другите на Бугарите, а трети на Драговитите". Јасно се гледа етничката диференцијација на Грци, Бугари и Драговити. Спрема сите нив западноевропската јавност имала негативен однос, но само кај Бугарите етничкото име било превртено во олицетворение на сè што е лошо.

И денес, во Италија, депутатите во парламентот се навредуваат со „Бугари", а во италијанските и во грчките речници името „Бугарин" е синоним за нешто долно. По повод

бугарските реакции на издадениот грчки речник во 1998 година, составувачот Бабиниотис изјави: „Не сум виновен што зборот има таква смисла. Јас само го обележив тој факт". Бугарите протестираат против негативното восприемање на нивното име, а во исто време тужашите историчари името „Авитохол" од легендарниот Именик на бугарските ханови го идентификуваат со Атила. Значи, во стремежот да ја претстават бугарската држава постара, за свој родоначалник го преземаат Атила. Една од најпрочуените улоги на светски познатиот бугарски оперски пејач Борис Христов беше улогата на Атила во истоимената опера на Верди. Што им е виновна Европа што Бугарите продолжуваат да се идентификуваат со варварството и да се гордеат со историските успеси, кои во минатото, можеби, тоа и биле, но денес, во никој случај, не може да бидат повод за гордост? Што им е виновна Европа што и денес бугарската држава и нејзините институции се симбол на корупција и демонстрираат шовинизам од 19 век?

Додека проблемот на Бугарите е како да го превртат обратно своето име од негативно и ирационално повторно во етничко, драмата на Македонците е како да го зачуваат своето име од грчката и од бугарската агресија. Фала Богу, македонското име нема потреба да се чисти од нешто, тоа е авторитетно

и затоа предизвикува голем апетит кај соседите. Ете зошто е глупаво да го подаруваме античкиот дел од нашата историја на Грците или да хулимме на старото наследство. За да бидат подревни, Бугарите сакаат да го приграбат Атила, кој светот го нарече „Божји камшик", а некои македонски автори се откажуваат од Александар Македонски и дури го идентификуваат, обратете внимание, со Атила. А разликата меѓу единиот и другиот е голема од небото до земјата. Александар е градител, а Атила е разурнувач и уништувач. Бројот на градовите што се основани од македонскиот владетел и го носат неговото име е 33, а, според некои историски извори, нивниот вкупен број бил 70. Современиот свет го почитува Александар како прв светски глобализатор, автор на идејата за обединет свет. Ете, тоа треба да го истакнуваме на сите можни меѓународни трибини - дека токму на народот од кој тргнува идејата за заеднички европски и светски дом, денес тоа не му е допуштено. Дека точно врз Македонците, познати по својот космополитизам и хуманизам, денес се врши геноцид, со цел да биде уништен неговиот идентитет, а македонското име и историја да бидат присвоени од други. Дека на тој начин и Европа во лицето на ЕУ, и светот во лицето на ООН ги уништуваат своите автентични корени заради конјуктурни политички интереси. Македонското име не е само чисто и авторитетно, туку отсекогаш предизвикувало респект. Да се присетиме на борбите на македонските револуционери од 19 и од првите десетлетија на 20 век, кога името „Македонец" во Европа се изговарало со стравопочит. Денес неинформираните македонски политичари и пишманителектуалци заличуваат на магариња, кои реват и к'чови флаат, зашто историското наследство им тежело и им пречело слободно да бараат пасиште. Тие го уриваат ликот на Македонецот пред светот, измислуваат претстави дека Македонците се конформисти, кои можат да се откажат од своето име и идентитет, доколку бидат притиснати. Притисоците врз македонската држава во моментот се големи токму заради претставата дека можеме да отстапиме. Никој не прави притисок онаму каде што знае дека не може да пробие. Зошто немаше притисок врз Албанците, ами само врз Србите? Зашто светот знае дека Албанецот не отстапува пред ништо, па и по цена на тоа еден век да остане во изолација. Реално гледано, Србија го изгуби Косово уште во 1999 година, а со повлечената декларација пред ООН и конечно го изгуби. Почеток на крајот за македонската држава ќе биде доколку, под каква било форма, отстапи за името. Потоа ќе има само агонија...

ПАТРИОТИЗМОТ СЕ РАЃА НЕ СЕ УЧИ

Од разни причини извесно време не се јавував со свои текстови. Многу честите јавувања можат да бидат и контрапродуктивни. Меѓутоа, случувањата, односно повторувањето на историските, критичните, последните и какви не други шанси за Република Македонија, кои треба под итно да се искористат, читај под итно да си го промениме името и се само негираме, за да не ни се случат разноразни црни сценарија ме мотивира повторно да се јавам и ги изнесам своите видувања и ставови по поголем дел прашања.

Ке почнам од еден разговор што го имав пред извесно време со една група германски функционери и македонски пријатели. Во разговорот неизбежната тема се односите со Грција и прашањето на името. Еден од нив ме праша дали можам да ги објаснам причините за „грчката хистерија и националшовинизам и од што се плашат грците“. Пред што било да кажам еден од присатните рече „грците се плашат да не се роди друг Александар Македонски“. Разговорот понатаму течеше вообичаено со мое објаснување на причините и нивно високо разбирање за нашите позиции. Сакам да се вратам на изјавата дали може да се роди друг Александар Македонски. Тоа ме наведе да размислувам за нашата раководна структура во подолг временски период. Лидерството во Македонија завршува со отоманскиот период. После тој период Македонија имала патриоти, борци, поети, писатели, уметници и се друго, но не и лидер кој знаел да го поведе македонскиот народ. Лидер кој знаел да го зачува достоинството на Македонецот. Што е со денешните „лидери“? Овој Македонски народ дозволи да го водат секакви личности. Некои не расчистиле со идентитетот, други јавно се декларираат како бугарофили, носител на највисоки јавни функции дава бланко согласност за промена на името и тоа не е важно какво, но итно да се најде компромис. Врвни функционери се судат за криминал и сл.

Така доаѓаме до актуелните лидери, премиерот и претседателот на државата. Покажаа поголема доблест во заштита на името и идентитетот на македонската држава и народ. Но, и тие немаат никаква стратегија за многу значајни прашања па и името. Рестриктивната монетарна

Борис Стефановски

политика на Народната банка на РМ го задушува стопанството. Во ваков кризен период сите држави обезбедуваат додатни средства за циркулација во сто-панството и јавниот сектор. Нашата Народна банка купува благајнички записи за стотици милиони евра за да ги собере парите да не бидат пуштени во циркулација во стопанството, а при тоа плаќа огромни суми камата. На стопанството му се одложува плаќањето на обврските кон државата, место да му се обезбеди полесен и поевтин пристап до кредити за да можат и тие да функционираат и Државата да си ги наплати побарувањата и ги инвестира тие средства во други проекти. Само така се обезбедува развој.

По однос на името и актуелното раководство го држи Македонскиот народ во заложништво. Полtronскиот однос пред Меѓународната заедница со перманентните изјави за спремност за компромис вршат невиден психолошки притисок врз македонскиот народ и ја пролонгираат неиздржливата и неповолната состојба во македонското општество. Јас за опозицијата и не сакам да пишувам. Ставот на опозицијата по прашањето на името е анти македонски. Тие не се вредни за моето внимание. Меѓутоа, многу очекував од актуелното раководство, пред се од премиерот и претседателот на државата. Во целост не сум ги изгубил надежите, но не е фер да се затскриваат зад референдум. Јас сметам дека до референдум не смее ни да дојде. Грчкото барања мора да се отфрли. Владата треба да предложи, а собранието да усвои платформа во која јасно ќе се забрани преговори за името. На Грција треба да и се понуди двојната формула

и завршат сите понатамошни активности по прашањето на името. Советот за безбедност на ОН треба да се извести дека нема напредок во разликите за името со Грција и дека не постои можност за решавање на прашањето. Имајќи го во предвид фашисоидното барање на Грција, што Македонија не може да го прифати, бараме да се затвори предметот и Македонија се евидентира во ОН под уставното име. Сигурно ќе се јават свилени дипломати што ова ќе го окартеризираат како радикално. Јас сметам дека клечењето пред вратите на НАТО и ЕУ и уверувањето на петоразредни светски дипломати дека Македонија е спремна на компромис и посветена на решавање на „спорот“ со Грција е најголемата препрека за поголемата поддршка на Меѓународната заедница на Македонските ставови и одбрана на името.

Во Македонија, посебно од опозицијата се шпекуира за меѓународната позиција на Македонија. Реално, меѓународната позиција е во пораст. Тоа резултира со исполнувањето на разни критериуми и организирање и водење на Државата. Меѓутоа, Македонија досега ја нема дознаено правата меѓународна позиција. Таа и не може да се дознае ако македонското раководство постојано клечи пред вратите на европинституциите. Полtronското однесување и аминување на сите барања не се елемент на основа на кој може да се согледа правата меѓународна позиција. За опозицијата секаква изјава на некој европункционер, амбасадор во нашата земја или некој петпарачен светски дипломат се сваќа како оче наш. Во такви услови нема реална слика на односот на светот кон Македонија. Меѓународната позиција на Македонија ќе може објективно да се согледа кога македонското раководство ќе им каже големо „не“ на барањата за промена на името и други слични барања и кога јасно ќе стави до знаење дека е способна да си ги штити сопствените интереси.

Јас пишував за опциите на ЕУ (плановите А Б и Ц). Македонија досега, и ако е потполно во право, не ги доведе овие институции во дилема. Полtronскиот однос на сите раководства, освен македонскиот народ, им ги олеснува одлуките. Македонија се уште не бара

алтернативи и ако е сосема јасно дека решението за името не постои. На секому му е јасно дека целта на Грција не е името туку идентитетот, јазикот, историјата, културата и се што иде со тоа. Ако им треба да постои разлика меѓу Македонците во Македонија и оние во Грција зошто своите Македонци не ги наречат грчки, јужни, нови или стари Македонци. Со тоа ќе ја направат бараната разлика. Нивната цел е класично фашизмско-истребување на еден народ, не мислам физичко и растурање на Македонската држава. За да се преземат порадикални потези потребно е да се согледаат и алтернативите кои обезбедуваат заштита и развој на Р. Македонија.

На економски план Македонија има отворен и бесцарински пазар во ЕУ. Со влезот во ЕУ ништо ново не може да се добие на полето на извозот, а ќе се зголеми конкуренцијата на македонскиот пазар. Постој можност за поголем прлив на средства преку користење на фондови на ЕУ. Но, за тоа се потребни издржани проекти, кои нашето загушено стопанство ги нема. Погледнете го примерот на користењето на 100, милиона се за стопанството. Ако ги имаме како партнери САД, Русија, Кина и Турција не гледам од кого и прети опасност на Македонија за НАТО да не брани. И НАТО има пред се економски карактер. Преку унифицирање на опремата се одредуваат и земјите каде може истото да се набави. Светот во

глобала се менува на економски и на воен план. Русија излезе од кризиот период и денеска е достоен партнёр на Америка и на воен и на економски план. Од руската енергија е зависна цела Европа, а сировинската основа на Русија е далеку поголема од онаа на САД. Кина се промовира како најголем извозник и го презеде притматот од Германија. Технолошкиот развој веќе не е привилегија за западот. Во изглед се создавање нови заедници на далечниот исток и Јужна Америка. Од друга страна функционирањето на ЕУ е сè посложено и понефикасно. Финансиската криза во Грција ја начна ЕУ. Германија отворено се спротивстави на неодговорното однесување на Грција. Слични на Грција има уште земји во ЕУ. За функционирање се потребни промени. Одушевеноста во некои членки на ЕУ спаснува, а се повеќе ќе се јавува европектизмот. Во иднина многу поволности ќе се намалат за поедини, а посебно нови членки. Сè повеќе ќе дојде до израз претпазливоста. Со тоа не сакам погрешно да бидам разбран дека сум против влезот во ЕУ или дека таа само што не се распаднала. Меѓутоа не се исклучени нови прегрупирања. Јас се залагам за влез на Р. Маке-

донија во НАТО и ЕУ, но исклучиво под нормални услови. Сепак тие сојузи се од временен карактер. Историјата покажа дека и монолитните држави се распаднаа. Значи на сојузите ќе им дојде време кога не ќе бидат потребни или корисни. Затоа не може да се жртвува нешто вечно, како името и идентитетот на еден народ, за нешто времено, без кое и се може, ако се мора.

Повторно се враќам на изјавата на германскиот пријател за стравот на Грците да не се роди друг Александар Македонски. Јас во досегашните раководства не можев да видам ниту некаква негова сенка. Меѓутоа го гледам во Македонскиот народ. Замислете си една апсурдна состојба. Целокупната опозиција, на чело со поранешен премиер и претседател на државата инсистираат за компромис, што значи промена на името, актуелното државно раководство изјавува спремност за компромис а

огромно мнозинство одбива промена на името, а македонското раководство и поранешно, па и сегашно изразува спремност за компромис, што значи промена на името. Најчесто прашањето за интеграција во НАТО и ЕУ се меша со прашањето за промена на името. Од преголемата желба да им се угоди на Грците се шпекуира со ставот на македонскиот народ во анкетите. Македонските граѓани во огромно мнозинство се за влез на Р. Македонија во НАТО и ЕУ. Тоа не е спорно. Но, истовремено во огромно мнозинство се и против промена на името. Чесно е да се каже од многу т. н. експерти дека ако македонскиот народ е против промена на името, а тоа е единствен услов за влез во НАТО и ЕУ, автоматски се подразбира дека не е за влез под услов на промена на името. Поточно дека за македонскиот народ од поголем приоритет е зачувување на името од евроинтеграциите. Јас се прашувам со кое право и со која леснотија и смелост поединци изразуваат спремност за компромис, односно промена на името.

Повеќе пати сум напишал дека било каква промена на името или додавка пред зборот Македонија ќе значи губење на името за навек. Јас искрено почнав да се восхитувам на смелоста на нашите функционери. Глигоров и структурите околу него ја прифатија референцата како да се работи за промена на име на еден новоформиран селски фудбалски клуб. Затоа македонскиот народ место да ги казни ги наградуваше со функции. А сега истата таа структура се бори од петни жили да направиме компромис читај капитулација. Актуелната власт се повикува на народот ама ги продолжува преговорите. Замислете разговорите за разликите за името веќе се подигнати на ниво на преговори. Уставно-правно тоа никој не би смеел да го прави. Ставот на македонскиот народ не се почитува. Се прашувам од каде таа смелост и држкост на политичките структури.

Мојата внука Лина има осум години. Слушајќи вести на телевизии сфатила дека Грција сака да ни го земе името. Доаѓа и прашува. Дедо навистина ли Грците сакаат да ни го земат името. Дедо ние сме Македонија и името не го даваме и почнува да ја пее песната од Тоше Македонијо навивам за тебе. Ова го спомнувам да укажам дека со ова ги оптоваривте и најмалите. А навивачите за промена на името нека се појават пред мојата внука да им покаже како изгледа патриотизмот. Патриотизмот се раѓа, не се создава. Оној кој патриотизмот го мери во пари или привилегии, тој не само што нема патриотизам во себе туку нема ни достоинство.

Македонскиот народ е упорен во одбрана на името и покрај невиден притисок од сите страни. Јас не сакам да паднам на ниво на поедини опозиционери и да давам карактеристики на актуелната Влада како автократска и сл. Јас македонската Влада ја поддржувам затоа што направи и прави добри потези за добробит на граѓаните. Да не ги набројувам бидејќи и Премиерот доволно изнесе во своето неодамнешно обраќање. Денешната Влада видно се разликува во позитивна смисла од сите досегашни влади. Има и грешки во од, има и непотребни грешки, но има и динамично работно темпо со голем број успешни потези и проекти како на пример во земјоделството, со субвенциите, даночната политика, мерки за поддршка на стопанството, здравството, посебно во цената на лековите, школството и др.

Меѓутоа, не можам да разберам едно прашање. Сите влади во светот се избрали од народот и своите политики ги усмеруваат кон ставовите на избирачите, односно граѓаните. Ставовите се совпаѓаат во сите овласти за обезбедување на подобар живот на граѓаните. Грција ни наметна едно прашање кое не е решение. Македонскиот народ во

НЕПОСЛУШНИОТ ПРОМЕТЕЈ

Милан Ачиевски

Човековата историја започнала со непослушноста, и не е неверојатно дека ќе заврши со послушноста. Ова тврдење за Ерих Фром, изнесено како почетна теза во неговиот есеј „Непослушноста како психолошки и морален проблем“, на прв поглед изгледа парадоксално, но при првото нурнување во неговата суштина ќе се открие глабоката вистина. Фром тоа потврдно го илустрира со примерите на Адам и Ева, како и Прометеј.

Додека живееја во рајската градина Адам и Ева беа дел од таа природа. Сето тоа се промени кога решија даја прекрштат заповедта. Со принципот на непослушност тие го сторија првиот грех, каснувајќи од забранетото овошје, па Господ ги избрка од рајот, казнувајќи ги да бидат земни луѓе. Овие тези на Фром кулминираат со фантастичен резултат: со пртерувањето од рајот, Адам и Ева станале независни и слободни луѓе. Првиот грех не го казни човекот, туку го ослободи, му овозможи да спознае дека мора да се потпира врз своите сопствени сили и да стане целосен човек.

Овој пример е библијски, вториот е митски. Прометеј го украде огнот од боговите и тие го казнија. Го оковаа на стрмата карпа, за да го излокат до смрт морските бранови, но тој оттаму громогласно извикуваше: Повеќе сакам да сум окован на оваа карпа, отколку да бидам покорен слуга на боговите!

Ако оваа реченица на Прометеј и денес одекнува со несмалено ехо, треба да запомниме дека заради неговата непослушност тој успеа да остане во колективната меморија на цивилизацијата како меѓник во нејзиното создавање и развој.

Фромовите принципи се актуелни за нас, бидејќи ний овозможуваат да се погледнеме во сопствениот одраз и да сфатиме дека нашата пословична послушност не доведе до ова до кое што стасавме: кога прогласивме самостојна и независна Македонија не успеавме да наслутиме дека тие два принципа на државноста ќе бидат претресени до темел.

за период од само една деценија.

За да разбереме дека принципот на непослушност води кон победа, а принципот на послушност кон пораз, не треба да одиме многу далеку, доволно е да се свртиме кон сопствената колективна меморија, поточно историја.

Доколку високосвесните дејци на македонската кауза биле до крај послушни, нашата историја ќе беше покуса за Карпошевото, Кресненското, Разловечкото, Илинденското востание... Доколку грбот останувал свиткан пред големиот и моќен поробувач, тешко дека ќе се формираа партизанските одреди, дека ќе се минеше Февруарскиот поход, тешко дека ќе се конституираше Првото заседание на АСНОМ.

Во текот на зедничкиот живот во претходната федерација, многу често бевме послушки, особено кога се кроеше, на пример, економскиот развој. Цинковиот концентрат ќе се топи во Велес и Македонија ќе се труе од тешките отрови, а Цинкарна Џеље ќе низ продава бои и други премази направени врз база на македонскиот цинк. На „Колинска“, евтино ѝ ги продававме доматите, а Јанезите ни враќаат скап кечап. Од куртовската капија тие во Германија регистрираа „ајвар“ па сега имаме „ајвер“.

Послушноста направи Македонија да нема автопат сè додека оној што беше наречен „Братство-Единство“ не се амортизира до крај. Факти и аргументи дека сме веќе до таа мера згрбавени од постојаното виткање на 'рбетот за времето на претходната држава, како израз на послушност, има многу, многу...

Непослушноста како став, земен од пркосот на Прометеј, овозможи Македонија да конституира своја држава во рамките на временски одредената поранешна федерација, како и да го потврди тој статус, по нејзиниот распад во 1991 година. Но, уште од тогаш (аргументи против нема) повторното почна виткање на 'рбетот, поради што повторно се покажа дека послушноста е наша одлика и карактерна црта, особено изразена кај оние на кои им даваме мандат, во наше име, да ги водат државните работи.

Слободниот човек има свој ум, свест и став. Неговото ЈАС не може да го негира никој, макар бил во форма на Голијат.

Според она што го направивме со мирното заминување на веќе растурената ЈНА, покажавме дека пред непослушноста се повлекува и сила која беше страотно помоќна во однос на горораките граѓани на Македонија. Но, потоа, на првиот поголем испит паднавме: ги послушавме ставовите на Европската Унија низ кои беа преточени никогаш незаситените грчки барања, па го сменимме Знамето и Уставот. Иако граѓаните се обидоа да искажат непослушност со големиот протест против Лисабонската декларација на ЕУ, тогашниот државен естаблишмент не беше на нивото на Прометеј, туку го применет принципот на послушност, па го претрпе првиот пораз.

За да се извлечат граѓаните на Македонија од оваа каша, треба недвосмислено, трајно и упорно, да се афирмира принципот на непослушност од секој и секога и да се освои сечијата лична слобода.

Актуелниот притисок од Западот за менување на македонското име и уништување на македонскиот идентитет ќе биде успешен ако сме послушки, а ќе се сочуваме како достојни луѓе и народ ако бидеме, според Фром, непослушни!

Илузија е да се смета дека граѓаните од албанско етничко потекло во Македонија ќе освојат повеќе слободи и права ако отворено, безрезервно и недвосмислено, стјат зад барањата на нивните богови, без разлика дали се политички, национални, мафијашки, криминални... Послушноста кон нивните барања за да ги извојуваат зацртаните цели со воени средства, што и го сторија со потпишувањето на Охридскиот договор и сè што од тоа произлезе, не се ништо друго, туку послушност кон сопствените богови. Принципот на непослушноста на Прометеј е универзална, важи за секој свиткан 'рбет. Слободата како врвен дострел на секој човек, секоја индивидуа, не познава никаква послушност, никаво ограничување.

На крајот, завршната теза на Фром: послушноста ќе го униши човештвото.

Честитување 100 ГОДИНИ ОД РАГАЊЕТО НА МАЈКА ТЕРЕЗА

Годинава се навршија 100 години од раѓањето на Мајка Тереза, голема хуманистка, носителка на Нобелова награда за мир и мисионерка. По повод одбележувањето на 100-годишнината од раѓањето на блажената Мајка Тереза, беше испратена Декларација до Светата столица во Ватикан, до Обединетите нации, до редот Мисионерки на љубовта, до Владата на Индија и до разни религиозните групи, институции и невладини организации. Во Декларацијата се вели дека „животот на Мајка Тереза ја праќа универзалната порака до светот за помагање на луѓето, за хуманоста и пожртвуваноста во името на добрите дела. Нејзиното дело претставува охрабрување и инспирација за граѓаните на Македонија, на регионот и на целиот свет“.

Централното чествување на 100-годишнината од раѓањето на големата хуманистка се одржа на 5 септември, на денот кога таа почина во 1997, но одбележувањето на 100-годишнината од раѓањето на Мајка Тереза, во нејзиниот роден град започна со полагање свежо цвеќе пред нејзиниот споменик во центарот на Скопје, при што почест и одадоа и претседателот на Македонија, Ѓорѓе Иванов, претседателот на Собранието, Трајко Велјаноски, министри во Владата и претставници на дипломатскиот кор, сестри од Редот на Мајка Тереза, но и бројни гости од странство, како студенти од Јапонија, Калкута и од Индија и многубројни скопјани. Во Собранието на Македонија, пак, им беше врачена државна награда Мајка Тереза, на годинешните добитници писателот

Халил Зендели и педијатарката д-р Олга Јотовска. На чествувањето што се одржа во МАНУ на американскиот славист д-р Виктор Фридман, дипломатот д-р Срѓан Керим и академик Томе Серафимовски им беше врачена наградата „Послание за хуманост на Мајка Тереза“ што ја дodelува граѓанска асоцијација „Скопјанката Мајка Тереза“.

Во галерискиот простор на Споменкуќата на Мајка Тереза е отворена изложба на 44 фотографии Мајка Тереза - Мајка на сиромашните од хрватскиот уметник Звонимир Атлетиќ, а според изјавата на директорката на Спомен-домот Мајка Тереза, Рената Кутера-Здравковска, во македонските медиуми, насекоро ќе релизираат повеќе разни проекти, како превод и печатење на книгата за

Мајка Тереза од нејзиниот соработник Лео Масбург, како и промоција на поштенска марка, издадена во соработка на „Македонски пошти“ и на поштите од Албанија и Косово.

Во Ватикан е во тек е процедурата на беатификација на Мајка Тереза - за нејзино прогласување за светица, која почна една година по нејзината смрт, во Калкута во Индија, на 5 септември 1997 година.

Мајка Тереза (Агнеза Гонца Бојаџиу) е родена, од татко Никола и мајка Драна, на 26 август во Скопје, Македонија, а наредниот ден т.е. 27 август е крстена во Катедралната црква „Пресвето Срце Исусосво“ – Скопје и е дадено името Агнеза Гонца. Израснала во добро ситуирано католичко семејство. Од своите родители била воспитувана религиозно. На возраст од девет години нејзиниот татко, кој бил познат како велиокодушна личност ненадејно починал. Затоа целото воспитување останува на нејзината мајка Драна, која била жена со извонреден карактер а пред се голема побожност. Нејзиното семејство беше познато по добрината, благоста, велиокодушноста и милосрдието кон сиромашните. Главна улога во семејството Бојаџиу имале посветеноста и љубовта кон ближниот. Од тука уште на возраст од 12 години младата Агнеза се одлучила да влезе во манастир и да го посвети животот на Бога.

На 10 јуни 1970 Мајка Тереза за првпат од своето заминување во 1928 година се враќа во своето родно Скопје, во 1978 година повторно го посетува родниот град, а пак на 27 јуни 1980 година, во својата трета посета е прогласена за почесен граѓанин на нејзиниот роден град Скопје, а наредниот ден и службено ја отвори Куќата на Сестрите Мисионерки на Љубовта. На 19 септември 1986 година при четвртата и последна посета на Мајка Тереза купена е сегашната куќа на Сестрите Мисионерки на Љубовта во Скопје. Мајка Тереза почина на 5 септември 1997 година во Калкута. Папата Иван Павле Втори процедурата за беатификација ја покрена една година по нејзината смрт, наместо како што е вообично, по пет години. По завршувањето на процесот за беатификацијата на Мајка Тереза, на 19 октомври 2003 година Папата Иван Павле Втори ја прогласи за Блажена.

ПРЕЖИВЕАНИ БОРЦИ ОД ГРАЃАНСКАТА ВОЈНА ВО ГРЦИЈА: ДИМИТАР УГРИНОВСКИ

СО МАКЕДОНЦите КПГ ИГРАШЕ ТОПЛО ЛАДНО

Жаклина Митевска

Господинот Димитар Угриновски е роден во далечната 1920 година во селото Тадиново, Пазарско, кое за време на Османлите се нарекувало Енице Вардар. Кога на 28 октомври 1940 година Италија се обиде да ја окупира Грција двајца негови браќа биле мобилизирани. Во 1941 година, Димитар заедно со своите другари доброволно стапил во грчката армија, со цел да го даде својот придонес. Веднаш бил испратен на фронтот во грчко-италијанската војна, а по неколку дена, по наредба, заминал во Корча-Албанија, која во тоа време била ослободена од регуларната грчка армија. Таму се сртнал со неговите браќа. Подоцна бил прекомандуван и заминал во Атина како телеграфист. Угриновски раскажува дека кога Хитлер го нападнал Балканот, не ја поштедил ниту Грција. Се потсетува и на настаните кои во тој период се одиграле во грчката престолница, како што било бомбардирањето на фабриката за оружје. При бомбардирањето имало жртви, а и тој настрадал, односно несакајќи бил ранет од негов другар. Раскажува и за бомбардирањето на еден брод во кој, за среќа, не се нашле тој и неговата група, зашто претходно дошло до поделба на четите. „Во Атина, во тоа време - објаснува нашиот соговорник - постеше голема криза. Народот беше изгладнет, а страшна беше глетката на мајките кои ги молеа Германците да им дадат храна

за дечињата. Ние баравме да се вратиме во Солун, но не известија дека со овој град непостои никаквa комуникација - ниту телеграфска, ниту патничка, и апсолутно не доаѓаше предвид никакво враќање. Најпосле се најде начин и со едно мало броќче тргнавме од Атина за Солун. Кога пристигнавме лубето во моето село беа изненадени од тоа што се вратил, зашто тие и не знаеле дали воопшто сум жив. Сите изглегоа за да ме пречекаат, а по два-три дена заминав кај мојата свршеница, која живееше во друго село, Гупчеvo. Всушност, таму и останав како домазет”, објаснува Угриновски.

ПРОТЕРУВАЊЕ НА ОКУПATOROT

„Следуваше - се потестува борецот - прилагодување на нови услови на живеење. Во ова село имаше стари комунисти уште од 1928 година. И моја прва задача беше да ги формираме првите келии на КПГ. Потоа формирараме реонски комитет од десетина села, а јас станав негов инструктор и за грчките и

Постоеше надеж дека по ослободувањето македонскиот народ ќе има слобода, свој јазик, култура, обичаи, се што му припаѓа. Дали ќе се формираше посебна македонска држава во рамките на балканската федерација ќе беше не само прашање на Грција, тука и на Бугарија и на Југославија. Во однос на македонското прашање КПГ кога имаше потреба, пред борби молеше, кога немаше потреба од наши борци, молчеше, вели Угриновски

Кога КПГ имаше потреба од нас молеше, во спротивно молчеше

**Средба на Угриновски со неговите браќа во Корча Албанија, 1941 година
(Божин, Коста и Димитар)**

за македонските членови. Поради бугарската инвазија врз македонското население за бугарски лични карти, на некој начин КПГ беше принудена да ги одврати од Бугарите и да ги приклучи во своите редови. Од друга страна, пак, македонскиот народ немаше никаква доверба кон Грците, затоа што претрпе многу удари од грчката политика". Тој објаснува дека во партизанските единици се вклучил во 1944 година, конкретно во 30 бригада во четата миери, која имала цел да минира мостови, железнички пруги итн. Учествувал во многу саботажи и борби против окупаторот. Угриновски ги истакнува борбите во Кријавиши, во Кукуш, битката за градот Пазар .

„Кога градот падна, речиси седумдесет отсто од него беше изгорен. Се боревме до крај. Во Кукуш 9.000 соработници на непријателот чекаат да дојдат Англичаните и да се смени окупаторот. Во најтешки услови, кога интервенциите на Англичаните беа потпомогнати од грчката Влада на Папандреу, 68 денонок

ија нашата бригада се бореше за пртерување на новиот окупатор. Договорот Либан предвидуваше национално единство, Гржета (италијански град) крај на ЕЛАС, целокупната партизанска армија падна под ингеренција на генерал Скоби. Меѓутоа, со договорот на Варкиза на 2 февруари 1944 година се дојде до решение ЕЛАС да го положи оружјето, зошто се случи големо предавство. Партијата воопшто не требаше да се согласи со таков договор, а 90 отсто од народот беше на наша страна. Со 100.000 борци на армијата можевме да им се спротивставиме не само на Анлија и на Папандеру, туку и на поголема сила, зошто тогаш, на пример, Кипар со 3. 000 борци ја победи Англија и создаде Кипарска држава, а ние не успеавме да добиеме слобода, независност на сопствената држава. Можевме да ѝ се спротивставиме на Англија токму тогаш кога таа беше најслаба, и економски и стратешки, поради борбите со Германија... ", раскажува Угриновски.

ВЛАСТА НА МОНАРХОФАШИСТИТЕ

По доаѓањето на монархофашистите на власт, во Грција се развивал жесток терор, затворите и егејските острови биле полни со депортирани борци. Но, најлошо било за учесниците на ЕЛАС, кои биле прогонети од своите домови.

„Уште во 1945 година, кога бев прогонет, се вклучив во новото движење, НОФ. Моја првостепена задача беше, по тајни кани, прибирање прогонети борци, и до крајот на октомври сите нè префрлија во Гевгелија. Пролетта 1946 година повторно да се вратиме и ги почнавме првите активности против новиот окупатор.

Мое мислење беше и се уште е дека ние требаше да земеме учество и да дадеме својот удел во таа војна, зашто при евентуално ослободување на Грција во целина, ако македонскиот субјект не учествуваше во тоа движење, тогаш со какво право ние Македонците ќе баравме национална, културна и историска слобода

Бев секретар на Ениче Вардар, дадовме голем придонес во омасовување на движењето. Партијата беше принудена да го признае НОФ затоа што почнувајќи од Источна Македонија, Пајак Планина, Кожув, Кајмакчалан и Вичо, цела таа верига од населението беа Македонци и без нив предвид не доаѓаше предвид движењето. Секоја војна си има цена. Изгубивме многу луѓе. Според мене, сè ова не требаше да се случи", потенцира Угриновски.

По грешките кои ги направи Грција не само кон сопствениот народ, туку кон Егејска Македонија, сега се поставува прашањето дали Македонците требаше да земат учество на фронтот?

„Мое мислење беше и се уште е дека ние, без разлика каква политика се водеше во Грција и во време на ЕЛАС и во време на ДАГ, требаше да земеме учество и да дадеме својот удел во таа ситуација, затоашто при евентуално ослободување на Грција во целина, ако македонскиот субјект не учествуваше во тоа движење, тогаш со какво право ние Македонците ќе баравме национална слобода, културна и историска. Всушност, на 25 март 1949 година во село Нивици се одржа Вториот конгрес на НОФ, на кој бев делегат. На когресот беше усвоена резолуција, а Захаријадис, секретар на КПГ, рече дека при ослободување на Грција, македонскиот народ ќе има свои национални, социјални и други права, дури и право на отцепување и формирање сопствена држава во рамките на балканската федерација. По крахот на ДАГ дел од единиците се префрлија во Албанија и во Бугарија. Кога на крај видов дека немаше услови за работа, јас со својот кадар, како секретар на Ениче Вардарско, и член на окружниот комитет на НОФ, бев принуден и се префрлија во Гевгелија. Оттаму во 1949 година дојдов во Скопје и оттогаш до денес сум овде".

Дали доколку успееше војната, КПГ, односно Захаријадис, ќе го исполнеја ветувањето?

„Крајна цел на оваа декларација беше по секоја цена да се задржи македонското население во рамките на движењето. Постоеше надеж дека по ослободувањето македонскиот народ ќе има слобода, свој јазик, култура, обичаи, сè што му припаѓа. Дали ќе се формираше посебна македонска држава во рамките на балканската федерација ќе беше не само прашање на Грција, тука и на Бугарија и на Југославија. А во однос на македонското прашање КПГ играше топло-ладно. Кога имаше потреба, пред борби молеше, кога немаше потреба од наши борци, молчеше", вели Угриновски.

МИЛКА ЕФТИМОВА, ОПЕРСКА ПЕВИЦА

СВЕЗДА И ВО МАКЕДОНИЈА И ВО СЛОВЕНИЈА

Д-р Кирил Темков

Големите и учените луѓе најчесто се љубезни и пријатни, разговараат отворено за творештвото и дури и на обичните луѓе им помагаат да разберат што е величието на вештината што ја имаат и колку таа е важна за човештвото. Има и спротивни примери, на намуртени и недостапни големци, но токму човечноста и комуникативноста ги разликува вистинските творци од оние недоволно квалитетните и од оние кои не ги радува нивното дело, туку го извршуваат со мака и нетрпеливост. Ова го споменуваме затоа што првите карактеристики на големата македонска певица Милка Ефтикова се насмевката, префинетоста, безграницната љубезност, страста за презентирање на својата уметност и срдечен разговор со секого. Нејзината прочуена вештина на пеење е придружена со најголемата човештина. Затоа таа ги радува љубителите, но и оние кои досега не ја запознале, непрестано настапувајќи со чудесните мелодии од најзначајните светски композитори, како и со македонската народна музика и делата на македонските композитори од сите возрасти. Исто така несебично им го предава знаењето на

помладите и секојдневно помага да се спроведуваат добротворни акции, каде што нејзиното име и нејзините творби можат да помогнат. За неа сите велат таа е „наша Милка“.

Животниот пат на уметниците е поврзан со потеклото, родното место и детските години. За Милка Ефтикова тоа е историја за пројавувањето на талентот, за посветувањето на работата и за доброто учење. Родена е во малечкото македонско место Радовиш во 1936 година. Родителот живеел долго во Канада. Семејството од пет девојчиња и брат функционирало со поврзана старомакедонска традиција и со англосаксонски ред. Таткото одел дотеран и го почитувале. Милка е една од најелегантните жени во Македонија.

Таа се истакнува и со работењето и со неоткажувањето од задачите и напорите. Тоа го научила нијејќи тутун како извор на приход (колку само македонски семејства опстанале и во нив се израснати големи личности работејќи го тутунот како извор за живејачка?!). Таткото бил музикален и свирел виолина. Милка со радост раскажува за заедничкото музицирање навечер, со што се крепела и љубовта за семејството и за македонската нација. Сите деца научиле да свират некој инструмент - Милка првина примиле во Музичкото училиште да учи виолина (дури по некоја година се

Македонија е позната со убавата музика и со добрите пејачи во сите жанрови - оперската певица Милка Ефтикова направи голема кариера и во Словенија и во Македонија како бисер на нашите изведувачи на класичната музика

насочила кон учење пеење кај проф. Ко-
ста Трпков).

Шансата не е празна околност, таа им доаѓа на храбрите, умните и вештите. Во Загреб во 1956 година имало средба на музичките училишта, а посебно се одржувал конкурс за пеење. Милка ја испратиле бидејќи немало друг; за чудо, првиот, непланиран настап, донел успех кој ќе ја определи кариерата. Го освоила третото место и потоа се ориентирала кон пеењето. Кога дошла да студира во Љубљана, ја прифатил прочуениот професор Јулиус Бетето, кој не бил личен учител никому. Велел дека таков талент се среќава еднаш во 100 години. Постдипломските студии ги завршила исто така на Академијата во Љубљана. Специјализирала во Италија - во Рим и во Сиена, а во прочуената римска Санта Чечилија учела со стипендија од Италијанската влада.

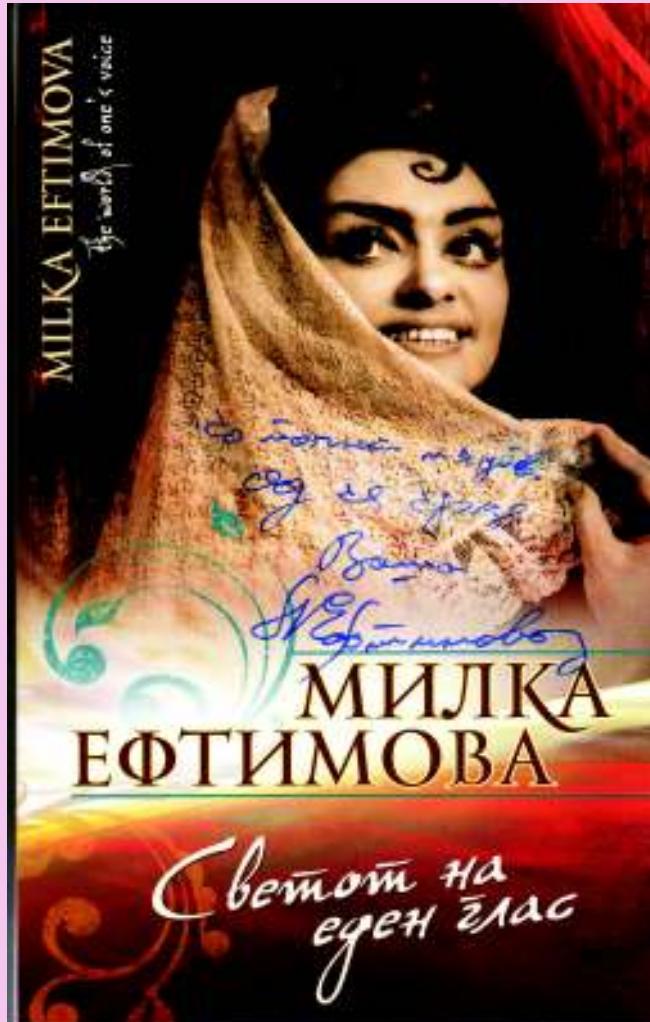
По дипломирањето, од 1961-1966 година работи во Скопската опера. Настапи во неколку нови поставки и ја реализира својата Кармен, која ќе стане нејзина најпозната улога. Интересно е дека светски познатиот уметник Ловро Матачиќ, кој бил диригент на Скопската опера, уште како ученичка од хор на Милка ѝ посочил да се постави на улогата на Кармен од Жорж Бизе, како најсоодветна за нејзиниот талент и темперамент. Во 1963 година ја освои најголемата награда - трета на Меѓународниот фестивал во Варна, во конкуренција на стотина уметници од 24 земји. Тоа не најголемо признание кое го има добиено некој македонски музички уметник (толку е вредна само уште лондонската награда на пијанистиот Симон Трпчевски). Во 1966 година Ефтимова стана првенка на Љубљанската опера, каде со големи успеси настапуваше 12 години. Со Словенечката опера одеше на гостувања, најчесто во Италија и во Австроја, во десеттина земји. Вели дека пеела во сите италијански градови. Ја нарекувале „редок македонски глас“ и ѝ давале многу комплименти. Израсната во певица со европско име, се врати во Скопје во 1978 годна, да настапува во новата зграда на Македонската опера и балет, за да даде придонес да се реализира сонот на големиот македонски бас Георги-Жоро Божиков да создадеме наш македонски Метрополитен. Од 1986 година е наставничка на Факултетот за музички уметности.

Својствата на певицата Милка Ефтимова се богат алт, со убав, допадлив звук. Таа има извонредна интонација и усет за логика на улогата. Пее мелодиозно, со нужните модулации на

гласот, кои ја водат песната кон ефектен завршеток. Во нејзините изведби нема ништо празно, недоволно, неангажирано. Таа се внесува во музиката со сета душа, а големата вештина овозможува нејзините настапи да бидат вистински музички празник. Седно дали пее италијански, или руски, или германски опери, таа постигнува висок резултат, достоен за една примадона. Со својата изведба ја облагородува композицијата и ѝ дава свој печат.

Многу ја сака и изведува македонската музика - народна и компонирана. Во нејзината нова антологиска колекција на снимки (пет цд и 1 дvd-разговор на тв и снимки), покрај операта „Орфеј и Евридика“ од Глук, со која се прослави и е снимена во Сараево, и една колекција песни од европски автори, на две цд се исполнува македонска музика. Има настапувано во 30-тина опери, што е рекорд за една македонска певица, учествувала на 23 Охридски лета, што е исто така своеиден рекорд и има реализирано безброй концерти (најчесто добротворни) во сите градови, училишта, културни домови во Македонија, покажувајќи доблесен однос на вреден уметник. Македонската република ја награди со највисоки културни призација својата мила певица.

Врските со Радовиш остана трајно блиски. Во овој малечок македонски град во библиотеката е основана спомен-соба за нивната најзначајна уметничка Милка Ефтимова, во која се изложени фотографии, плакати, рецензии од весниците и оригинални костими од нејзините оперски улоги, кои таа ги доби на подарок од Љубљанската и од Скопската опера. На големата уметница Милка Ефтимова, која настапуваше со толку енергија и занес, чија мело-

диозност ги плени нашите срца, македонската културна публика ѝ дава најголема почит како на своја оперска првенка и вредна популаризаторка на сериозната музика.

Претседателот Иванов со швајцарската претседателка
Дорис Лојхард

ИЛУСТРИРАНА РЕВИЈА ЗА ИСЕЛЕНИЦИТЕ ОД
Македонија

Хрватскиот Претседател Иво Јосиповик
во посета на Македонија

Премиерите Груевски и Тадик во Скопје

Прв академски час

Средба Иванов - Папандреу во Њујорк

65. Генерално собрание на ООН

Одјектимв

НЕ Амбасадорот Филип Рикер донира преку црвениот крст за бегалците

Протест на „Обединети македонци“ за Европа во Берлин

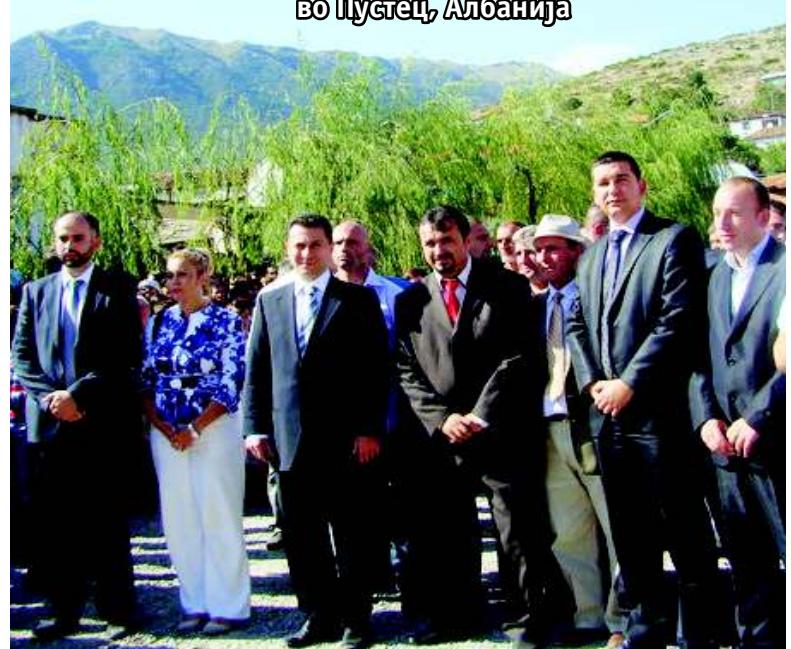

Показна вежба на АРМ – Матка 2010

Премиерот Никола Груевски меѓу Македонците во Пустец, Албанија

Министерот Коњановски на аеро митинг во Битола 2010

Осветување на МПЦ Св. Наум Охридски во Тринген Швајцарија 26.09.2010

Групна крштевка на реката Треска на Матка - Скопје 04.09.2010

ОШИРЕВИВО

Македонската вокална група „Пела“ од Љубљана во посета на Матицата

Отворен парк на Фредерик Шопен во Кисела вода

Звуците на чаршијата - Скопје

Промоција на книгата за Св. Наум Охридски по повод 1100 години од раѓањето

ЧУВАР НА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРА И ОБИЧАИ

Во еден период од 40 години, членовите на македонското друштво Гоце Делчев од Гетеборг, сплотени и единствени во сопствените идеали, несебично користејќи го своето слободно време, објективно и достоинствено ја презентираат македонската култура, традиција и обичаи во Гетеборг и пошироко

Пред повеќе од 40 години, по пристигнувањето на поголем број на македонци, потиснати од носталгија со висока национална свест, полни со оптимизам, патриотизам и љубов кон родните огништа ги поставуваат темелите на денешното Македонско друштво „Гоце Делчев“.

Како културна и спортска општествена организација МД „Гоце Делчев“, четири децении активно дејствува во повеќе свери на културно забавниот, информативниот и спортскиот живот во Гетеборг и пошироко, со волонтерско ангажирање на членовите, македонци, вљубени во својата национална култура и во се она што е македонско.

Четириесетгодишното успешно презентирање на македонските вредности, го прават друштвото Гоце Делчев едно од највредните, најпознатите и најценетите друштвени организации во диаспората и воопшто.

Првите организирани активности на друштвото беа фудбалските натпревари, во почетокот како екипа на „Волво“, а пото како секција на друштвото, која се натпреваруваше во градската лига. После тоа почнаа да се организираат игранки со македонска музика, да се прикажуваат документарни и долгометражни филмови од домашна продукција и да се формираат разни секции на друштвото. Беа тоа првите чекори по една културна патека, долга 40 години.

Со вдомувањето во сопствените простории на Кортедала во декември 1976 година, се реализираа потребите за активна работа на секциите и се овозможи средби на членовите во своето македонско катче.

На само неколку километри од Волво, во бродоградилиштето Арендал се формира уште еден фудбалски клуб под

името „Вардар“. Па така со две македонски фудбалски екипи на едно спортско игралиште, со насочени спортски и навивачки ставови, конкуренцијата и посетеноста беше се поголема и помасовна.

Со цел за општо добро на сите Македонци, за заедничко дружење и работење, на 12 декември 1979 година на заедничкото годишно собрание на овие две организации се постигна заеднички договор за здружување на Фудбалскиот

По упорното барање кај надлежните органи се зедоа други простории на Мендалсвеген. И покрај тоа што географската положба на овие простории не беше најповољна за поголемиот број членови, во средите и неделите друштвото беше масовно посетено и се одвиваа повеќе активности.

Во осумдесетите години во просториите на Мендалсвеген, Друштвото „Гоце Делчев“ ги постигнува најголемите успеси во својата историја.

Фудбалската екипа покрај редовните натпревари во градската лига, победуваше на многу турнири и купови, освојувајќи многу први места. Натпреварите на Кортедалаплан беа вистинско доживување.

Фолклорната секција едноставно се претвори во училиште за македонски фолклор каде што преку 400 деца од сите возрасти ги научија првите чекори на македонското оро, а многу од нив го усвоија и својот мајчин јазик. Се уште се возбудуваме и

гордееме на настапите на трите фолклорни групи на многубројните фестивали и приредби. Секојпат со нови игри, нови аплаузи и нови возбудувања.

Шаховската секција со своите три екипи се натпреваруваше во градската лига, организираше и учествуваше на повеќе шаховски турнири.

Пингпонгарите исто така се натпреваруваа во градската пинг-понгарска лига и на многу турнири.

Во организација на Родителско наставничкиот совет, делуваше ликовната, литературната и драмската секција и се организираа повеќе приредби, квизови и натпревари помеѓу децата.

Женскиот актив беше најдобро организиран и највредниот актив помеѓу доселеничките активи во Шведска, а можеби и во дијаспората воопшто. Покрај своите редовни состаноци, активот организираше повеќе изложби, предавања, излети и многу други дејствии. Нивната активност беше присутна скоро во сите активности на друштвото.

Со текот на времето, повторно се почувствува потреба за промена на просториите. Овој пат се бараа просто-

клуб „Вардар“ со Македонското друштво „Гоце Делчев“. После тој договор, двете фудбалски екипи се реорганизираат и делуваат како фудбалска секција на друштвото.

По неполна година од соединувањето, беа видливи резултатите на културно, спортско и просветно поле. Се зголеми бројноста на членовите на друштвото, вклучени во повеќе активности.

Фудбалската секција почна да се натпреварува со две екипи, фолклорната секција го зголеми бројот на фолклористи, а истовремено е формирана шаховска и пинг-понг секција, кои веднаш започнаа со својата дејност. Покрај овие секции, се формира младински актив и родителско наставнички совет, додека женскиот актив ја зголеми својата активност. И останатите членови кои не беа директно вклучени во секциите и активите си го најдоа своето место преку разните слободни активности во рамките на можностите и условите на просториите.

Ваквото обемно зголемување на активностите, ја наметнаа потребата за поголеми и пофункционални простории.

зградата за друштвена дејност, поточно на 27 мај 2000 година на свечен начин се отворија новите простории во сопственост на друштвото.

Во изминатиот период, голем број на културно уметнички друштва, спортски екипи, естрадни и драмски уметници, поети, писатели, историчари и ТВ екипи, беа почетени со можноста да бидат гости на нашето друштво. Гости на друштвото беа и многу општествено политички и дипломатски лица од Македонија и Шведска, меѓу другите и поранешниот премиер на Шведска, Ингвар Карлсон, долгогодишниот градоначалник на Гетеборг, Јоран Јохансон и многу други врвни личности. Друштвото има организирано и повеќе фестивали, концерти, играници, поетски вечери, историски и научни предавања, изложби, а во соработка со Македонската амбасада и конзулатарни денови за потребите на Македонците од Гетеборг и пошироко.

Четириесетгодишната активност на друштвото Гоце Делчев, всушност е едена објективна реалност, успешен период што заслужува внимание и респект од македонската јавност во целина. Овој јубилеј го славиме во знак на благодарност на сите досегашни членови на друштвото за нивниот допринос за конечниот успех.

Го бележиме овој ден за да им покажиме на идните генерации, какво наследство стекнуваат од своите предходници и се надеваме дека ќе знаат да го чуваат тоа богатство.

Пецо Атанасовски

рии во поцентралното градско подрачје на Гетеборг.

Во 1990 година се преселувме со новопреурените простории на Херкулес гатан. Активностите продолжија да се одвиваат со истото темпо, но по неколку години се почувствува економска криза како резултат на високата кирија за просториите. Кризата постепено почна да го ремети механизмот на целокупната работа на секциите и активите на друштвото.

Се појавија и првите „пукнатини“. Фудбалската секција незадоволна од ваквата состојба, побара спас во одделување од фамилијата Гоце Делчев и стана самостален фудбалски клуб. И повторно истата слика какао пред 18 години, ние и вие. Членството се подели а активностите полека го губеа својот интензитет. Економската состојба на друштвото сук-сесивно се влошуваше.

Во борбата со кризата постиг-

навме заенички договор со надлежните општински органи за надминување на проблемите, но овој пат го губиме „чочерот“ и се соочуваме со еден уште поголем и потежок проблем.

Имено, на 29 октомври 1998 година се случи тешка катострофална трагедија предизвикана од пожарот во просториите на друштвото. Членовите на друштвото беа тешко погодени од оваа катастрофа која им остави траги и горчина во душата.

После овие најтешко преживеани денови во историјата на друштвото, охрабрени и поттикнати од поддршката на верните и достоинствени членови и надлежните комунални органи, друштвото Гоце Делчев релативно успева да ги надмине тешкотите, да ги реактивира активностите и да обезбеди многу комфорни и функционални простории во населбата Бака.

По неколкумесечната адаптација на

ПРОСЛАВЕН 8. СЕПТЕМВРИ ВО МАЛМЕ, ШВЕДСКА

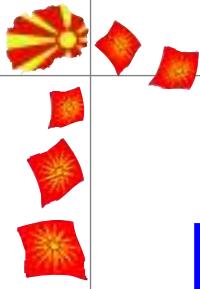
Во Малме, Шведска, а верувам и во многу други места и краишта во светот, таму каде не има, достојно се одбележа 8. Септември, денот на осамостојувањето на Македонија. Гостите, кои се и членови на ова друштво, а и гостите кои се нашле, тука во Малме, од Македонија, кои престојуваат кај своите најблиски, срдечно ги поздрави, честитајќи им го празникот, долгогодишниот и еден од основоположниците на друштвото, претседателот Борис Андовски. Тој меѓу другото ги истакна и постигањата и успешите на друштвото, но и со жалење уште еднаш ја потенцира сегашната состојба на друштвата, организациите и другите македонски асоцијации, кои ги изнесуваат на годишните нивни собранија, се помалиот интерес на нашиците за ваквиот организиран заеднички живот и активности. Но, за воля на вистината, истакна Андовски, токму во ова време, и за новите збиднувања и активности на друштвото: основањето на пензионерската секција и што е уште поважно почнувањето со работа на куклените театри за деца, низ чии претстави ќе се чува, негува и учи македонскиот јазик. Тука ја истакна и работата на женската секција која постигнува завидни резултати во заедничкото дејствување на ова

друштво, незаборајќи да го спомне и спортското расположение кое е присутно и се реализира низ две екипи и во фудбалот. Г

Потоа се претстави и поетската секција низ поетските кажувања на: Елка Гелова, Башко Илиоски, Љубе Митески, Борче Андовски, Лилјана Стоилковска, Јованка Гореска и др..

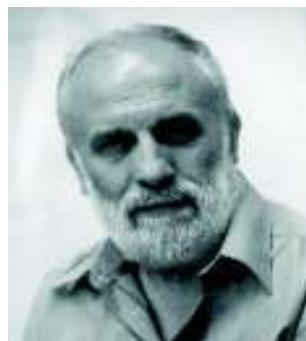
Лилјана Стоилковска

СААТ-КУЛИТЕ СИМБОЛ НА МАКЕДОНСКИТЕ ГРАДОВИ

„Чукањето на саатот не е секогаш означување на времето. За животот и за времето што минува саатот жали и вика 'ах'. Овие зборови се напишани на плоча на арапски јазик, која во 1858 година била поставена на саат-кулата во Прилеп заедно со часовникот. Со отчукувањето на штипскиот градски часовник штипјани го имаат чувството дека времето не им е застанато. Овие и многу други мудри мисли поставени на плочи на саат-кулите или, пак, во патеписните белешки на многу автори што ја крстосувале Македонија, укажуваат на нивното големо значење за жителите на градовите и околнината каде што се издигаат, кои претставувале и претставуваат култни места, места за собирање. Саат-кулите биле градени во централните места на градовите. По некое непишано правило, саатот бил сместуван во одбранбената кула на некој фортификациски објект, доволно висока, за часовникот да може да се гледа од сите страни. Токму затоа, до ден денес овие саат-кули се мошне атрактивни со својата архитектура, уникатни објекти и им даваат препознатлив белег на македонските градови. Тие се заштитен знак на градот, а Гостивар и Велес ги имаат земено како симбол на грбот. Со векови генерациите се грижат за нив, ги обновуваат и не дозволуваат да ги снема, бидејќи тоа се дел од нив, од нивната

Киро Кипровски

историја, култура и традиција. Како вредни културно-историски споменици, саат-кулите се заштитени од државата. Првата саат-кула на територијата на денешна Македонија, а некои сметаат и на просторот на тогашната Отоманска Империја, била изградена во Скопје, во периодот меѓу 1566 до 1572 година. Механизмот на саатот бил донесен од унгарскиот град Сигет, кој претходно Турците го имале освоено. Подоцна саат-кули биле изградени и во Битола, Прилеп, Струга, Штип, Гостивар, Велес, Кратово... Во Кичево и во Тетово одамна се урнати, но има иницијатива за нивно обновување. Скопската шестокатна саат-кула била изградена во непосредна близина

на Султан Муратовата џамија, која со височината и архитектурата го привлекувала вниманието не само на скопјани туку и на сите гости што престојувале во градот. Во своите патеписни белешки Хаџи Калфа ќе забележи дека Скопје има саат-кула најголема од сите саат-кули кај христијаните, ги отчукува саатите и ден и ноќ, а своното се слушало на расстояние од два часа одење подалеку. Големиот пожар што избувнал во 1689 година, во голема мера ја отштетил скопската саат-кула. Меѓутоа, старата манастирска кула и дрвената надградба со часовникот опстојувале до 1904 година, кога го добива денешниот изглед: дрвената конструкција била заменета со тули и бил поставен нов механизам на часовникот. И во скопскиот земјотрес во 1963 година претрпрува сериозни оштетувања, кои се санирани, но механизмот исчезнал за време на земјотресот и се' уште не е пронајден. Прилепската саат-кула била изградена во периодот 1825 - 1826 година, од Саит-ага. Висока е околу 40 метри и заедно со столбовите и конусот на врвот достигнува 55 метри. Саат-кулата ја изградил еден од најдобрите и најпознати прилепски мајстори и градители Пере Лауц, градител на педесетина цркви и манастири во Македонија. Поради оштетувања, саат-кулата била реновирана во 1836/37 и во 1896/97

ТРИ КРУГА ОКОЛУ СААТОТ ЛЕК ЗА УЗУРОТ

Идејата за градба на камена саат-кула била на прилепчаните Коста Лауц и Ристе Тасламиче, кои со шест тајфи мајстори ставале шест метри темели, потурајќи ги гранитните кукулски камења со врела вар. Легендата вели дека секој прилепчанец требало да даде најмалку по едно живо јајце, кое се вградувало во темелот на шестоаголникот за да биде цврст како варовник.

На првото отчукување присуствуval и битолскиот валија. Тој се изненадил од височина поголема од џамијата и сакал да го скостири. Но, се срамел и страхувал од реакциите на дел од присутните западни конзули.

Една приказна вели дека Саатот отчукува „ах“, оти една прилепчанка на мандалото ги ставила писмата од својот сопруг, кој не се вратил од печалбата во Влашко.

Во друго предание се раскажува дека во стрелките на саатот живеат духовите на Глигур Поснасарма и Суле Дервишот, кои биле прилепски хроничари и го бележеле времето.

Стари раскажуваат дека саатот бил место на спокојство. Возрасните ги терале намуртените да завртат три круга околу саатот за да им помини узурот.

година. Пред петнаесетина години кулата почна да се навалува. Според стручњачите, причината се подземните води и различниот квалитет на темелите на сидовите. Според последните мерења,

навалувањето е за 1,17 метри кон западната страна. Стручњацит тврдат дека не постои опасност од паѓање. Во 1986 година беше извршена последната конзервација на саат-кулата кога беа заменети повеќе дотраени и искршени делови. Во 1992 година беше сомната звездата - петокрака и беше поставен крст. Инаку, првиот крст на прилепскиот градски часовник бил поставен во периодот од 1913 до 1917 година, а по НОБ била поставена петокрака. Градскиот саат во Битола, како најзначаен белег на градот под Пелистер, во првичен облик бил изграден во 16 век. Во пишаните документи од 1630 година е забележано егзистирањето на некој часовничар Ибрахим, кој меѓу другото, се грижел и за одржување на тогашниот механизам на градската саат-кула, изградена од дрво. Бидејќи и часовникот често страдал од пожари, во 1837 година бил поставен во камени блокови со малтер. За малтерот биле употребени 60.000 јајца, тврдат некои хроничари од тоа време. Механизмот на часовникот, кој и сега е во функција, бил подарок од германска фирма во 1936 година, во знак на благодарност на Битола и на битолчани, кои дозволиле да се изгради споменик на загинатите германски војници во Првата светска војна. Битолскиот градски часовник, саат-кулата, има облик на квадрат и е висок околу триесетина метри. На врвот се наоѓаат ковани огради, на сите страни на терасите се наоѓаат конструкции на кои се поставени светилки, кои го осветлуваат часовникот за да биде

видлив и ноќе, исто како и преку ден. Саат-кулата што се наоѓа во паркот, во центарот на Битола, е културно место за битолчани, кои масовно го посетуваат. За време на Бадниковата вечер, покрај тревникот и тротоарот на паркот се палат свеќи за здравје. Велешката саат-кула е изградена кон средината на 17 век од турските власти. Во текот на 17 и на 18 век служела како стражарска кула, а во почетокот на минатиот век е направен градскиот часовник со камбанарија. Кулатата ја проектираше француски проектант. Градскиот саат е реновиран кон крајот на осумдесеттите години кога е извршена и поправка на механизмот. И денес преку камбаната редовно и точно ги отчукува часовите. Инаку, градската кула е симбол на градот и е ставена како заштитен знак во амблемот на Општина Велес. Гостиварската саат-кула е изградена во 1566 година и претставува важен културно-историски споменик на поширокиот гостиварски регион. Деновиве започна да се реализира проектот за реставирање. Со неговата реализација, која се очекува да заврши за еден месец, треба да се уреди внатрешноста, се врши бодјадисување и заштита на дрвенаријата, а се интервенира и на сидовите. Сегашниот лик, гостиварската саат-кула, го доби во 80-тите години на минатиот век кога на камениот дел беше поставен дрвениот дел и четири часовници, кои беа уништени за време на Втората светска војна.

СИМБОЛ ЗА ПРЕМИНУВАЊЕТО ПРЕКУ ЗАМРЗНАТОТО ЕЗЕРО

Точната година кога е изградена не се знае. По народните кажувања таа е изградена во 14 век и тоа во првите години по освојувањето на градот од страна на Турците во 1372 година.

Се претпоставува дека освојувачите предводени од полковникот Евренос - бег, имаат поминато преку замрзнатото езеро кое било покриено со снег без да знаат дека е езеро. Впрочем таква легенда живее помеѓу дојранчани. Кога аскерите влегле во градот, населението останало изненадено од тоа како не се издавиле, а и пашата по веста дека војската минала преку заледеното езеро бил зачуден. Во чест на спасувањето на војската од сигурна смрт и освојувањето на Дојран, Евренос - бег ја изградил Саат-кулата. Така била наречена бидејќи на неа бил поставен саат од народот. Таа била висока околу 10 метри и со својата височина доминирала во околината. На врвот од кулата саатот бил доста голем и отчукувал од 1 до 12 пати, односно толку колку што е времето. Часовникот сите граѓани ги известувал за времето, трговците и занаетчиите за отварање и затварање на дуќаните, рибарите за одење на мандрите, а посебно им служел на Турците за соопштување на времето за молитва.

МАКЕДОНСКИ НАРОДНИ ПРЕДАНИЈА

ГРАДОВИТЕ НА КРАЛИ МАРКО

д-р Танас Вражиновски

ГРАДОТ И ПОРТА

Над село Вешје има едно место шо се вика Градот. Сакам да кажам како постапало тоа место да се вика Градот. Тоа постанло вака: Тоа е едно високо место и ден денеска постојат зидини, таквија работи, од тогаш шо имало куќи. Тамо живеел Кралевиќ Марко. Имало горе на висината куќи направено, шо живејала неговата војска, шо живејал кралот. Долу направено као порта, шо влевала војската, шо влевал Кралевиќ Марко тамо. Кај ќе се качи горе на високото, никој ништо не може, ништо да му направе. Портата се затворе и нема кај да влезиш да го ваниш, да го заколиш.

Он уф тоа време, од тоа место со неговиот коњ рипал далеко, тамо далеко чак уф Демир Капија слевал со коњот. Ка слевал уф Демир Капија сос коњот, тоа место денеска шо се вика Клисурата, сето е вода кајзеро. Сето од тија крај на нија сос камења. И он сос неговата сабја го пресекол тоа нешто, тија камења. Го пресекол и почнал да истече вода и денеска се вика Клисурата. Тоа место шо го пресекол Кралевиќ Марко сега врве Вардар, водата.

ДОЛНА ПОРТА

Над нашето село има едно високо место, највисоко, се вика Градот. Тоа

е едно тепе. Ако се качиме горе сè се гледа, целото поле Неготинско, дури и од таа страна на Калајнево и Демир Капија. Од вија град кое живеел Крали Марко скакал сос коњот и копитата му се закопуеле во Демиркапијската Клисурата. И еднаш кај рипнал го предупил езерото и истекло. Скакал дури спротива Војшанци. Кај шо стапнуеле копитта оставал знаци на камењата и за тоа тамо еден камењ се вика Маркова Нога.

Во градот има денеска уште сидини и може да се најдат керамитки, ракчи од врчви грмади, а од едната страна се вика Долна Порта, уште стое сидот. Е, кое се растирил градот, кое бегале од Турците сето богатство го закопале во една дупка кај Долната Порта. И денеска ногу човеци верујат оти има пари закопано, злато има. Тоа се разбрало од човеците и се дигнале повеќе пати, копале кај шо мислеле оти има пари: копале, копале и таман ќе наближат до злато одма пропаѓало уште надолу у земјата. Туа имало големи диреци и потпирале змејови и они го чувале златото, не давале никој да дојде да го земе, а ко ќе се наближат змејовите и спуштале никој да дојде да го земе, а ко ќе се наближат змејовите и спуштале диреци надоле и земјата паѓала врз ни. И така никако не можеле да го ископаат. Тоа место денеска е ка локва, се собира повечко вода, оти земјата е припадната од змејовите.

КАЛЕТО НА МАРКО КРАЛЕ

Меѓу селата Грешница и Слатина, Порече на една ричка има едни сидишта сосидани од Крали Марко. Овие сидишта Поречани и викат Марково Кале. Во ова кале Крали Марко се затварал које бил нападнат од турските аскери и башибозуци. Крали Марко прибраг јадење во калето за појче години. Во калето Крали Марко со цевки довел вода

од планината Песјак. Цевките ги закопал в земна. Турските аскери не можеле да и најдат. Еден ден турските аскери го сардисале калето од сите страни. Тие сметале оти Крали Марко не ќе можи долго време да остане во калето затворен без леб и вода.

Крали Марко и негојт слуга Милован долго време останале затворени во калето. Едно сабјале Крали Марко пред да излези сонцето се качил на својот коњ и заедно со Милован излегле од калето. Крали Марко во десната рака ја држал сабјата, а во левата го држал буздуганот. Крали Марко исекол и искршил многу турски глај. Откако се завршила борбата Крали Марко со својот слуга Милован се прибраал во калето. Обајцата се затвориле во калето. Арно, ама еден ден една стара баба им рекла на турските аскери:

— Ако сакате да разберите од каде иде водата низ цевките од планината Песјак, земете една црна маска, ранете ја три дни и три ноќи само со зоб и сено. Во тие три дни и три ноќи на маската да не ѝ давате вода. На четвртиот ден маската истерајте ја на ричкана. Маската таму ќе слушни оти низ цевките течи вода под земна. Ко ќе слушни маската веднуш ќе почни со предните nose да копа и да мава!

Маската откако се искачила на ричката веднуш почнала да копа со предните nose. Турските аскери така ја нашле водата. Тие веднуш е прекинале. Крали Марко се нашол во небрано. Тогаш Крали Марко и слугата Милован го поткоал својот коњ со плочите наопаку. На врвот од кулата клал еден тапан. Ноќта почнало да дува силен ветар. Тапанот почнал силно да тропа. Тогаш Крали Марко и Милован излегле од калето. Се слушало чукањето на тапанот. Го слушале турските аскери. Тие си мислеле оти Крали Марко уште се крије во калето. Сите аскери биле шашардисани.

КРАЛИ МАРКО И ТАПАНИТЕ НА ВЕТАР

Во Песочан, во ридот Маркој Кули, го забркале Турците Крали Марко. Кога го забркале ноќе и закоал наопаку коњите со азното fo за излагање. Наопаку со потковниците, влегол во Маркој Кули, влагал внатре. Од Турците се кријал и таму ко ошол седал три години.

И станале Турците, го сетиле оти е

таму Крали Марко. И тие шо ќе направат, фатиле една стара, седумдесет и осум години:

– Ти ќе ни кажиш некаков маришт. Водата од каде му е на Крали Марко?

Као Маркој Кули шо се во Варош близу Прилеп, исто и во Песочан се викает Маркој Кули, во ридот. Таа проклетата стара жена им рекла:

– Ќе земите една маска, чувајте ја три дена и три ноќи затворена. Поминете околу ридот, заоглав. Кај шо ќе копни, туа е глата од водата.

Турците, како шо им рекла бабата и така направиле. Зеле една маска ја држеле три дни и три ноќи. Е зеле заоглав и врвеле околу рид, ридиште големо (еден ден да не можеш да го дојш). И маскава копнала со копитото од џадето, до патот. Таа ко копнала со ногата, со копитото, та и тие почнале – копале, копале Турци и е нашле глаата на водата. Од ѕумкојте што и водел угоре водата, ко е нашле, глаата му ја скинале на водата. Ко му ја скинале водата на Марка и тој се очудил: „Шо да пра?”

И пак ги закол плочите наопаку на коњите (за да ги превари Турците, се послужил со итрос) и избегал од тука, ги напуштил кулите, а пак три години клал Марко тапани на ветар да тепа. Три години Турците ги било страв да влезат, да не е уште тука Крали Марко. А после три години веќе Турците разбрале дека не е тука Крали Марко.

Сега велат тука ко да врват кози со копитата можат да и откопаат казаните од парите. Ридот е сиот преоран, бараат од казаните со парите. Али никој не можи да ги најди.

Ова ми го има прикажувано старите, го има слушано од баба ми и од дедо ми. Тие ми кажуваа.

МАРКОВИ КУЛИ ВО ШТИП

Не знам јас кое време је живеал он. Он је правил тија кули Маркови Кули се викаат, до Штип, на оној врв горе. Тој наредил свет еден до друг од Брегалница да носат камен од рака на рака, од рака на рака и чак горе да искочи. Мајстори са работиле, што са работиле. Колку време се правиле тамо, тоа је нивна работа, не знам.

Али негова сестра, толку била добродушна, и во тоа време таја почнала да го гради мостот на Брегалница. Она мост гради, а овој му се потсмева,

Марко:

– Што градиш сестро ти тамо?

Она рекла:

– Брату, ја градам мост до века свет да мине по него. Во твојте кули – каже – утки да утат, а по мој мост цело време до века свет да оди!

Он се најнутил, од горе фрлил некој камен да ја убие њума. Удари на мосто малку. Она побегнала тука чим видела дека он је маа со камења. Паднал над станицата железничка, тамо на ридот, звало се некое Бакарно Гумно. А зошто Бакарно Гумно се звало не знам. Она стигнала до таму, он фрли од кулите камен па чак на Бакарно Гумно паднал. Се познава каменот и ден денес прсти куде ги стиснал на камено и тамо два метра може да биде у земи. И ден денес стои тој камен тамо.

ЖИВ Е МАРКО КРАЛЕ

За време бугарската војна коа беше, еден војник од Прилеп, бил војник на Црно Море. И кај војска тамо имале чамци кои у војската по морето шетат. И тој од Прилеп у чамецо се качуе и еден ветер кога го грабнуе чамецо, една фрутна и преко морето го однесуе у свет. Човеко се држи за таа лодката и не знае кај е. Се стемнило у морето тамо. Ветро престануе и овој гледа у морето една карпа, у средина као острово. Со чамецо отидуе до карпата, искочуе на суво у карпата. Коа искочуе на суво, на карпата, гледа у карпата една пештера. Насируе тамо. Коа гледа еден човек седи. Ама човек некако крупен, со голе-

ма глава, не е како обичен човек. Дошол до вратата и пак го стра, да се поврати назад. А тој како седал, рекал:

– Ела де, што се плашиш!

Овој чим му рекол на македонски: „Ела, што се плашиш!” и човеко рекал: „Чим збори на нашински, ќе се разберам с’њега!” Влегуе му вика:

– Добровечер!

– Добровечер! Седи!

И тој седнал. Вика:

– Што си исплашен?

И он вика:

– Вака и вака, ме донесе оваа лотката, ветерот овде и сега не мож да се вратам назад и сам исплашен!

– Не се плаши – му вика – ќе се вратиш на своето место кај што си бил. Од каде си ти?

– Ja сам – вика – од Прилеп!

– Дали си чул нешто да се зборуе там у Прилеп за Кралевиќа Марка?

Он вика:

– Се збори. Има и његови споменици, некои зидини стари, некои кули и по историја децата читат за Кралевиќа Марка.

– Ja сам Кралевиќ Марко! – вика. Ja сам роден тамо Воденичарско маало!

И овој му рече:

– Е, па оти не си дојдеш тамо кај нас?

А тој му рече:

– Еее, та оружје тек се прави модерно и модерно оружје!

– Ааа, тоа оружје модерно, модерно ќе биде кај и ветро што те донел, еден пат ќе престане, ќе сне-

ма оружје! – му рекал. – Слушај ваму, легни, спи тука. Сабајле ќе си бидеш на местото кај што си дојден. Што си чул и што си видел – тоа и ќе кажеш. Ja сам жив и ќе дојде еден ден кога ќе испадам на земја!

И човекотака заспал. Коа се пробудува, коа гледа – у чамецо. Чамецо вржан за колецо на крај морето. А како е донесен назад, ништо не сетил. И рипнува од чамецо на кај војската. И коа гледат човеко иде. А овија депеши испратили на фамилијата ќегова дека потопи га морето, човеко загина. Друга депеша праќат на родителите: „Жив је, дојде си човеко!”

И така га ослободили војската и отишол по кафињата и прикажувал: „Другари, јас бе кај Кралевиќа Марко и Кралевиќ Марко је жив и пак ќе се врати некој век коа ќе нестане оружјето!”

И толку је, завршува. За Кралевиќ Марко не знам веќе.

МАКЕДОНЦИТЕ ВО САД И КАНАДА

АМЕРИКАНСКО-КАНАДСКА-МАКЕДОНСКА ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА

Една од одлуките на Црковно-народниот собор што се одржа во Охрид од 17 до 19 јули 1967 година, кога беше прогласена автокефалноста на Македонската православна црква во лицето на Охридската архиепископија, беше и одлуката на Светиот архиережки синод да се формира Американско-канадско-австралиска епархија. Оваа значајна црковна институција, меѓу другото, има за цел да ги продлабочува врските и да ја јакне љубовта, верата и надежта меѓу македонските доселеници во прекуокеанските земји со татковината и со црквата, како и да биде мост за подобро запознавање и зближување на Македонија со земјите каде што тие живеат. Во почетокот Епархијата беше заедничка за САД, Канада и Австралија. Подоцна, се одлучи за Австралија да се формира Австралиско-македонска епархија, која се оддели како посебна институција, а потоа се формира и Европската епархија.

Според одлуката на Синодот на МПЦ, за прв архиерей на целата Епархијата беше избран тогашниот викарен епископ тивериополски, г. Кирил, кој на 10 август 1969 година беше инtronизиран како нејзин надлежен епархијски архиерей. Чинот на инtronизацијата беше извршен во најголемата македонска иселеничка колонија и црковно-културен центар на Македонците од сите делови на Македонија - Торонто, од страна на тогашниот дебарско-кичевски митрополит г. Методиј. Во службата на инtronизацијата учествуваа свештени лица, а во присуство на голем број Македонци од сите македонски колонии од Канада и САД, бројни гости и официјални личности на македонските организации и асоцијации, како и претставници на канадската влада и на медиумите.

Исто така, на 4 октомври 1969 година, во просториите на МПЦ *Св. Климент Охридски* во Торонто, со учество на бројни делегати и гости, за прв пат е формирano Епархиско-то собрание, како највисоко тело на оваа епархија. Беа избрани и Епархијски управен одбор, Епархијски црковно-судски совет и Епархијски црковно-просветен совет.

По дванаесет години, Американско-канадската македонска православна епархија (АКМПЕ) беше официјално регистрирана кај властите на државата Њујорк. Тој чин претставува историски момент за македонските доселеници и еден од најзначајните настани во животот и дејноста на МПЦ на северно-американскиот континент. Регистрирањето на ова високо управно тело на МПЦ во САД и во Канада, имаше силен одраз во натамошната афирмација на македонското име и духовните вредности на македонските доселеници во новите средини.

Беше тоа 12 септември 1981 година,

Славе Николовски Катин

светол датум за Македонците од САД и од Канада, кога во МПЦ *Св. Димитрија* во Рочестер, во државата Њујорк, митрополит г. Кирил ги потпиша документите и го означи законското регистрирање на Епархијата во присуство на видни личности од македонските заедници и свештени лица. Имено, по одржувањето на молитвата во храмот *Св. Димитрија*, во хотелот „Американа“, со потписите на архиерејот и архиережкиот заменик, првпат надвор од границите на Македонија се озакони и се призна Македонската православна црква. Во тој период Епархијата ја сочинува петнаесетина црковни општини со десетина парохиски свештеници. Со тоа Епархијата стана и нераскинлив дел на мајката Свети Климентова црква во Македонија.

Веста за регистрирањето на Епархијата брзо се разгласи преку средствата за јавно информирање во Македонија, во САД и Канада. Меѓутоа, посебно внимание на овој настан му посвети Њујоршкиот дневен весник „Таймс Јунион“, на чии страници беше објавено законското регистрирање на Епархијата, постоењето на Македонската православна црква и на македонската нација во целина.

Една од најважните активности на Епархијата е работата на Црковно-народниот собир, кој се одржува секоја година од 1975. Во 2002 година се одржа 28 црковно-народен собир на оваа епархија, во Кливленд а домаќин беше црквата *Св. Никола* од Кентон. Наредниот собир ќе се одржи во Калифорнија, а домаќин ќе биде *Св. Богојордан* од Лос Анџелес.

Идејата за одржување на црковно-народните собири на македонските доселеници коишто живеат во САД и во Канада, произлегла од македонската етничка заедница во Гери, Индијана, поточно од црквата *Св. Петар и Павле*. Идејата била прифатена од членството на црквата, а потоа и од другите македонски православни цркви во Северна Америка. Така, на 19 и 20 мај 1975 година во црквата *Успение на Св. Богојордан*

ица во Колумбос, Охајо, се одржала средба на која било договорено секоја година да се одржува црковно-народен собир во градови во Северна Америка, каде што има македонски православни цркви. Основната цел на овој собир треба да биде зачувувањето на единството на македонските доселеници, како и јакнење и унапредување на дејноста на Епархијата. Се одлучило Собирот да се одржува секоја прва сабота и недела во месец септември во деновите на американскиот празник „Ден на работникот“ и да трае два дена. Исто така, било договорено да се определи седиште на Епархијата и, по можност, да се создадат услови за постојано престојување на надлежниот владика во Епархијата. Станало збор и за начинот како да се зајакне моралната поткрепа на македонските доселеници во другите градови и тие да организираат црковни општини, да градат цркви и културно-просветни центри, како и да се создават услови и традиција македонските доселеници да се собираат еднаш годишно на една заедничка духовна и патриотска манифестија. На тој начин да се забрза процесот за елиминирање на влијанието на тугите пропаганди врз еден дел на македонските доселеници од пред Втората светска војна.

Во Детроит, во црквата *Райче на Пресвета Богородица* се одржал вториот состанок на претставниците од сите македонски православни цркви и црковни општини, на кој била донесена првата конкретна програма за собирите и било договорено да започнат подготовките за одржување на првиот собир. Така, првиот црковно-народен собир на Американско-канадско-македонската православна епархија се одржал во Торонто, во 1975 година. Досега организатор, односно домаќин на собирите неколку пати биле македонските православни цркви во Торонто, Колумбос, Хамилтон, Гери, Рочестер, Детроит, Пасаик, Чикаго, Бафало, Виндзор, Сирајкуз, Мисисага и Кливленд.

Во рамките на собирот се состанува Епархиското собрание и се одржува централниот собир. Одржувањето на Црковно-народниот собир придонесува за афирмација на националните и културните вредности на Македонците-доселеници во САД и Канада. За време на манифестијата се одржуваат претстави од најразличен карактер: спортски, музички и културни. Така, првата вечер е посветена на Епархиското собрание, на кое се расправа за состојбите, приликите и прашањата врзани со црковно-духовното живеење на македонските доселеници. Втората вечер (саботата) е посветена на фолклорот и тогаш настапуваат културно-уметнички друштва, играорни групи и фолклорни секции од сите цркви и црковни општини. Фолклористите настапа-

поваат ревијално, без натпреварувачки амбиции. Третиот ден (неделата) е посветена на духовното и спортското живеење. Имено, претпладне се одржува заедничка богослужба, на која обично чиноначалствува македонски владика во сослужение на сите македонски свештеници од Епархијата. Во текот на денот се одржуваат фудбалските натпревари кои имаат победнички карактер. Вечерта се одржува заеднички, семакедонски банкет, со што завршува Собирот. Од 21 август 2001 година во состав на Епархијата работи Македонската православна младинска асоцијација за Северна Америка.

Американско-канадската македонска православна епархија има Статут според кој се раководи. Тој е донесен на редовната седница на Епархиското собрание, одржана на 1 септември 1995 година, согласно Уставот на МПЦ. Статутот е одобрен и потврден од Црковно-народен собор во президијален состав, на седницата од 15 декември 1995 година, со одлука бр. 1/95. Во Статутот се предвидени сите обврски и права на Епархијата, на нејзиното членство и на нејзините управни структури.

Митрополитот Кирил, чие световно име е Никола Поповски, е прв надлежен архиерей на новоформираната Американско-канадско-австралиска епархија од 1967 до

Митрополит Кирил

1985 година. Тој е роден на 23.6.1934 година во с. Царев Двор, Преспанско. Основното образование го завршил во родното село, а Богословија во Призрен. Во 1964 година се замонашил во манастирот *Света Пречиста* кај Кичево. Извесно време работел како службеник во Македонската архиепископија, по што во 1965 година се запишал на студии на Московската духовна академија, каде по двегодишни студии бил повикан да се врати во татковината. Во 1967 година, непосредно пред возобновувањето на автокефалноста, е хиротонисан за архиерей Тивериополски. Целосно теолошките студии ги завршил на Богословскиот факултет *Свети Климент Охридски* во Скопје.

По возобновувањето на автокефалноста е поставен за надлежен архиерей на Американско-канадската македонска православна епархија, со која раководи до 1985 година.

Во 1971 година е формирана Пolioшко-кумановската епархија и е назначен за нејзин прв администратор, а подоцна и за нејзин митрополит, на која функција се наоѓа и денес.

Архиепископот Стефан, чие мирјанско име е Стојан Велјановски, кој денес е поглавар на Македонската православна црква, беше втор надлежен архиерей на оваа епархија кус период по 1985 година. Тој е роден на 1 мај 1955 година во с. Добрушево, Битолско. Основно училиште завршил во родното место, а потоа во 1969 година се запишал на Македонската православна богословија во Драчево, Скопско, која ја завршил во 1974 година. Веднаш се запишал на Белградскиот православен факултет. По дипломирањето во 1979 година, Светиот архиерейски синод на Македонската православна црква го поставил за професор во Богословијата во Драчево. Во 1980 година бил испратен на постдипломски студии на Екуменско-патролошкиот институт „Свети Николај“ во Бари, Италија. По враќањето од Италија бил поставен за предавач на Богословскиот факултет *Свети Климент Охридски* во Скопје, по предметите Свето писмо на Стариот завет и Патрологија, на која должност е избран за архиерей. Замоштен е на 3.7.1986 година, во манастирот *Свети Наум Охридски Чудотворец* во Охрид. Хиротонисан е за митрополит Злетовско-струмички (односно Брегалнички) на 12.7.1986 година во храмот *Свети Димитриј* во Скопје. Потоа, на 9 и 10 октомври 1999 година е избран и востоличен за петти по ред архиепископ охридски и македонски. Митрополит Стефан како архиепископ на МПЦ и денес е надлежен архиерей на Американско-канадската македонска православна епархија.

Извесен период за архиерей на оваа Епархија беа избрани по функција поглаварите на МПЦ г.г. Доситеј, г.г. Ангелариј, г.г. Гаврил и г.г. Михаил.

Архиепископот Доситеј, чие мирјанско име е Димитар Стојковски (Стојковиќ), е првиот архиепископ и творецот на возобновената Охридска архиепископија во лицето на Македонската православна црква, кој во архиерейскиот трон на свети Климент Охридски бил востоличен во октомври 1958 година. Тој бил роден на 7 декември 1906 година во Маврово. Се замонашил во 1924 година во манастирот *Св. Богородица - Пречиста*, Кичевско. За време на своето 23-годишно

Архиепископ Доситеј

архиепископствување од 1958 до 1981 година, тој мудро, чесно и саможртвено ја раководел МПЦ. Тогаш од темел била возобновена Црквата, сите нејзини витални органи - епископатот, свештенството, епархиите, црковните општини во татковината и во иселеништвото, црквите и манастирите, образоването, и воопшто името и делото на христијанството и на МПЦ. Неговото име е запишано со златни букви во историјата на Македонската православна црква. Почина во 1981 година.

Архиепископот Ангелариј, чие мирјанско име е Цветко Поповски, застанал на Светицлиментовиот трон од 1981 до 1986 година. Тој во своето петгодишно архиепископствување, со силна волја и со поголеми надежи ја доизградува македонската православна вистина. Длабоко верувал во единството на православието, во кое Црквата што ја раководел ја гледал само како уште една звезда во герданот на православните цркви. Раководен од тие длабоко христијански пориви, со несмален самопре-гор го афирмирал делото на нашата света Црква, како достојна меѓу достојните цркви, и по дух и по живот.

Архиепископот Гаврил, чие мирјанско име е Ѓорѓи Милошевски, го започнал подготвувањето за издавање на Новиот запет во далечната 1949 година. Тој скоро сиот свој живот го помина вложувајќи ги своите знаења и сили во просветителското дело на Република Македонија како државен чиновник, но никогаш не бил далеку од Црквата, туку близок соработник на архиереите и на црковните служби. Започнатите проекти од архиепископот Доситеј - изградба на Светицлиментовиот храм во Скопје и издавањето на Библијата на македонски литературен јазик, ќе останат како брилијанти и на неговата архиепископска круна. Меѓутоа, неговата старост и кревко здравје беа претешко бреме, па тој се повлече од тронот во 1993, а почина во 1995 година.

Архиепископот Михаил, чие мирјанско име е Михаил Гогов, за поглавар на Македонската православна црква бил избран на 4 декември 1993 година. Архиепископот Михаил е значајна фигура во најновата историја на македонскиот народ и на светата Црква. Бремето на архиепископското достоинство врз себе ќе го прими со одважност на црковник, кој сиот свој дотогашен живот го посвети на богослужението. Архиепископот Михаил бил и долгогодишен професор и декан на Православниот богословски факултет во Скопје. За време на неговото архиепископствување се направија потребните измени и дополнувања на Уставот на Македонската православна црква, статутите за трите епархији во иселеништвото и други црковни закони и правни норми. Во неговиот период се злогати издавачката дејност и беа отпечатени богослужбени изданија и повеќе книги со богословска содржина, преводи и оригинални творби. Особено ќе остане запаметено неговото време по прекрасните беседи на даровит црковен оратор. Неговото присуство во електронските и печатените медиуми во Македонија и во странство придонесе за афирмација на Македонската православна црква. Почина на 6 јули 1999 година на 87-годишна возраст.

MACEDONIANS IN USA AND CANADA

AMERICAN-CANADIAN-MACEDONIAN
ORTHODOX DIOCESE

Among the decisions of the church-people's assembly held in Ohrid during 17-19 July 1967, when the autocephaly of the Macedonian Orthodox Church within the Ohrid archiepiscopate was declared, was also the decision of the Holy Archpriest Synod to establish an American-Canadian -Australian Diocese. One of the aims of this significant church institution is to deepen relations and to strengthen love, faith, and hope among the Macedonian immigrants in the transatlantic countries with their fatherland and with the church, and to be the bridge that will bring Macedonia closer to the countries where they lived, initially there was one Diocese for USA, Canada, and Australia. Later there was a decision to establish an Australian-Macedonian Diocese for Australia, which broke away as a separate institution. This was followed by the establishment of a European Diocese.

According to the decisions of the Holy Synod of MOC, Kiril, who was then vicar bishop of Tiveriopol, was chosen to be the first archpriest of the entire Diocese. On 10 August 1969 he was enthroned as its authorized Diocese archpriest. The act of enthronement was conducted in Toronto, the biggest Macedonian immigrant colony and church and cultural center of the Macedonians from every part of the world. It was carried out by G. Metodij, who was the metropolitan of Debar and Kichevo at the time. The service during the enthronement was conducted by priests in the presence of a large number of Macedonians from every Macedonian colony in Canada and USA, numerous guests and officials of the Macedonian organizations and associations, as well as representatives of the Canadian government and the media.

For the first time a Diocesan Assembly as the most supreme body of this Diocese was founded on 4 October 1969 at the premises of the MOC of St. Clement of Ohrid in Toronto at which numerous delegates and guests participated. They also elected a Diocesan Executive Board, Diocesan Ecclesiastical Court, and Diocesan Church - Educational Council.

Twelve years later the American-Canadian Macedonian Orthodox Diocese (ACMOD) was officially registered with the authorities of

New York State. This act was a historical moment for the Macedonian immigrants and one of the most significant events in the life and activities of the MOC on the North-American continent. The registering of this supreme governing body of MOC in USA and Canada strongly influenced the future affirmation of the Macedonian name and spiritual values of the Macedonian immigrants in their new environment.

The 12 September 1981 was a happy day for the Macedonians in USA and Canada when metropolitan Kiril signed the documents and marked the legal registration of the Diocese at the MOC of St. Dimitrija in Rochester, New York State, in the presence of priests and prominent people of the Macedonian communities. Namely, after prayer at the St. Dimitrija Church, for the first time beyond Macedonian borders, at the "Americana" hotel, the signatures of the archbishop and his deputy meant legalization and recognition of the Macedonian Orthodox Church. At that time the Diocese consisted of about fifteen church communities and about ten community priests. The Diocese had now become an inseparable part of St. Clement's Church, the mother church in Macedonia.

News of the registration of the Diocese quickly spread through the media in Macedonia, USA, and Canada. However, special attention was devoted to this event by the New York daily newspaper "Times Union" which announced the legal registration of the Diocese, the existence of the Macedonian Orthodox Church, and of the Macedonian nation in general.

One of the most important activities of the Diocese is the work of the Church-people's Assembly held every year since 1975. By 2002 this Diocese had held a total of 28 Church-people's Assemblies in Cleveland and was hosted by the Macedonian Orthodox Church of St. Nikola in Canton. The next assembly hosted by St. Mary in Los Angeles will be held in California.

The idea to hold Church-people's Assemblies of the Macedonian immigrants who live in USA and Canada came from the Macedonian ethnic community in Gary, Indiana, more precisely the church of Sts. Petar and Pavle. The idea was accepted by the church members and later by the other Macedonian Orthodox churches

in Northern America. Hence, on 19 - 20 May 1975 a meeting was held at the Assumption of St. Mary Church in Columbus, Ohio. A decision was reached that a Church-people's Assembly would be held every year in different cities in Northern America where there are Macedonian Orthodox churches. The basic aim of this meeting would be to strengthen unity of the Macedonian immigrants, and to improve and advance activities of the Diocese. It was decided that the meeting would take place every first Saturday and Sunday of September during the American "Labor Day" holiday, and that it would last two days. They also decided to determine the seat of the Diocese, and if possible, to provide conditions for permanent residence of the authorized bishop of the Diocese. They also discussed ways of strengthening moral support of the Macedonian immigrants in the other cities so that they, too would establish church communities, build churches and cultural and educational centers, and create conditions and a tradition for the Macedonian immigrants to meet once a year at a joint spiritual and patriotic manifestation. This speeded the process of elimination of the influence of foreign propaganda from one part of the Macedonian migrants who had arrived before the Second World War.

The second meeting of the representatives of all Macedonian Orthodox Churches and church communities was held at the Birth of St. Mary Church in Detroit. Here they made the first concrete program for the meetings and decided to begin preparations for the first assembly. Hence, the first Church-people's Assembly of the American-Canadian-Macedonian Orthodox Diocese was held in Toronto in 1975. Since then these assemblies have been hosted several times by the Macedonian Orthodox churches in Toronto, Columbus, Hamilton, Gary, Rochester, Detroit, Passaic, Chicago, Buffalo, Windsor, Syracuse, Mississauga, and Cleveland.

During this assembly there is a central meeting of the Diocese committee. This Church-people's Assembly contributes toward affirmation of the national and cultural values of the Macedonian immigrants in USA and Canada. Different kinds of performances, sports, musical,

and cultural, are held during this manifestation. Thus, the first evening is devoted to the Diocese Assembly where there are discussions of the conditions, opportunities, and issues related to the church and spiritual living of the Macedonian immigrants. The second evening, Saturday, is devoted to the folklore so there are numerous performances by cultural and artistic clubs, folk dance groups, and folklore clubs from every church and church community. The folklore dancers perform without competing. The third day, Sunday, is devoted to the spiritual and sports living. In the morning there is a joint service usually held by a Macedonian bishop assisted by every Macedonian priest in the Diocese. Throughout the day there are football matches which have a winning character. In the evening there is a collective, all Macedonian banquet, which ends the Assembly. On 31 August 2001 the Macedonian Orthodox Youth Association of North America was established by the Diocese.

The American-Canadian Macedonian Orthodox Diocese has a Statute which it follows. It was adopted at a regular meeting of the Diocese Assembly held on 1 September 1995 in accordance with the Constitution of the MOC. The Statute was approved and acknowledged by the Church People's Convocation in full presidium at its meeting held on 15 December 1995, decision no. 1/95. The Statute predicts all the rights and responsibilities of the Diocese, its members, find management of the Diocese.

Metropolitan Kiril, whose Christian name is Nikola Popovski, is the first authorized archpriest of the newly established American-Canadian-Australian Diocese during the period 1967-1985. He was born on 23 June 1934 in the village of Carev Dvor, near Prespa. He finished primary school in his native village, and theology in Prizren. In 1964 he entered a monastic order at the monastery of Sveta Precista near Kichevo. For some time he worked as an employee for the Macedonian Archbispopric. In 1965 he began studying at the Moscow Spiritual Academy. Two years later he was called back to his fatherland. In 1967, prior to the restoration of the autocephaly, he was enthronised to archpriest of Tiveriopol. He completed his theological studies at the Faculty of Theology, St. Clement of Ohrid, in Skopje.

Following the restoration of the autocephaly he was appointed authorized archpriest of the American-Canadian Macedonian Orthodox Diocese, which he managed till 1985. in 1971 the Polog-Kumanovo Diocese was established and he was appointed

its first administrator. Later he became its metropolitan which is his present position.

Archbishop Stefan, whose Christian name is Stojan Veljanovski, and who is the present head of the Macedonian Orthodox Church, was the second authorized archpriest of this Diocese for a short period after 1985. He was born on 1 May 1955 in the village of Dobrusevo, near Bitola. He finished primary school in his native place. In 1969 he enrolled at the school of Macedonian Orthodox Theology St. Clement of Ohrid in Drachevo, near Skopje, which he finished in 1974. He immediately enrolled at the Belgrade Orthodox Faculty. After graduating in 1979, the Holy Synod of the Macedonian Orthodox Church appointed him professor at the theology school in Dracevo. In 1980 he was sent to do post-graduate studies at the Ecumenical-pathological institute of "St. Nikolaj" in Bari, Italy. At his return from Italy he was appointed lecturer at the St. Clement of Ohrid Faculty of Theology in Skopje, teaching Holy Scripture of the Old Testament and Patrology. While attending this position he was elected archbishop. He entered monastic order on 3 July 1986 at the monastery of Sveti Naum Ohridski Chudotvorec (St. Naum of Ohrid Miracle Worker) in Ohrid. He was enthronised to metropolitan of Zletovo and Strumica, or Bregalnica, on 12 July 1986 at the St. Dimitrija Church in Skopje. Later, on 9 - 10 October 1999 he was elected and enthroned as fifth in order Archbishop of Ohrid and Macedonia. As archbishop of the MOC, Metropolitan Stefan continues to be authorized archpriest of the American-Canadian Macedonian Orthodox Diocese.

For a certain period of time the following heads of churches of the MOC had been elected by function as archpriests of this Diocese: g.g. Dositej, g.g. Angelarij, g.g. Gavril, and g.g. Mihail.

Archbishop Dositej, whose Christian name is Dimitar Stojkovski (Sojkovik) was the first archbishop and creator of the restored Ohrid Archbispopric within the Macedonian Orthodox Church. He was enthroned to the archbishop's throne of St. Clement of Ohrid in October 1958. He was born on 7 December 1906 in Mavrovo. He entered monastic order in 1924 at the monastery of St. Mary-Precista, near Kichevo. During his 23 year-long position of archbishop between 1958 and 1981, he managed the MOC wisely, sincerely, and with a lot of self sacrifice. The church was then renewed thoroughly including all of its vital organs - the episcopate, clergy, eparchies, church communities in the fatherland and the Diaspora, churches and monasteries, education,

and the name and work of Christianity and the MOC in general!. His name is inscribed in golden letters in the history of the Macedonian Orthodox Church. He died in 1981.

Archbishop Angelarij, whose Christian name is Cvetko Popovski, stood at St. Clement's throne between 1981 and 1986. During his five years as archbishop he continued building the Macedonian Orthodox Church with a lot of enthusiasm and great hopes. He believed deeply in the unity of orthodoxy and he saw the church which he managed as only one more star in the string of Orthodox churches. Led by these deep Christian impulses, with unlimited self-sacrifice, he affirmed the work of our holy church as a dignified one among the dignified churches, by spirit and life.

Archbishop Gavril, whose Christian name is Gorgi Milosevski, began preparations for publishing the New Testament in the distant year of 1949. He spent almost his entire life investing his knowledge and energy in the education activities of the Republic of Macedonia as a state official, but he was never far from the church, instead, he was a close collaborator of the archbishops and church authorities. The projects which archbishop Dositej began construction of St. Clement's Church in Skopje, and publishing of the Bible in the Macedonian literary tongue will remain as diamonds in his archbishop's crown. However his old age and fragile health were too much a burden, so he retired from the throne in 1993. He died in 1995.

Archbishop Mihail, whose Christian name is Mihail Gogov, was elected head of the Macedonian Orthodox Church on 4 December 1993. Archbishop Mihail is a living page in the most recent history of the Macedonian people and the holy Church. He took the burden of the archbishop's dignity upon himself as a brave clergyman, who had devoted his entire life to religious service. For many years archbishop Mihail had also been professor and dean of the Faculty of Orthodox Theology in Skopje. During his appointment as archbishop the necessary changes and additions were made to the Constitution of the Macedonian Orthodox Church, the Statutes of the three Dioceses in the Diaspora, and other church laws and legal norms. During his time the publishing field was enriched and many religious books were issued, and translations and originals were published. His time will especially be remembered by his magnificent sermons as a talented church orator. His presence in the electronic and printed media in Macedonia and abroad contributed toward the affirmation of the Macedonian Orthodox Church. He died on 6 July 1999 at the age of 87.

ИН МЕМОРИАМ

ПОЧИНА ПРОФ. Д-Р МАРЈАН КОТЕСКИ

На 20. септември, на 55 годишна возраст ненадејно почина д-р Марјан Котески, редовен професор на Полициската академија во Скопје. Д-р Марјан Б. Котески е роден на 16.08.1955 година во с. Галичани, каде завршил основно училиште, а средно полициско училиште завршил во генерацијата 1971/75 година, како припадник на Првата елитна генерација. По завршувањето на Средното полициско училиште, д-р Марјан Котески се вработува во Министерството за внатрешни работи - СВР – Прилеп, а по завршувањето се вработува во СВР – Прилеп.

По завршениот приправнички стаж по предлог на тогашното Македонско МВР е предложен да го заврши курсот за обезбедување во Дипломатско-конзулатарните претставништва во светот. По успешно завршениот курс во Белград од областа на безбедноста, заминува во Дипломатско-конзулатарното претставништво на тогашната СФРЈ во Гетеборг – Шведска. Во 1995 година, се запишува на постдипломските студии при Факултетот за безбедност - Скопје, каде успешно магистрира и се стекнува со академско звање - магистер по криминалистички науки, одбранувајќи ја темата „Криминалистички карактеристики на убиствата“. Докторската десертија „Криминолошки, криминалистички, кривично-правни, психолошки карактеристики на разбојништвото во Република Македонија“, ја одбранува на Институтот за социолошко-политичко-правни истражувања, во Скопје во 1999 година и се стекнува со академско звање Доктор по правни науки.

Д-р Марјан Котески беше и државен првак во џудо на Република Македонија во годините 1973, 1974 и 1975. Носител е на црн појас во џудо. На меѓународен план се стекнува со сертификат Официјален инструктор на ИБССА.

Посебно внимание и грижа посветува на издигнувањето и усовршувањето на младите кадри од областа на безбедноста. Под негово раководство е формирана школата во Прилеп за едукација на кадри од областа на обезбедувањето имот и лица, во работничкиот универзитет „Пеце Ташев“. Имено, во текот на 2002/2003 година, истиот едуцира над 2 500 кадри за потребите на обезбедувањето на претпријатијата во градот Прилеп, Крушево, Македонски брод, Кичево, Гостивар, Демир Хисар, Карадарци и т.н., на кои им предава Право и Криминалистика, Обезбедување на об-

јекти, Обезбедување на личности и т.н. Исто така е ментор на пет кандидати на постдипломски студии од областа на безбедноста.

Својата работа ја посветил на проблематиката од правото и криминалистичките науки, при што редовно објавува статии, коментари, критики... во македонските весници: „Нова Македонија“, „Македонско сонце“, весницата „Безбедност“, весникот „92“, „Сведок“, „Старт“, „Македонија“. Член е

(1955 - 2010)

на Редакцискиот одбор на списанието „Порта“.

Како резултат на неговата научно-истражувачка активност, во изминатиот период објавил 44 научни труда и 2 книги и тоа: Криминалистички карактеристики кај убиствата, 1995 год. и Разбојништвото во Македонија, 2002 год.

Во текот на неговото раководење со Инспекторатите при Криминалистичката полиција, редовно е наградуван од Министерот за внатрешни работи, а во годините 1994/1998 година е прогласен за најдобара раководител во Македонија. Ваквите признанија се резултат на неговото залагање за формирање на Европска полиција во Република Македонија.

Воедно д-р Марјан Котески е визитинг професор каде што на Универзитетот „Св. Климент Охридски“, каде повремено одржува предавања од областа на безбедноста, политиката и дипломатијата.

ОБЈАВЕНИ НАУЧНИ И СТРУЧНИ ТРУДОВИ И ДРУГИ ПУБЛИКАЦИИ

Како резултат на неговата научно-истражувачка активност, во изминатиот период објавил 44 научни труда и 7 книги и тоа:

Книги:

Котески, М., Вовед во системот на приватна безбедност, Скопје, 2009 година;

Котески, М., Николовски, М., Методика на истражување на општиот криминалитет, Скопје, 2008 година;

Котески, М., Криминалистичка тактика – 2, Скопје, 2008 година;

Котески, М., Криминалистички карактеристики кај убиствата, Прилеп, 1995 година;

Котески, М., Методика на откривање на кривичните дела убиства со непознат сторител, Скопје, 2007 година;

Котески, М., Разбојништвото во Република Македонија – криминолошки, криминалистички, кривично-правни, психолошки карактеристики, Скопје, 2007 година;

Котески, М., Разбојништвото во Македонија 1900-1945 година, Прилеп, 2002 година;

Објавени трудови:

Трансформација на македонското општество и улогата на приватната безбедност и заштита на човековите вредности, Годишник на Полициска академија – Скопје, 2007 година

Тутунот како предмет на кривично дело во Прилеп и Прилепско (1970-2000), Списание на тутунската наука и струка, вол. 58, 2008 година;

Социолошките детерминанти на сериските убиства во Република Македонија и светот и методика на нивно откривање, Годишник на Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, 2009 година;

Сериските убиства во Република Македонија и светот и методика на нивно откривање, Годишник на Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, 2009 година;

Семејните фактори кои ги детерминираат сериските убиства во Република Македонија и светот и методика на нивно откривање, Годишник на Меѓународен Славјански институт, 2009 година

ДО Г. МАРТИС НИКОЛАУ, ЕКС-МИНИСТЕР НА СЕВЕРНА ГРЦИЈА

МАКЕДОНСКАТА РЕНЕСАНСА

Диогенес

Под барабаните на французската револуција и спасувачките гласови од Русија на Петар Велики и Катерина Втора Велика, православните христијански народи на Балканот навлегоа во нивната епоха на преродба и борба за национално ослободување.

Во условите на опасноста пред турскиот јатаган, Македонците со молчење ја почитуваа и власта на цариградскиот патријарх, но тие никогаш не се помирија со принципот „Чија е религијата нејзина е нацијата“, ниту пак со ропството. Духовното господарење на грчкото свештенство, несомнено, беше своевидно зло, не помало од крвавиот турски јарем. Но, штом духовното ропство почна се' повеќе да се влошува, Македонците беа принудени да го кренат нивниот глас за слобода на свеста како и за нивните национални права.

Што се случуваше со политиката на цариградските патријарси? Тие го гледаа заодот на силата на турските султани и отпочнаа благовремени подготвоки за воскреснување на Византиска. Со укинувањето на Охридската архиепископија во 1767 година, целокупната духовна власт над рајата, на христијанските поданици во Македонија премина во рацете на цариградскиот патријарх од Фанара, кој всушност не беше ништо друго туку фанатичен бранител на пангрчкиот елинизам. По негова наредба сите грчки владици и попови почнаа позасилена и поотворена пропаганда во полза на грчката кауза. Насекаде, до каде што успеа да дојдат, тие ја менуваа словенската литургија со грчка и ги уништуваа словенските историски книги и документи на старословенски јазик.

Како одговор на ова прекумерно самоволие и мегалоргичка шовинистичка експанзија, Македонците почнаа да се пробудуваат од нивниот ропски сон. Слободарските идеи на Француската револуција ги охрабрија поробените и угнетуваните народи. Манастирските калуѓери и попови со трговците и писмените печалбари кои се враќаа од тубина создаваа кружици за описменување на црковнословенски или на македонски народен јазик. Така, манастирот Зограф на Света Гора тогаш постана едно од првите училишта на црквено-словенски јазик. Потоа тие отворија низа тајни училишта во македонските градови.

Меѓу првенците на македонската ре-

несанса се познати: Анатолие Зографски, Хаџи Јоаким Крчовски, Кирил Пејчиновски, Јордан Хаџи Константинов, Петре Гарката, мајсторот Митре, Андре Зографски, Хаџи Теодосија Синаитски со неговата печатница во Солун, Константин и Димитрија Миладинови, Георгиј Пулевски, архиепископот Партение Зографски, Кузман Шапкарев, Прличев, Македонски, Мачуковски и други.

Во врска со една петиција на населението од Охридско испратена до султанот, со која тоа бараше обновување на Охридската архиепископија, беше затворен учителот од Струга Димитрија Миладинов, брат на македонскиот поет Константин Миладинов, па беше спроведен во Цариград. Кога брат му Константин беше разбрал за неговото затворање, заминал во Цариград, каде што беше обвинет за руски шпион од страна на великодостојници на Цариградската патријаршија, па беше и тој затворен и погубен заедно со брата му во затворот во 1862 година.

Под многу тешки услови Македонската ренесанса правеше големи напори да изнајде средства за да ја оделотоври нејзината племенита и ослободителна мисија. Цела плеада на дејатели: учители, писатели, уметници и свештеници требаше да совладаат многубројни пречки за да препородат еден поробен народ, кој беше потонал во материјална и духовна беда обележана со печатот на азијатското турско варварство.

Македонската ренесанса си ја постави следната задача: разбудување на националната свест кај македонскиот народ, кој беше поробен и наполно неписмен, да го избави од незнаењето и да го подготви да биде спремен да се ослободи од неговото вековно ропство за да може сестрано да се развива во мир и слобода.

Меѓу првите претставници на културната преродба на македонскиот народ се истакнаа Јоаким Крчовски и Кирил Пејчиновски, кои од 1814 до 1816 година ги напечатија нивните дела напишани на народен македонски јазик со црковнословенски примеси. Еден од нивните следбеници беше Георги Пулевски, сидар по занает, самоук, во еден од неговите речници го поставува прашањето: „Која е нашата татковина и кои сме ние?“ Неговиот одговор е кус: „Нашата татковина се вика Македонија, а ние се именуваме

Македонци“.

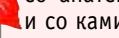
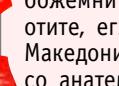
Ползувајќи се со антагонизмот на новите претенденти на Македонија, султанот Абдул Хамид Втори, се разбира, од политички побуди се се раздор меѓу нив, повластвувајќи ги едните за сметка на другите и обратно, а во склад со дадените прилики. Така, на пример, веднаш по востанието на Србите и Бугарите во 1875 и 1878 година, султанот Абдул Хамид Втори им направи концесии на Грците, а по Грчко-турската војна од 1897 година, им правеше услуги на Србите и Бугарите итн. Сите овие непријатели на Македонија еден по друг добија негова согласност да отворат училишта во Македонија. Единствено Македонците не добија таква привилегија.

Меѓу повластените отпочна еден натпревар што не знаеше за граници. Фанариотите (грчките презвитери), од една страна, егзархистите и светосавците (бугарско-српските попови и учители), од друга страна, го пееја Евангелието на три немакедонски јазика. Во училиштата, пак, грчко-бугарско-српските даскали ги просветуваа децата во антимакедонски дух, предејќи им кривотворна и изопачена историја на Македонија и тоа на три начини. Секоја од овие три туѓи пропаганди учеше на своја метода.

Така, мегалоргите проповедаа: „Уште од зората на историјата на Балканот Македонија беше една грчка земја... Императорот Александар Македонски ги обедини сите Грци... Филип Втори и Александар Велики се врвниот дострел и гордост на грчката слава...“ итн. Бугарските учители ги учеа децата во бугарски дух: „Македонија, тврдеа тие, е славното минато на бугарската раса, таа беше апем-камен на круните на бугарските царови“ и т.н. А српските учители, пак, на македонските деца им проповедаа за „славното српско минато на цар Душан Силни“, кој престолницата на неговото царство ја пренесе во Скопје, во Македонија.

Според овие три изопачени истории, немаше повеќе Македонци, ниту пак Македонија, туку, по нивните мегаломански филозофии, македонскиот народ бил составен од „македонски Грци“, „македонски Бугари“ и „македонски Срби“ „Јужносрбијанци“.

Културниот и политичкиот отпор на македонскиот народ против туѓите пропаганди доведе до терористички акции

на бугарските комитации, на грчките андарди и српските четници. Значи, божемните „цивилизатори“: фанаритите, егзархистите и светосавците на Македонија не им се закануваа само со анатеми и владички патерици, туку и со ками, пиштоли и бомби на нивните терористички банди.

Во таквите услови Македонците беа соочени со еден повеќестран историчен терор, т.е. со турскиот, албанскиот, грчкиот, бугарскиот и српскиот. Овие заколнати непријатели на македонскиот народ со сите средства ја спречуваа неговата борба за национална слобода и независност. Така, Македонците беа принудени да водат нерамна и сложена борба. Дотогашниот начин на отпор беше неефикасен, па македонските патриоти бараа нови методи за организирана борба на сите Македонци.

СОЗДАВАЊЕ НА МАКЕДОНСКАТА РЕВОЛУЦИОНЕРНА ОРГАНИЗАЦИЈА

Турско-албанскиот терор и засилените туби пропаганди меѓу македонскиот народ го натераа новото македонско поколение да создаде револуционерна организација, со цел подготвување на широките народни маси за борба против Турска империја и тубите пропаганди за национална слобода и независност на македонскиот народ.

По неколку тајни средби, една група на македонски интелектуалци, на чело со Дамјан Груев, во 1893 година, во Солун ја основаа Внатрешната македонска револуционерна организација (ВМРО). Многу брзо таа создаде бројни револуционерни комитети по македонските села и градови. Набрзо ВМРО стана вистинска македонска национална организација.

Бугарија, која деноноќно сонуваше за Санстефанската Голема Бугарија, сакаше на ВМРО да и ја наметне нејзината волја и власт. Кнезот на Бугарија, Фердинанд Кобуршки, на неговите лакеи од средината на македонската емиграција во Софија им даде упатства да создадат Врховен комитет (Врховен македонски комитет) на чело со претседателот Трајко Китанчев. Тој Врховен комитет на Софија сакаше по секоја цена да ги земе раководните позиции во свои раце, со цел борбата на македонскиот народ да ја искористи за големобугарски цели.

Бидејќи бугарскиот кнез Фердинанд Кобуршки по потекло беше германец, тој го слушаше „гласот на крвта“ и никако не го забораваше пангерманскиот сон: продирање на Исток до создавање на едно големо пангерманско царство за сметка на „варварските словенски народи“. Значи, Фердинанд Кобуршки требаше да го олесни спуштањето на Австроците и германците кон Солун и Цариград, кои се подготвуваа да ги заменат Турците Османлии на Балканот.

Офицери на Фердинанд Кобуршки беа задолжени да создаваат и обучуваат

мали вооружени чети на „комитации“ од луѓе на македонската емиграција и од бугарски доброволци. Тие чети имаа задача да минуваат границата и да навлезат во Македонија и таму да создадат нови јадра, кои како верни на Врховниот комитет од Софија требаше да послужат за база при една акција за преземање на раководството на Внатрешната македонска револуционерна организација. Потоа потчинетата ВМРО требаше да подготви општомакедонското востание за ослободување на Македонија, па потоа да ја приклучи кон „мајка“ Бугарија. Во меѓувреме „комитачките“ одреди од Бугарија требаше да подготват месни пубуни против Турците, со цел да го привлечат вниманието на големите европски сили за тие да направат корисни чекори кај Високата порта во Цариград таа да ги спроведе реформите што беа предвидени со чл. 23 од Берлинскиот договор од 1878 година.

Со оглед на тоа дека Македонците имаа свои стремежи во врска со македонското прашање, отпочна жестока борба меѓу ВМРО и Врховниот комитет во Софија, која што траеше се' до Втората светска војна, па дури и до ден-денеска. За да ја осигура иницијативата во револуционерното движење, Врховниот комитет веќе беше предизвикал две месни побуни: во 1895 и 1902 година, кои завршија со турски масакар над македонското население.

Тоа беше познато. Тоа беше турскиот обичај. Секогаш кога Македонците ќе земеа оружје да ги скинат ропските синџири се соочуваа со турските јатагани. Башибозуците („лоши глави“) и турскиот аскер (регуларна војска) ги пустоше побунетите покраини. Така се случи и во времето на Берлинскиот конгрес, во 1878 година, или пак нешто подоцна, како на пример во времето на Кресненското востание (1878-1879), па во Кумановското востание (1878-1880), како и во времето на Брјачката буна (1880-1882).

Грците, Бугарите и Србите се плашеа од ослободувањето на Македонија. Поради тоа тие го кочеа ослободителното движење на Македонија.

Непопуштливоста на водачите на Внатрешната македонска револуционерна организација го лутеше бугарскиот кнез Фердинанд Кобуршки, како и бугарскиот егзарх Јосиф Први. Врховниот комитет на Софија имаше задача да ги следи, па дури и да ги ликвидира, ако се спротивстават на бугарската политика. Врховниот комитет ги требаше неговите противници од раководството на ВМРО, било преку тајни атентати, било со предавство на Турците, кои ги затвораа или им поставуваа погубни заседи.

Мегалогрците го правеа истото. Нивното свештенство и даскалите соработуваа со турските полициски органи, предавајќи ги македонските патриоти. Грчки андартски и српски четнички одреди навлегуваа на сакеде во Маке-

донија. Тие водеа борби против бугарските комитации, а ги убиваа македонските патриоти.

Така, значи, Македонците платијаат тежок данок за слободата, не само на Турците и на нивните сојузници Албанците, туку и на Бугарите, Грците и Србите.

Султанот Абдул Хамид Втори и неговиот мошне лукав касап од Солун Хилми-паша се користеа со фанатичниот антагонизам на Грците, Бугарите и Србите, со цел уште повеќе да го поттикнат нивниот натпревар околу Македонија.

МАКЕДОНСКОТО ИЛИНДЕНСКО ВОСТАНИЕ (1903)

Внатрешната македонска револуционерна организација беше го организирала скоро целиот македонски народ за ослободителната борба од турскиот јарем. Секоја околија, секое село и секој град имаше свој комитет или поткомитет на ВМРО, кои располагаа со нивни вооружени чети за заштита на македонското население од теророт на грабарите на Македонија. Но тоа не беше доволно за да се нападне Турција, ако таа не беше зафатена со борба на друга страна.

Комитетите на ВМРО немаа доволно оружје, ни пари, ниту пак поткрепа од европските сили.

Судибната на Македонија зависеше од волјата на европските големи сили. Секоја од нив штитеше по една баланска држава или Турција. Единствено социјал-демократијата ја крепеше каузата на угнетените народи и класи. Кон крајот од 19. век таа го прогласи неотуѓивото право на секој народ на национално самоопределување.

Во почетокот на 1903 година, во отсуство на повеќемина членови на ЦК на ВМРО (затворени), а и на водачот на Македонската револуционерна организација, Гоце Делчев, на едно свое заседание во Солун, Централниот комитет беше донесол решение за кревање востание на македонскиот народ. Даме Груев беше заведен од Иван Гарванов, агент на Фердинанд Кобуршки, со тврдењето: „Бугарија ќе и објави војна на Турција веднаш штом македонскиот народ се крене на востание против Турците...“

Се работеше за обмана на кнезот Фердинанд, кој присакуваше неуспех на востанието на македонскиот народ, со цел да ги дискредитира водачите на ВМРО, како и да им докаже на Македонците дека ослободувањето на Македонија без целосно учество на Бугарија е само една обична и чиста илузија.

Само што беше разбрал за тоа опасно решение на Конгресот на ВМРО во Солун, Гоце Делчев се спротивставил против кревањето на востанието во дадените услови. Но во текот на неговите обиди да ги осути мрачните планови на непријателите на македонската револуција и слободата на Македонија Гоце Делчев

беше предаден, опколен од турскиот аскер и убиен во една нерамна борба во с. Баница, на 4 мај 1903 година.

Смилевскиот конгрес (2-7 мај 1903) го огласи востанието на македонскиот народ за 2 август 1903 година. Со биење на манастирските и црковните камбани низ Македонија на 2 август 1903 година пламна Илинденското востание. Отпочнаа жестоки и крвави борби. Уште при првите јуриши на македонските востаници од Демирхисарско беше ослободен градот Крушево и веднаш прогласена првата македонска република, позната како „Крушевска република“. Така, македонскиот народ, со векови поробуван и непризнаван од страна на претендентите на Македонија, го докажа неговото очевидно постоење на Балканот, во Македонија, во неговата вечна татковина. Тогаш беше создадена привремена влада со демократско учество на сите славо-романо-гркофони Македонци.

За прв претседател на Крушевската република беше избран Никола Карев, учител, социјал-демократ. Тој го објави „Крушевскиот манифест“ целиот исполнет со идеите за слобода, еднаквост и братство на сите Македонци со грчкото, турското, албанското, еврејското и влашкото малцинство. Дури и самите Турци и Албанци беа изненадени со неговиот племенит дух и демократски карактер без преседан на Балканот. Радоста и воодушевувањето на македонскиот народ немаа граници.

Но револуцијата беше загрозена со злобата на султанот Абдул Хамид Втори, кој беше решил во крв да го задуши востанието на македонскиот народ. Издаде наредба на неговата војска и башбозукот со сите сретства да ги уништи македонските востаници. Така, околу 300 000 Турци на една мошне малубројна и слабо вооружена народна војска напаѓаа од сите страни. Само Крушево беше нападнато од 20 000 аксери под команда на Бахтијар-паша.

Во епски и самоубиствени борби македонските востници уште еднаш пишува нова страница од македонската историја. Во одбраната на Крушевската ерплика загинаа сите комити на македонскиот херој Питу Гули и тоа со хероизам рамен на хероизмот на Леонида, кралот на Спарта од древниот век.

Паѓањето на Крушево не го означи крајот на ослободителната борба на македонските востаници. Крвава нерамна борба се водеше на секаде низ пубунтетата Македонија: во областа на Битола,

Охрид, Кичево, Костур, Невеска, Солун, Скопје, Мариово се до Пирин Планина. Македонските соседи (Бугарите, Грците и Србите) не му укажаа никаква помош на македонскиот народ во неговата натчовечка борба против Османлиите, нивните заеднички непријатели од неколку столетија. Тонејќи во нивните империјалистички сонови, тие ги заборавија илјадниците Македонци кои паднаа во борбите против Турците за

слободата на Грција, Србија и Бугарија. Во она време, би се рекло, Македонците беа заборавени од сиот свет.

Во текот на борбите од неколку месеци, свирепиот султан Абдул Хамид Втори со орган и меч го задуши Илинденското востание. Теророт и колежите на султановите џелати Македонија ја претворија во „македонска голгота“. Десетици илјади Македонци беа убиени или затворени; десетици илјади Македонци беа приморани да ги напуштат своите огништа и да побараат засолниште во соседните земји или во Америка.

Цел еден народ беше ставен вон законот. Мнозина водачи на востанието паднаа во борбите или, пак, беа заробени и погубени од Турците. Бугарите, а особено Грците се истакнаа во предавствата на македонските патриоти кај турските почијски органи. „Секаде Грците и гркоманите се престорија во предатели на Македонците“ сведочи Шубилие.

Востанието на македонскиот народ се претвори во вистинска Турско комитска војна. Македонските планини постанаа широко борбено поле.

Откако се увери дека неуспехот на Илинденското востание не го одвои македонскиот народ од неговите храбри војводи, кнезот Фердинанд Кобургшки издаваше тајни наредби на неговите служи по секоја цена да ги убиваат водачите на ВМРО.

Бандите од бугарските комитации, грчки андарди и српски четници ги прогонуваа и ги истребуваа патриотите на македонскиот народ, водејќи непрекидна борба едните против другите во исто време.

Европа стана глупа за офаќањата на македонскиот народ, скоро на ист начин како што остана глувонема и при масакрите на Ерменците во Првата светска војна, во 1915-1916 година. Само демократските и прогресивните сили на Франција, Англија и Италија во 1903 година се собраа во Париз за да ја бранат македонско-ерменската кауза, за да протестираат против турската тирија и варварство и се определија за Ерменија и Македонија.

Султанот Абдул Хамид Втори беше загрижен, бидејќи интегритетот и суверенитетот на неговото царство беа гарантирани од страна на господарите на Европа. Затоа се случи она што го кажува поговорката: „Кучињата лајат, а турскиот злокуден караван минува“.

Само рускиот цар не можеше да се помири со турските злосторства над христијаните во Македонија. Во 1903 година тој се сретна со австрискиот император Франц Јосиф во Мирцтег. Иешто подоцна, во 1908 година, во Ревап тој се состана и со англискиот крал Едуард ВИИ. Во разговорите по македонското прашање тој се согласи и за воведување на реформи, како и за создавање на автономна Македонија.

Новите претенденти на Македонија: мегалогрците, големобугарите и голем-

осрбите не се согласуваа, ни за реформи, ниту за автономна Македонија.

Зошто мегалогрците одбиваа секаква дискусија за автономна Македонија со христијански гувернер на чело, избран на избори со општо право на глас? Затоа што мнозинството на македонското население во она време им припаѓаше на Македонците Словени, кои беа против претераните стремежи на мегалогрците, чијшто мегаломански и завојувачки дух воопшто не беше се изменил. Тие на Македонците повеќе им сакаа режим на турска тирија, отколку слобода во една автономна и слободна Македонија.

Сложениот терор се засилуваше од ден на ден. Турската буржоазија, која што беше под влијание на идеите од Западна Европа, се обиде да ја собори апсолутичката монархија на султанот Абдул Хамид Втори. Така, во 1908 година во Македонија изби Младотурска револуција, беше дадено пошироко помилување за сите политички затвореници, вклучувајќи ги и Македонците.

Македонските патриоти од редовите на социјалистичкото крило на ВМРО минаа на страната на востанатите младотурци за да го соборат султанот. Младотурците на Македонците им ветија автономија на Македонија во рамките на демократска Турска, ослободена од апсолутизмот на султанот. Македонски одреди, на чело со „Пиринскиот цар“ Јане Сандански, зедоа активно учество во борбите во Истанбул и го заробија султанот Абдул Хамид Втори. Меѓутоа, новата власт се покажа непспособна да го измени духот на Турците за „рајата“, во прв ред, христијаните да ги признаат за нивни браќа, па набрзо опозицијата на беговите, пашите и агите ги свргна младотурците.

Турците беше си останале исти. Како војците го менуваат само влашкото, а кудта не. Почнаа Турците да ги разоружуваат Македонците и потоа да ги затворат. Ето како воодушевувањето на Македонците му го отстапи местото на горчливото разочарување. Турското насиљство повторно го фаќаше стариот тек и тоа според старите обичаи на турските паши, аги и бегови.

Во тие услови на постојана несигурност, старите борци се вратија во плаќините. Безредието зафаќаше замав во целата земја, особено по Италијанско-турската војна во 1911 година.

Плашејќи се од разрешување на македонското прашање во полза на Македонците, новите претенденти на Македонија набрзина се спогодија да му стават крај на турското присуство на Балканот, со цел да ја поделат Македонија. Бугарско-грчко-српски терористи извршија низа атентати со бомби за да предизвикаат нереди во Македонија. Обвинувајќи ги за извршени злочини против Турците, турската полиција изврши одмазда над Македонците, иако тие не беа виновни за атентатите.

Каде е Македонија по 2006 година

Не бев избирач, но бев среќен со победата и смената на СДСМ од властта, не поради моите отсекогаш негативни погледи и сфаќања кон поранешните комунисти, туку, пред се', поради промената на лукото што се изгубија во властта и во времето што таа им ја донесе, нормално, со исклучок на поединци. Ако нешто очекував од премиерот, тоа беше брза интервенција во областа на економијата и на социјалата. Во првите 100 дена тоа и се случи. Се покачија пензии, се покачи платата на администрацијата, економијата почна да се двики во позитивен правец. Сево ова се случуваше во рамките на првите 100 дена на Владата, нормалниот човек се прашуваше од каде се најдоа пари во буџетот за овие покачувања. На овие прашања добивавме образложенија дека пари има, само треба да се пренаменат, за по една година да се утврди дека тоа беа пари од Министерството за финансии, кои поранешниот министер Поповски ги чувал како свои, со добра или лоша намера, да ги врати во стопанството или да останат во буџетот, не појасни до денес.

Како што поминуваше времето, стопанството полека но сигурно тонеше, како што сега тонат здравството, судството, образоването и буквально секој сегмент од администрацијата што живее од буџетот. Владата почнува да ги гасне појавените проблеми со интервенции преку откуп на обврзници, а со тоа ја задолжува државата, со цел да има можност да му исплати пензии и плати на државниот апарат, кој во овој период се зголеми за околу 30 отсто, доколку се пресметат и договорно вработените преку агенциите за вработување. Низ Македонија почнаа да се прават споменици и да се подигаат високи јарболи по патиштата, пред влез

и излез на градовите, со македонското знаме како симбол на територијалноста, суверенитетот и државноста. Лично сум задовolen, но ваквата постапка не се спроведува по Групчин гледано од Скопје и по Мислешево гледано од Охрид.

Како жител на Тетово, кој се школува во САД, во многу неврзани разговори доаѓам до заклучок дека споменици и јарболи со македонското знаме нема во Тетово, Гостивар, Дебар, Кичево и Струга, како и на граничниот премин Јажинце, без да се знае причината за тоа. Дали за ова државата нема пари, дали на таа територија државата нема суверенитет и не се чувствува присуство на државата? Прашувајќи ги политичките активисти од властта, кои, пред се', се мои пријатели, сите молчат и се без одговор, почитувајќи ја народната дека молчењето е злато.

По неуспешните разговори со Грција, со непостигнувањето договор околу упо-треба на името, правиме сè поголема бариера кон ЕУ и кон НАТО. Полека но сигурно владините политички сојузници ќе почнат да ви вртат грб или ќе почнат да ви поставуваат невозможни барања за да ве принудат вие да им го свртите грбот. Тие се итри и подмолни, нема сами да го направат тоа, ќе ја користат властта до по-следен момент. Но, на добивање сигнал и наредба од поголемите европски и светски сили, кои имаат вложено во Македонија во амбасади, стратегиски позиции во глобалната политика на Балканот, едноставно, да дозволат раководството на Македонија да го сврти грбот на ЕУ и на НАТО, и оди во погрешен колосек кон истокот. Моментот кога ќе се утврди тоа од заинтересираните држави, ќе започне бројење на времето до опстанок на Владата. Третирајќи ве како близок пријател, ќе ви понудат прво ре-

конструкција на најблиските, а ако не помине тоа, после ќе побараат ваше повлекување или присилно заминување преку организирање социјални протести, нереди, национални и меѓунационални тензии, што ќе доведе до предвремени избори на кои ќе добие која било политичка партија што ќе размислува поинаку од вас.

Ви препорачувам да не се плашите од СДСМ, тие се издуван балон со прецизно определен капацитет на дејствување во овој момент. Но, бидете загрижени од социјалните протести на лозарите, земјоделците, стечајците, а со последниот настан на отворање на студентската година и од студентите. Овие протести не чувствуваат дека се организирани од опозицијата, затоа што се премногу сериозни и со негативен набој кон властта, но тие ми личат на протести и нереди организирани однадвор. Не би сакал да помисlam дека поддршка за вашите активности ќе добиете од најблиските, кои сега со вас ја практицираат властта. Едно би сакал да знаете, тие ќе ви го свртат како што вие му го свртите грбот на Георгиевски, затоа што мотото на вистинските мафиози е „нема пријатели, само интереси“, а структурата на луѓе околу вас е токму таква. Поради тоа не смеете никогаш да ја потцените способноста на опозицијата, нејзината итрина, а најмалку алчноста на вашите соработници.

Не мислам дека уште едно отворено писмо на студент од трета година од Македонија во САД, нешто битно ќе промени во вашето размислување, зошто едно зрно не ја попли вреката, но знајте дека помага во полнењето.

Александар Серафимоски, САД

"УЧИ МАКЕДОНСКИ - ОНЛАЈН"

Учењето на македонскиот јазик денес може да се прави на многу лесен и интересен начин. Без оглед каде живеат во светот, денес децата од својот дом, во термини кога ним им одговараат, можат да изучуваат македонски јазик и да го користат времето рационално. Специјалниот курс за учење на македонскиот јазик за децата од дијаспората се одвива преку интернет и потребни се основни познавања за работа на компјутер и интернет врска. Покрај тоа учениците нема потреба да патуваат до некое училиште и да бидат придружувани од родителите, а децата се забавуваат додека го учат македонскиот јазик. Овој начин на учење им дава голема слобода на децата зашто можат да се запишат во било кој период од годината и можат во секое време да го прекинат учењето и да го продолжат кога сакаат подоцна. „Учи македонски - онлајн“ е фле-

сибильно кон учениците, кон нивните обврски во редовното школување, се грижи и ги поддржува да бидат успешни во образованието. Наставата за учење на македонскиот јазик преку интернет се изведува според принципот на менторство. Наставничката се грижи за секој нејзин ученик како напредува во изучувањето на македонскиот јазик. Изучувањето е според современи методи за учење јазици кои се применуваат во светот, преку мултимедијална настава која содржи текст, слика, видео, анимација, говор, музика. Учениците покрај тоа што гледаат и читаат одреден текст, истовремено, текстот го слушаат и гледаат слики поврзани со него. Наставата се одржува во мултимедијална училиница, во е-Леарнинг софтверот кој им е на располагање на учениците 24/7 во годината. Се работи на единствен принцип при што учениците

добиваат лозинки, со кои имаат пристап во мултимедијалната библиотека на „Учи македонски-онлајн“, во календарот со распоред на часови. На учениците им е овозможен постојан контакт со наставничка преку е-маили и надвороднаставата. Со овој начин преку изучувањето на македонскиот јазик, учениците ја запознаваат и историјата на Македонија. За следење на наставата со „Учи македонски-онлајн“ потребно е: компјутер, стандардна интернет врска, микрофон, камера, како и стандардни познавања за користење компјутер и интернет; Учењето на македонскиот јазик е поделено во 3 степени: прв, среден и напреден степен. Секој степен трае од шест до девет месеци, а времетраењето на секој степен, се прилагодува индивидуално за секој ученик. По завршувањето на секој степен, ученикот добива сертификат за успешно следење на курсот по македонскиот јазик. По желба на учениците, „Учи македонски-онлајн“ организира полагање државен испит за познавање на македонскиот јазик пред соодветна образовна институција во Република Македонија.

МАТИЦА НА ИСЕЛЕНИЦИ ОД МАКЕДОНИЈА

www.maticanaiseljenici.com

Матицата на иселениците од Македонија како најстара невладина и непрофитна организација, веќе шеста деценија ја остварува својата патриотска мисија давајќи им приоритет на:

Негување на националната свест, јазик и култура меѓу иселениците;

Одржување на врските меѓу Македонија и иселениците во светот, како и со Македонците во соседните земји;

Помагање по однос на социјалните, економските, политичките и правните прашања на иселениците кои се од нивни интерес во татковината;

Поврзување на бизнисмените од дијаспората со бизнисмените во Република Македонија;

Матицата на иселениците од Македонија се приклонува кон заложбите на Македонската православна црква за зачувување на македонскиот духовен и национален идентитет на нашето иселеништво;

Матицата ја информира јавноста и надлежните органи во Македонија за сите аспекти од секојдневието на нашето иселеништво;

Матицата на иселениците од Македонија е секогаш тука, за Вас, кога Ви треба помош, информација, контакт.

Нашиот врати се широко отворен за соработка со сите што ја сакаат Македонија.

ДОБРОДОДВОТЕ!

Претседател
М-р Иван Џо Петрески

ДЕЦАТА РЕЦИТИРААТ

Во организација на Македонскиот просветно училишен одбор на НЈВ, во Сиднеј по трет пат се одржа годишниот натпревар по рецитирање на македонски јазик за учениците од основните училишта. Оваа година домаќин беше основното училиште во Карлтон.

Преку стотина ученици од македонско потекло рецитираа на чист македонски јазик. Одлично подгответи учениците се трудеа што поубаво да ја изрецитираат својата стихотворба. Рецитирањето е древна македонска вештина, која се негува во училиштата на македонски јазик во НЈВ. Оваа вештина им овозможува на учениците да ја зголемат својата самодоверба, својата меморија или памтењето, а истовремено и да го надминат страхот од зборување пред други луѓе. Сите ученици заслужуваат пофалба за вложениот труд, честитки и до вредните наставници кои ги подготвија учениците, а особена пофалба треба за грижливите родители кои најдоа време и во сабата ги донесоа децата на натпреварот. Кој ќе ги добие наградите оваа година одлучуваше жири комисијата во состав Иван Трпоски (претседател), Зора Јанева и Славица Ристевска (членови).

Наградени ученици по категории
Забавиште:

Александра Велковска од ЕОУ „11-ти октомври“ Јагуна

Прво и второ одделение:

1. Давид Ристовски Карлтон ПС
2. Тијана Каревска МЕУ „11 октомври“ Јагуна

3. Кристина Трпковска - Јагуна

Ученици од 8 до 10 години

1. Даниел Бакрдановски Карлтон ПС
2. Даниел Костадиновски Карлтон ПС
3. Емилија Јакимовска МЕУ „Никола Карев“ Бонириг

Ученици од 11 до 13 години

1. Анастазија Неделковска од „Климент Охридски“ Рокдаил
2. Лијана Клисарова од „Браќа Миладиновци“ Менли Вилиџ
3. Нејтан Костадиновски - Карлтон ПС

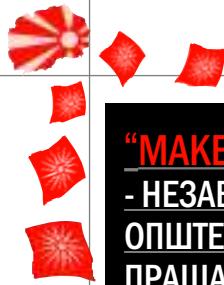
**Жаклина Михајлова - Учителката
Сиднеј, Австралија**

И Швајцарија нела море

Секоја година на крајот на летната сезона ги слушаме истите муабети. „Сезоната не беше успешна или онака како што очекувавме... ама знаете ние немаме море!“ Моето прашање е што се направи нешто во последните години за развојот на туризмот? Најпрво од страна на државата, потоа самите угостители и туристичките работници, а и од наводните високообразовни институции за туризам. Направивме прекрасни видеозаписи, но тоа е четврт чекор од процесот на развој. Најпрво инфраструктурата е катастрофална, чистотата за една мала држава како Македонија е на најлошо ниво и трето, непрофесионалноста на угостителите. Швајцарија нема море, а има многу голем број туристи што ужишаваат во природните убавини и сега се наоѓа на прво место на најчисти земји во светот, потоа Норвешка, Шведска, Финска ... Во Швајцарија и до најмалото село може да стигнете без никаков проблем. Угостителите сами се борат да привлечат повеќе туристи, дали во своите куќи, хотели или хотели, а воедно и сами ја одржуваат чистотата во својата околина. Останува прашањето, дали се гради некоја стратегија за развојот на туризмот во Македонија или се' е само напишано на хартија, која е заборавена. До кога Македонија ќе биде само дестинација за прелетување, наводно, само затоа што немаме море.

*Анета Коробкина,
Жу Делхи, Индија*

“МАКЕДОНСКА НАЦИЈА”
- НЕЗАВИСНО СПИСАНИЕ ЗА
ОПШТЕСТВЕНИТЕ
ПРАШАЊА И КУЛТУРА

ОТПОРОТ ПРОТИВ ИТАЛИЈАНСКИТЕ И ГЕРМАНСКИТЕ ФАШИСТИЧКИ ОКУПATORИ

Да се сетиме прво на извонредниот отпор на грчкиот и македонскиот народ во времето на окупацијата на земјата од страна на италијанските и германските окупатори. И покрај една крвава и грозна репресија нацистичките и фашистичките окупатори многу бруз изгубија контрола врз територијата надвор од градовите, а градовите станаа аrena за секојдневни саботажи и други диверзантски акции на грчките и македонските патриоти. Пред се' требе да се подвлече дека овој отпор не беше насочен само против странските окупатори, ами веднаш со своето постоење тој се стремеше на ослободените територии да изгради нова, народно демократска власт, за да по изгонувањето на окупаторите биде спречено поново воспоставување на грчката фашистичка диктатура од пред војната на чие чело стоеше злогласниот Метаксас.

Меѓутоа, по изгонувањето на окупаторите грчката крупна буржоазија со снажна поддршка на Англичаните успеја да ги ликвидира придобивките од народноослободителната антифашистичка војна. За постигане на ова нешто грчката буржоазија и нејзините англиски помагачи не бираше средства; таа се послужи и со фашистички формации кои во текот на народноослободителната војна се бореа како Квислинзи на страната на окупаторите. Во 1945 година ослободителната народна армија беше безоружена, додека теророт на екстремната десница уште повеќе се зголеми. Англичаните доведоа тогаш на власт една буржоаско-ројалистичка влада. Ова даде повод за почеток на граѓанска војна, предводена од Комунистичката партија на Грција, која се распламна во планините на Грција и Македонија. Во ова време Американците ги заместија Англичаните бидејќи

и овие последниве не беа во состојба ситуацијата да ја стават под своја контрола.

Мерките што новите господари ги првоздедоа против возобновеното народно движење на антифашистичкиот отпор беа ужасни и крвави. Социјалистичките земји го помагаа антифашистичкото движење со оружје, но не и со политичка и морална помош, бидејќи тие беа загрижени за респектирање на спогодбата од 1944 година меѓу Черчил и Сталин според која Грција требе да остане воанглиска сфера на влијание.

Во 1949 година Демократската армија на Грција беше победена воглавно од американските интервенционисти. Борците од вториот антифашистички отпор систематски беа прогонувани и убиени; илајдинци од нив избегаа во социјалистичките земји. При овој пораз околу сто илјади души македонско население ги напушти своите родни огништа за да спаси живот од разбеснеаните фашистички банди. После поразот левичарските партии беа забранети како и пред војната под диктатурата на Метаксас. Синдикатите одново беа ставени под контрола на политичката полиција.

УНИШТУВАЊЕ НА ПОЛИТИЧКИТЕ СНАГИ НА НАРОДОТ

Во 1952 година Американците формираа една влада од екстремна десница на чело со генерал Папагос, кој во 1955 година беше заменен со Караманлис. Грција стана член на НАТО и во годините 1950-1952 учествуваше во војната во Кореја. Политичката опозиција беше прогонувана и во нејзиниот значителен дел затворена во затвори и концентрациони логори. Платите беа смрзнати и стопанскиот живот на земјата зависеше готово исклучително од инвестициите на странскиот капитал.

Истовремено работничките маси за да најдат работа беа принудени на масовна емиграција во прекуокеанските земји. Меѓутоа Караманлис не можеше ситуацијата да ја држи под своја контрола. За време на неговата влада а под американска контрола грчката армија стана една вистинска на режимот паралелна снага.

Додека при крајот на 1952 година режимот на генерал Папагос стануваше се' покоруптиран, покрај сите репресивни мерки се формираше опозиција од редовите на умерената буржоазија и работништвото под името ЕДА, Обединета демократска левица.

1961 година Караманлис остана пак на власт благодарение само на изманипулирани избори. Во 1963 година беше убиен водачот на младината на ЕДА Ламбрахис, во чие убиство учествуваше и политичката полиција. Ова убиство предизвика тешка политичка криза. Општото незадоволство се покажуваше во се' порадикални барања. Во овој момент Георгиос Папандреу успеја да

Георгиос Папандреу

Антикварница

дојде на власт, неговата цел беше да воспостави една влада по западноевропска форма. Папандреу исполне една редица барања: слобода на печатот, елементарна политичка слобода, автономија на синдикалистичката дејност, задолжително школување и смалување на привилегиите што им беа дадени на странските компании.

Меѓутоа, Папандреу не успеа да воспостави влијание ни врз армијата ни врз полицијата, кои останаа да бидат во рацете на реакционерната десница и на американската разузнувачка служба ЦИА. Паралелната снага си остана неначнета.

Народот не се задоволуваше со либерализмот и социјалниот напредок; неговите симпатии си остануваа и таташ на страната на левите снаги и на екстремно левите.

Војуни 1965 година кралот Константин се обиде да ја сломи динамиката на левоориентираните снаги, тој го принуди Папандреу да си поднесе оставка. Кралот имаше за цел да задржи една парламентарна фасада, па да формира една рапресивна десничарска влада која наполно да стои под влијание на американските интереси. Меѓутоа народот вистина против овој план на кралот, тој одговори на ова насилиство со борба на сите фронтови. Меѓутоа ниту една

од големите политички формацијил на левицата не успеа ситуацијата да ја искористи: во поддршката и мобилизацијата на масите левицата гледаше главна цел за едно интензирање на процесот за соработка и сојуз со антидиктаторската десница.

ДРЖАВНИОТ ПРЕВРАТ ОД 21 АПРИЛ 1967 .ГОДИНА

На 26 мај 1967 година требеа да се одржат парламентарни избори и немаше никакво сомневање, дека ќе победи Унијата на центрот на Папандреу, со зголемено влијание на Обединетата демократска левица (ЕДА). Месец дена пред тоа, на 21 април неколку полковници насилички зграбија власт, служејќи се со планот „Промотеј“ што го предвидел НАТО за една кризна ситуација. Водач на пучистите или превратниците беше полковникот Пападопулос, долгогодишни раководител на воената полиција и на Бирото за водење на психолошка војна при генералштабот на

армијата, директно потчинет на американската ЦИА и на американската амбасада во Атина.

Во првите дни после држаивниот преврат беа повеќе од 11.000 души уапсени. Грчките полковници таташ ја изнајдоа практиката, која што денес нивните фашистички браќа ја употребуваат во Чиле: тие ги претворија фудбалските стадиони во места за масовни апсења. За печатот беше воведена полна цензура. Професионалните и политичките организации, левичарски како и десничарски, беа забранети. Синдикатите одново беа ставени под стриктна контрола на тајната полиција. Комунистите, и осомничените за врска со камунисти лица, како и учесниците во отпорот од 1947 година беа жестоко прогонувани и апсени. Населението бидува продолжително и преку напол-

пак што се ослободени од затворите веднаш се судруваат со непрబродливи материјални тешкотии. Таква судбина има и секој друг кој на едан или друг начин го искаже своето незадоволство од режимот. Изјаенетите противници на режимот не се во состојба да го осигурут својот, секојдневен леб бидејќи бидуваат изгонети од служби и други вработувања.

Хунтата ова го вели „спасување на Грција од хаос“, „оздравување на општествениот живот“!

ВЛОШУВАЊЕ НА СТОПАНСКАТА ПОЛОЖБА

Во стапанството хунтата се ослушува пред се на странскиот капитал. Таа прави големи даночни олеснувања за странскиот капитал, и на прв план на

капиталот на богатите Грци од Америка, од Јужна Африка и од поранешните британски колонии. Од истите привилегии се ползваат и грчките фабриканти на оружје. Меѓутоа прво место во стапанскиот живот зазема туризмот и шпекулациите со непадвижници. Платниот биланс бидува покриван благодарение на масавното печалбарење на населението во Западна Европа и на трговската флота. Приходот по главите паѓа постојано,

додека profitите на големите трустови и на шпекулантите во текот на седум години се зголемуваат за 15 отсто, со спектакуларна печалба особено за банкарската мрежа. Буџетот за армијата во текот од 1967 до 1970 година се зголемува за скоро 100 отсто. Издатоците за потребите на армијата се зголемуваат од 7 милијарди драхми на 13,6 милијарди, а тоа е зголемување за 93,2 отсто. Исторемено издатоците за школството остануваат практично непроменети.

Во истиот временски период зголемувањето на данокот се движи за 100% и инфлацијата бесни со забрзан ритам. Единетвено кастата на офицерите, на големоиндустријалците и на шпекулантите од сите сорти, профитира од значителните олеснувања. Во 1967 година полковниците се обидоа да ги спечелат симпатиите на селанството со тоа што му ги опростија долговите кон државата. Но денес положбата на селаните е иста, ако не и полоша отколку што беше пред седум години.

но самоволни апсења тероризирано. Војниот суд забранува секоја публична средба на повеќе од пет лица. Штрајкот е прогласен за противзаконски, платите отново бидуваат срзнати. Школскиот систем бидува вратен назад на својата реакционерна состојба од пред доаѓањето на власт на Папандреу. Тортуриите срврските мачења на демократските елементи бидуваат институционализирани, тие станаа -политичко оружје со кое владата се наложува врз обесправениот народ.

УГНЕТУВАЊЕТО Е УЖАСНО

Угнетувањето е ужасно и тоа трае пет години од 1967 до 1972 година. 80.500 лица поминуваат низ затвори; 10.000 противници на хунтата се депортирани вглавно на злоглсните острови Јарос, Лерас, Китера, каде што живеат под ужасно тешки животни услови. 3.850 лица се осудени од воените судови, 2.500 на долгогодишни робии, а 50 се убиени, при исследувањата. Оние

ДО ПОРАЗ

Влашувачето на општата стапанска положба и на животниот минимум на ограмниот дел од грчкиот и македонскиот народ не и' пречеше на Организацијата за економска соработка и помош за развој (ОЕЦД) редовно да дава извештаи за „подобрување“ на стапанската положба на Грција, нешто кое особено им одеше во полза на грчките полковници. Во фалењето на стапанските „успеси“ на Грција под полковниците иајдалеку отида некои француски журналисти „специјалисти“ за стапански прашања. Сепак, објективните познавачи на стапанскиот живот на Грција знаеа и покрај манипулациите со статистиката што ги правеа полковниците дека стапанската положба на Грција постојано се влошува. „Слободниот печат Атина“ повеќе пати објави измамничка фалсификувана анализа на економската положба. Денес целиот свет откри дека полковниците на стапанското поле наполно фолираа. Во францускиот весник „Ле монд“ од 12 декември 1973 година новинарот Пол-Жан Франсешини пишуваше дека стапанската политика на Пападопулос е рамна 'на еден тотален неуспех.'

Така, хунтата не успеа за времето на сите овие години да си создаде социјална основа за својот режим. Репресија и самоволија останаа единствена основа на режимот. Полковниците не успејаа да ги стекнат симпатиите на буржоаските држави и партии на Европа. На полковниците не им беше простено што Грција, таа „лулка на демократијата“ го загуши парламентарниот живот и што управуваат со помош на ужасен терор. Во 1969 година Грција се повлече од Европскиот совет, за да избегне едно исклучување кое ќе беше срамно за нејзините властодршци. Процесот на интеграци-

јата на Грција во стапанската заедница на Европа од 1967 година е смрзнат.

„ЛИБЕРАЛИЗАЦИЈАТА“ ТРЕБАШЕ ДА ДАДЕ АЛИБИ ЗА НЕУСПЕХОТ НА ПАПАДОПУЛОС

За да ги прикријот празнините - недостатоците на една социјална основа и да го ублажат незадоволството на капиталистичките земји на Европа, како и се' поголемата затегнатост внатре во самата армија, полковниците се обидоа тргнувајќи од 1968 година даја ублажат својата диктатура како не би наполно изгубиле углед пред надворешниот свет.

1968 година тие го натераа народот да гласа за еден нов државен устав (конституција), кој инаку никогаш не дојде на снага. Во 1969 година тие ветија слобода на собирање и здружување, меутоа под стриктна контрола на државата. Во април 1971 година тие почнаа политичките затвореници да ги ослободуваат од логорите. Во 1972 година дадоа „либерализација“ на печатот.

Во 1973 година Пападопулос организира еден фалсификуван и манипулиран референдум со цел да водведе еден лажен парламентеризам што ќе стои под контрола на армијата и полицијата, а истовремено даде амнистија за политичките затвореници од 1967 година.

Меутоа, ниту еден од обидите за псевдобилиерализацијата не успеа режимот да го закрепне, туку напротив социјалните затегнатости се зголемија и во самата армија дојде до расцеп. Опозицијата почна да се организира и јавно да истапува. Првата масовна манифестија на опозицијата се јави во 1968 година на погребот на Георгиос Папандреу кога павеќе од сто илјади

души дефилираат низ Атина со повици за слобода и демократија. Главната политичка снага на опозицијата во ова време ја сочинуваа академските професии, печатот и студенството, додека работничката класа и селанството се држеле повлечен во исчекување.

ПОЧЕТОКОТ НА РЕВОЛТОТ

На 20 ноември 1972 година Пападопулос беше решил да спроведе избори во студенстките здруженија. Ова предизвика на универзитетот голем немир и бунт, на улиците излегуваат илјадници демонстранти. Хунтата одговара со репресија, но таа не услева да го разбие движењето. На 26 јануари 1973 година поновно маршираат 300 студенти по улиците на Атина и скандираат „Долу со диктатурата!“. Судрувањата меѓу младината и полицијата продолжуваат неколку недели и хунтата беше принудена да признае еден вид премијре. Две илјади студенти кои поверуваа на ветувањата на полицијата го напуштија Правниот факултет кој беше жариште на бунтот. Нив ги соочекува една „почесна гарда“ со гумени палки, која почнува безочно и бизмилостно да мава по нив. Студентите не пружаат никаков отпор, но тие викаат гласно кон масите: „Народе, отвори очи!“.

ВЛОШУВАЊЕ НА СОЦИЈАЛНАТА КЛИМА

Кон тоа во почетокот на 1973 година Грција ја зафати убрзана инфлација ш350% за една година). Цената на еден ист животен артикал се менуваше два - до три пати на ден, додека заработкаците си остануваа исти. Незадоволството се ширеше во се пошироки слоеви на народот. Се' повеќе луѓе остануваа без работа. Работнициите во градската автобуска мрежа, електрицитетот, како и службениците во администрацијата најавија штрајк и остри борби. Во околината на Атина селаните од Мегара одлучно се спротивставија на решението за експропријација на нивната земја на која требаше да бидат изградени американски фабрики.

ЕКСПЛОЗИЈАТА ОД НОЕМВРИ 1973

Во ваквата околност на влошената социјална клима избувнува револтот или бунтот на студентите во ноември минатата година, кој ќе остане забележен во историјата не само поради високата политичка зрелост на студентите и поради нивните организаторски способности, кои се покажаа извонредно големи, како на пример со нивните бунтарски радио-емисии, кои ја држеле цела Атина на штрек, туку и со

Антикварница

извонредниот отзвук што нивното востание го најде во широките слоеви на народот, особено кај работниците.

Овој пат илјадници и илјадници луѓе излегаа да демонстрираат по улиците на Атина и Солун и храбро се судруваат со „чуварите на редот“ иако војската и полицијата употребува против нив најбрутална снага, пукайќи во масите. Војската и полицијата го напаѓа студентскиот бастион Техничкиот факултет со тенкови. Повеќе студенти остануваат да лежат на земја згазени под челичните гасеници на тенковите. Бројот на загинатите студенти и денес точно не се знае, а поголем дел од ранетите е однесен на лекување во приватни куќи од страв во болниците ранетите да не опаднат во рацете на фишистичката полиција. Војниот суд набрзина беше повикан да суди стотици затворени демонстранти. Крвникот Паптадапулус тогаш беше заменет со друг крвник, Гизикис, за кој денес се знае дека нема вистинска власт во свои раце. Една диктатура беше заменета со друга. Полицијата пак го замолкна печатот; забрането е слушање на странските радио-станици освен англиската Би Би Си и германската Дојче Веле.

Расположбата станува загушувачка, семејегвата се тресат од страв за своите блиски исчезнати во бунтот, никој не знае дали се убиени, ранети или дека се кријат некаде од полицијата. Јавното мислење бара контрола на ситуацијата преку Меѓународниот црвен крст. Апсења, ужаси, тортури - угнетувачката машина работи со долна пареа. Се почнува пак отново: генералмајорот Јоанидис, сесилниот шеф на полицијата и член на владата пак ги отвори вратите на концетрационите логори, прво оние на Јарос.

ВЛАСТА Е ВО РАЦЕ НА КРВАВИ ЦЕЛАТИ

Пред некое време повеќе земји прославија 25-годишнина од донесувањето на Декларацијата за заштита на правата на човекот. Овој настан беше чествуван и од некои државници кои поарно ќе направеа ако молчеа. Меѓу нив има и такви кои помогнаа на грчките полковници да дојдат на власт и да се одржат до денес. Некои западни демократии кои зборуваат во името на демократијата и слободата на личноста во името на „спасувањето“ на таа западна демократија во Грција доведоа најкрвава фашистичка диктатура.

Од 1967 година Грција спаѓа во рангот на оние држави во кои што тортурите според изразот на Европоката комисија за заштита на правата на човекот се „секојдневна употребувана административна практика“. Грчкиот и македонскиот народ се оставени на милост и немилост на фанизираната воена хунта

која не знае што е тоа хуманизам или човечност.

Најпознатиот злостор меѓу злосторниците е генералмајорот Димитриос Јоанидис, шеф на воената полиција. Тој затвора луѓе самоволно, кога сака, одвлекува граѓани од улица, забранува весници, објавува изјави во кои сите политички претставници на Грција се обвинуваат дека биле организатори на бунтот на студентите и работниците од 26 ноември 1973 година.

Но Јоанидис не е сам. Тој има соработници, кои исто така се познати. Пред некое време за шеф на атинската полиција беше назначен познатиот џелат и торционер Василис Ламбру, кој пред тоа беше шеф на Асфалиа, тајната полиција. Ламбру лично има злоставувано со најварварски методи стотици политички затвореници.

Дури и самиот сегашен официјален шеф на грчката држава, „честниот“ генерал Гизикис е стар и кровсан полицаец. Тој спаѓа во кругот на оние офицери кои во тек на долгите години во седиштето на воената полиција, во самиот центар на Атина, на неколку чекори од американската амбасада, ги изучуваше и практикуваше сите варварски методи за злоставување на политичките затвореници. Овој крвник порано беше и воен гувернер на Атина и во тоа својство тој беше легален спроведувач на сите гонења и злоставувања на противниците на фашистичкиот режим.

СТУДЕНТИ И РАБОТНИЦИ ЗАЕДНО ПРОТИВ ХУНТАТА

Бунтот во Техничкиот факултет беше мобилизирал околу 12.000 студенти. Оваа млада интелектуална генерација

претставува политизиран дел од грчката младина. Во Солун се бунтуваа околу 3.000 студенти, во Патрас 1.500. Исто така илјадници средношколци одиграа важна ролја во овој настан. Тие собираа за забарикадираните студенти храна, лекови, делеа летки, учествуваа во демонстрациите.

Меѓународниот печат посебно се осврнуваше на активното учество во демонстрациите и во тепаниците со полицијата на атинските градежни работници. Нивниот синдикат во историјата на грчкото работништво секогаш беше најборбен и најрадикален. Од државниот преврат во 1967 година овој синдикат беше воден од „Оделот за синдикалните прашања“ на полицијата за државна безбедност. Затоа, паралелно на контролираниот синдикат од полицијата, градежните работници си беа создале еден; таен синдикат, кој веднаш по избувнувањето на бунтот на студентите мобилизира неколку илјади градежни работници и ги изведе на улици да демонстрираат против фашистичката диктатура.

Странскиот печат кој опширно пишуваше за бунтот на студентите и за демонстрациите на градежните работници ја забележи појавата дека основната снага и борбената маса на овој најден отпор против фашистичкиот режим ја сочинуваат предимно млади генерации, кои што не ја имаат доживеано граѓанска војна и кои политички созреале под фашистичкиот режим. Млада Грција е против режимот на старите фашисти, затоа и бунтот од 26 ноември 1973 година е само еден почеток во големата антифашистичка борба што претстои и која нема да задоцни.

Костурчански

Протести против „Хунтата“ 1973

СВЕТА ВЕЛИКОМАЧЕНИЦА ЗЛАТА МЕГЛЕНСКА

Од времето на турското владеење во Македонија позната е единствената светителка - маченичка од Македонија, Светата великомаченичка Злата Мегленска. За животот и маченичката смрт на света Злата Мегленска дознаваме од нејзиното житие. Тоа е напишано на грчки јазик, од очевидецот на нејзиното мачеништво, Никодим Светогорец во 1799 година

Светата девственица и невеста Христова се родила и пострадала во мегленската област, во село Слатина. Ќерка на сиромашни и прости родители, таа била украсена, како со душевни, така и со телесни добри особини: Душевни - со тврда вера во Бога, девственост и целомудрие; телесни - со убавина, поради која и се удостоила со слава да го прими маченичкиот венец. Еден Турчин од тоа место, примамен од ретката Златина убавина, решил да најде погодно време да ја задоволи својата гнасна страст. Еден ден Злата отишла во шумата по дрва, заедно со други жени. Сладострасниот Турчин, со неколку свои другари бесрамници и со нивна помош, ја фатил и присилил ја одвел во својот дом. Во почетокот се обидувал со разни ветувања да ја обрати во исламот, давајќи и збор дека ќе се ожени со неа, само ако таа се потурчи. А во случај да се спротивстави, и се заканил со смртни маки. Поразена од неочекуваната дрскост, Злата ни малку не се збуни. Откако го повика на помош светото име на Господа Исуса, таа смело одговори: „Јас верувам и Му се поклонувам само на Господа Исуса Христа; Он е единствениот мој младоженец, од Кого јас никогаш нема да се одречам, што и да направите со мене, па макар и да ме исечете на делови...“ Поразени од таквиот говор, Турците увиделе дека не можат оваа девојка да ја придобијат на своја страна со обични средства и дека треба да измислат нешто друго. Знаејќи дека жените имат поголема дарба за убедување, тие им ја предале Злата на своите жени, за да ја придобијат за она што тие сакале, што се не направиле со маченицата? Какви се лукавства тие не употребиле, за да ја обратат несрекната во исламот? Се било попусто! Блажената била глупа за нивните убедувања и тврда како камен во Христовата вера. Најпосле раздразнетите Турчинки ги повикале родителите и (трите) сестри на маченицата и им наредиле да го употребат сето свое влијание врз девојката и да ја принудат да го прими исламот, во спротивно, се заканиле дека ќе ја убијат непокорната, а нив ќе ги казнат строго и ќе им го одземат имотот. Страв ги обзел родителите и сестрите Златини и тие почнале да ја молат да го прими исламот (да се потурчи). Но нивните

молби и солзи не можеле да го смекнат тврдото срце на Злата. „Ќерко наша, мила ќерко наша - плачејќи говореле таткото и мајката, - смилувај се над родителите и над своите сакани сестри. Сите ние ќе загинеме поради тебе. Одречи се привидно од Христа! Со тоа ќе се спасиш и себе и нас. Христос е многумилостив. Он ќе ти го прости твојот грев, кој е направен од нужда и под насилиство!..“ Можно е човек да ја замисли таа борба што произлегува од душата на маченицата, меѓу природните чувства на љубов кон родителите и долгот на вистинската христијанка! Молбите на таткото и мајката и горчливите солзи на сестрите го раскинувале чувствителното срце на Злата. Судејќи според се, таа била должна да попушти пред гласот на природата, но цврстата убеденост и невидливата сила на Господа го победиле сомнежот на маченицата и примките на ѓаволот. Умната и великудушна Злата, чие срце горело со пламена љубов и тврда вера во Христа, ги победила природните чувства; таа ги надминала чувствата на телото и на крвта, затоа што родбинските врски ја влечеле кон вечната погибел; близиските по срце, што ја молеле, и самите незнаеле што сакаат, затоа таа им рекла на родителите и на сестрите: „Ако и вие ме принудувате мене да се одречам од Христа, вистинскиот Бог, вие не сте мои родители и сестри! После ова, јас се откажувам од вас. Наместо вас, мој татко ќе ми биде Господ Исус Христос, мајка - Владичица Пресвета Богородица, а светите маченици и маченички ќе ми бидат браќа и сестри!..“ Таков бил одговорот на храбрата Злата. Врз неа се исполнила зборовите, изречени од пророк Давид: „Татко ми и мајка ми ме оставија, но Господ ме прими,“ (Пс.26,10). Или: „Непријатели на човекот ќе би-

дат неговите домашни (Мт.10,36). Кога неверниците (Турците), особено грабнувачите на девојката, увиделе дека сите нивни средства не водат кон ништо, тие ги оставиле своите лукави убедувања и прибегнале кон нечовечни измачувања. Најнапред, во продолжение од три месеци, злосторниците катадневно ја биеле невината жртва со палки. Потоа од нејзината кожа режеле ремени и ги обесувале пред нејзините очи, со цел уште повеќе да ја заплашат, додека од нејзиното растргнато тело течеле потоци крв и ја напојувале земјата. Но и тие грубости не ги заситиле нивните сверства. Бидејќи маченицата и натаму останувала жива, нечестивите усвите еден железен стап и го провлекле од единиот крај на увото до другиот, така што низ носот и устата на маченицата излегуваше чад. Света Злата ги поднесувала сите измачувања со непоколеблива храброст и натприродно трпение, зашто ја крепела невидливата сила на крстот и непобедливата љубов кон распнатиот (Господ Исус Христос). До маченицата дошол глас дека во селото се наоѓа игуменот на светогорскиот манастир Ставроникита - отец Тимотеј - духовник на нејзиниот татко. (Тој благочестив маж и ни раскажува за мачеништвото на Злата). Таа испратила при него еден христијанин со молба да се помоли за неа Господ да ја удостои богоугодно да го заврши својот маченички подвиг. Свирепоста и кровождноста на гонителите не се задоволувале со своите сверства. Тие се срамеле што слабата девственица го победила нивното безумство и останала меѓу живите. Во својата ожесточеност против страдалницата, тие ја обесиле на едно дрво и нејзиното девствено тело го исекле на ситни парчиња. Така добрата Злата, очистена како добро злато во огништето на жестоките страдања, ја предала својата света душа во рацете на Својот бесмртен Младоженец и примила двоен венец - девство и мачеништво. Христијаните тајно ги зеле нејзините раскинати девствени останки и со потребното благоговение и чест ги предале на земјата. Света Злата пострада во месец октомври 1795 година.

Храм посветен на Света Злата Мегленска во најново време (1986г) се гради во село Сарај, Скопско. Заеднички да и се помолиме: „Света великомаченице Злата биди ни закрилница на целиот православен народ кој живее тука и моли Го Севишиниот Бог, да не му допушти на ѓаволот да нѝ возложува слични маки и искушенија кои Ги претрпе заради нас грешните луѓе“. АМИН!

Протојереј Tome Велјанов

ЦВРСТ, БЕЗБЕДЕН, ЕФТИН · БЕТОН

Услуги со миксер и бетонска пумпа

тел 02/ 30 95 203
30 95 204

МОЖНОСТ ЗА ПЛАЌАЊЕ НА РАТИ

АДГ-АБ Скопје нуди за продажба:

АГД ИЛИНДЕН СКОПЈЕ

ОБЈАВУВА продажба или изнајмување на **1. ДЕЛОВЕН ПРОСТОР ВО ПАЛАТА УНИЈА** на улица Иво Рибар Лола бр.59/2А, на 4 кат, влез 4 со површина од 298м².

2. ГАРАЖЕН И МАГАЗИНСКИ ПРОСТОР во станбено-деловен објект на ул.Сава Ковачевик бр.1 (на местото на старата фабрика за сапун Цветан Димов) нас. Кисела вода Просторот е во подрум со П=364м²+170м².

Информации на телефон
02/3116 177; 02/3239 844
секој работен ден од 7:30-15:30 часот

бетон,
бетонски префабрикати,
агрегат и малтери

Начин на плаќање:

- 50% вирмански
- 50% со компензација на стамбен простор во објекти во градба во централно градско подрачје

Ресторант - Пијањо бар

Малчуда

Телефон за резервација

+389 2 312 9345